ถนนหนังสือ

เสียงธรรม

ฉบับที่ ๑๐ ปีที่ ๒ เดือนมีนาคม-เมษายน พ.ศ. ๒๕๓๕



ความสอดคล้องระหว่างพระธรรมวินัยและกฎหมายกรณีพระกับป่า

สัมมนาพระสงฆ์กับการอนุรักษ์ป่า : เมื่อ คจก. ผวาผ้าเหลือง

สงครามที่ดิน



สุภาษิตจตุรพากย์

๑. พากย์ภาษาบาลี

โสโณ นรมฺปิ ขาเทติ สพฺพเมตํ อสาสนํ
นโร โสณํ หิ ขาเทติ เอตเมว ทุสาสนํ.

๒. พากย์ภาษาไทยร้อยแก้ว

หมากัดคน เรื่องนี้ ทั้งหมด ไม่ใช่ข่าว, แต่คนกัดหมา เรื่องนี้นั่นแหละเป็นข่าวที่ซู่ซ่า.

๓. พากย์ภาษาอังกฤษ

When a dog bites a man that is not news, but when a man bites a dog that is news.

๔. พากย์ภาษาไทยร้อยกรอง

หมากัดคนลนลานทั่วฐานถิ่น ไม่มีศิลป์ดีเด่นว่าเป็นข่าว
แต่พอคนกัดหมาด่าเกรียวกราว กลายเป็นข่าวซู่ซ่าทั่วหน้าเอย.

หมายเหตุ

สุภาษิตจตุรพากย์นี้เป็นของ ***พระราชธรรมเมธี***
(เจ้าคณะจังหวัดสุราษฎร์ธานี)
ซึ่งคณะศิษยานุศิษย์และญาติมิตรจัดพิมพ์
เนื่องในพิธีต้อนรับสัญญาบัตรพัดยศของท่าน
เมื่อวันที่ ๗ ธันวาคม ๒๕๓๔
จะมีการนำเสนอเป็นบทอื่น ๆ อีกต่อไป

สารบาญ

ถนนหนังสือ ฉบับ เสขิยธรรม

ฉบับที่ ๑๐ ปีที่ ๒ เดือนมีนาคม-เมษายน พ.ศ. ๒๕๓๕

๔ สาราโหมโรง

๗ จดหมายจากสหายธรรม

๑๑ เรื่องจากปก

■ ความสอดคล้องระหว่างพระธรรมวินัยและกฎหมายกรณีพระกับป่า — *กองเลขาฯ เสขิยธรรม*

๑๘ บทนำ

■ สายน้ำคือสายบุญ : บทสนทนาระหว่างพระสงฆ์ กฎหมาย และป่าไม้

๒๒ ปาฐกถาธรรม

■ ทาน : แง่มุมที่ท่านอาจจะยังไม่รู้ — *พระมหาประจวบ ปัญญาทีโป*

๒๔ ประยุกต์ธรรมเพื่อสังคม

■ ธุรกิจสีเขียว — *พิภพ อุดมอิทธิพงศ์*

๒๙ อนุทินเสขิยธรรม

■ การพัฒนากับการอนุรักษ์ : บทบาทสงฆ์ที่ต้องทบทวน — *กองเลขาฯ เสขิยธรรม*

๓๔ กระแสใหม่

■ บันทึกในวันชี้เกียจ — *พระไพศาล วิสาโล*

๔๐ พระดีศรีสยาม

■ พระครูเกษมธรรมรังษี : พระผู้เป็นพ่อเหนือชาวคลองไชยา — *ก้านแก้ว พนมไพร*

๔๕ ทุกขสัจจ์ของสังคม

■ สงครามที่ดิน — *พอล แฮนด์เลย์*

๔๙ มองลอดหน้าต่างวัด

๕๑ สตรีและเด็ก

■ พัฒนา (ใจ) ตน เป็นหนทางสู่การพัฒนาสังคม — *รัญจวน อินทรกำแหง*

■ บทสนทนาระหว่างภิกษุณีเกาหลีใต้กับแม่ชีไทย — *สุกัญญา หาญตระกูล*

๕๗ ตู้หนังสือเสขิยธรรม

๖๒ บทกวี

■ อาทิตย์อัสดงเหนือลำโดมน้อย — *"มหาสิปโป"*

๖๓ พุทธศาสนาในโลกกว้าง

■ กลุ่มกัลยาณมิตรในศรีลังกา — *พระมหาสมเสียม แสนวิติ*

๖๖ ตามสถานการณ์

■ สัมมนาพระสงฆ์กับการอนุรักษ์ป่า : เมื่อคจก. ผวาผ้าเหลือง — *ประสิทธิ์ วิทยโกมล*

๗๑ แชงแชวในดงขมิ้น — *ศีลพรต*

๗๔ บริการข้อมูลสำหรับนักเทศน์สมัยใหม่

สาราๆ ไหมโรง



จริง ๆ คนทำหนังสือ ***"เสขิยธรรม"*** มีอยู่ไม่มากคนหรอก แต่อาศัยการช่วยเหลือกันของแต่ละฝ่าย หนังสือจึงสำเร็จออกมาได้แต่ละครั้ง

นับตั้งแต่**นักเขียน** ทั้งมือเก่าและมือใหม่ต่าง ๆ ที่กรุณาเอื้อเฟื้อข้อเขียนมาโดยไม่เคยคิดมูลค่าใด ๆ

ผู้พิมพ์ต้นฉบับอันวิริยะอุตสาหะอดทน (ต่อความจู้จี้ของบรรณาธิการ)

ผู้รวบรวมและตรวจทานต้นฉบับ (แฮ่ะ ๆ ต้องยอตัวเองซะหน่อย)

และผู้**ทำอาร์ตเวอร์ค**ก่อนการส่งโรงพิมพ์

ที่ลืมไม่ได้คือ**ฝ่ายสมาชิก**และ**ฝ่ายจัดส่ง**

เรียกว่ากว่าจะทำออกมาได้สองเดือนต่อเล่ม **ก็ลุ้นกันใจแทบขาด** แต่ก็ยังไม่เป็นที่**สะใจ**ของผู้อ่านบางท่าน ซึ่งไม่ทราบว่าจะ**หวังดี**หรือ**หวังร้าย**ต่อสุขภาพ (ทั้งใจและกาย) ของกองสาราณียากร

อย่างไรก็ดีด้วยปรีชาญาณและความสามารถอันน้อยนิด หนังสือ ***"เสขิยธรรม"*** จึงปรากฏออกสู่สายตาของท่านเป็นประจำ (บ้างไม่ประจำบ้าง) ทุก ๒ เดือน

และไม่ต้องสงสัยเลยว่าข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้นจากการตีพิมพ์แต่ละครั้งจะมีอยู่มากมาย ทั้งในด้านการ**ตรวจทานคำถูก-คำผิด** (โดยเฉพาะกับ**พวกบาลีไม่กระดิกหูอย่างนี้**ยิ่งแล้วใหญ่), หลักภาษาและไวยากรณ์, เนื้อหาสาระ, รูปประกอบ ฯลฯ (ใส่อย่างนี้หมายความว่า **"คิดอะไรไม่ออกอีกแล้ว"** (ว่ะ)

ทว่ากระท้อนยิ่งทุบก็ยิ่งหวานฉันใด

เสียงติติงจากท่านผู้อ่าน ก็ยิ่งทำให้ผู้จัดทำหนังสือมีกำลังใจมากยิ่งขึ้น

ซึ่งเท่าที่ผ่านมาคอลัมน์ ***"จดหมายสหายธรรม"*** ก็มิได้วายเว้นจดหมายที่ไหลหลั่งกันเข้ามาเลย

เกือบลืมอีกเรื่อง มีท่านที่สงสัยรายละเอียด (ที่สำคัญยิ่ง) บางประการในแบบฟอร์มการสมัครสมาชิก ***"เสขิยธรรม"*** ว่าในช่อง **"๑๐๐ บาทสมัคร ๑ ปี"** กับช่อง **"๑๐๐ บาท สมัคร ๒ ปี"** มันเหมือนกันหรือไม่? แถมยังหยอดต่ออีกว่า "ถ้าเหมือนกัน ผมขอสมัครในช่องที่สองนะครับ" (คือเสีย ๑๐๐ บาท สมัคร ๒ ปี กำไรฟรี ๆ ๑ ปี)

แฮ่ะ! แฮ่ะ! โปรดอย่าสงสัยเลยครับ

เป็นการผิดพลาดในการพิมพ์อย่างแน่นอน (ยกเว้นสำหรับนิตยสารบางเล่มที่ต้องการจะขายรุสต็อกตัวเอง)

ดังนั้น **"เสีย ๑๐๐ บาทก็สมัคร ๑ ปีและเสีย ๒๐๐ บาทก็สมัคร ๒ ปี"** ครับผม

ในเล่มมีเรื่องที่น่าสนใจกว่านี้อีกเยอะเลยครับ เชิญทัศนาได้ตามความประสงค์

และอย่าลืมชิดเชียนมาเพื่อวิพากษ์วิจารณ์คนทำหนังสือบ้างนะครับ

ไม่อย่างนั้นเห็นทีจะต้องปิดไปเสียคอลัมน์หนึ่ง

ทราบนะครับว่าคอลัมน์อะไร

ขออภัย

เกิดความผิดพลาดอย่างร้ายแรงใน "เสขิยธรรม" ฉบับที่แล้ว (ฉ.๙) คือในหน้า ๒๓ ย่อหน้าสุดท้ายที่ว่า "พระองค์ทรงมีพี่เขยคือเทวทัต" ขอให้แก้เป็น "พระอนุชา หรือพระเชษฐาของพระชายา (พระนางพิมพา)"



ประกาศสดุดีเกียรติคุณ

พระครูพิพิธประชานาถ (นาน สุทฺธสีโล)

พุทธศาสตรมหาบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาสังคมศาสตร์

ในการประชุมสภามหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในพระบรมราชูปถัมภ์ ครั้งที่ ๖/๒๕๓๔ เมื่อวันศุกร์ที่ ๑๑ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๓๔ ที่ประชุมมีมติเป็นเอกฉันท์ให้ประกาศว่า

พระครูพิพิธประชานาถ (นาน สุทฺธสีโล) นักธรรมชั้นเอก วัดสามัคคี ตำบลท่าสว่าง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ เป็นพระเถระผู้มีความสามารถและทรงคุณธรรมสูง ได้รับภาระพระพุทธศาสนา มีความอุตสาหวิริยะในการประกอบศาสนกิจให้เจริญก้าวหน้าเป็นประโยชน์ยิ่งแก่พุทธจักรและอาณาจักรโดยอเนกประการ กล่าวคือ

ด้านการปกครอง เป็นเจ้าอาวาสวัดสามัคคี และได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่แทนเจ้าคณะตำบลท่าสว่าง

ด้านการศึกษา ได้จัดตั้งสำนักศาสนศึกษาวัดสามัคคีและดำเนินการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมทั้งแผนกธรรมและบาลี เป็นวิทยากรพิเศษของวิทยาลัยครูจังหวัดสุรินทร์ และวิทยากรฝึกอบรมพระสงฆ์กัมพูชาที่วัดสามัคคี

ด้านการเผยแผ่และสาธารณสงเคราะห์ ได้รับแต่งตั้งเป็นพระธรรมทูต รับผิดชอบในการเผยแผ่พระศาสนาในเขตสามตำบล จัดอบรมกรรมฐานแก่ประชาชนตั้งแต่พุทธศักราช ๒๕๒๑ จนถึงปัจจุบัน เป็นประธานมูลนิธิพิพิธประชานาถ ประธานกลุ่มเสขิยธรรมและประธานกลุ่มสหธรรมเพื่อการพัฒนา ได้ร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนจัดทำโครงการพัฒนา ท้องถิ่นหลายโครงการ เช่นจัดตั้งสหบาลข้าว สหกรณ์ร้านค้า สหกรณ์ออมทรัพย์ โครงการทำนากระชับมิตร ได้พัฒนาวัดสามัคคีให้เป็นศูนย์กลางกิจกรรมการสัมมนาอบรมและศึกษาดูงานของชาวไทยและชาวต่างประเทศ

ด้านสาธารณูปการ ได้ก่อสร้างเสนาสนะถาวรวัตถุในวัดสามัคคี เช่น อุโบสถ อาคารโรงเรียนพระปริยัติธรรม สร้างศาลาการเปรียญวัดบ้านหินปูน เป็นประธานดำเนินการก่อสร้างถนนเข้าสู่หมู่บ้านท่าสว่างและถนนจากหมู่บ้านท่าสว่างเข้าสู่อำเภอเมืองสุรินทร์

ในส่วนงานมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในพระบรมราชูปถัมภ์ ได้สนับสนุนพระภิกษุสามเณรให้เข้าศึกษาในมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ และให้การอุปถัมภ์โครงการต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัยด้วยดีตลอดมา

นับได้ว่า พระครูพิพิธประชานาถ เป็นพระเถระที่ได้บำเพ็ญประโยชน์แก่มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พระพุทธศาสนา สถาบันพระมหากษัตริย์ และประเทศชาติอย่างไพศาล

สภามหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในพระบรมราชูปถัมภ์ จึงมีมติให้ถวายปริญญา**พุทธศาสตรมหาบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขา สังคมศาสตร์** เพื่อประกาศเกียรติคุณให้ปรากฏเป็นหิฏฐานุคติแก่อนุชนสืบไป.

ให้ไว้ ณ วันที่ ๙ มกราคม พุทธศักราช ๒๕๓๕

(พระสุเมธาธิบดี)

สภานายกมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในพระบรมราชูปถัมภ์

สร้างหอสมุดฉลอง ๑๐๐ ปี พระบรมราชชนก

พุทธศักราช ๒๕๓๕ นี้ รัฐบาลไทยและ Unesco ฉลองศตวรรษปีพระราชสมภพ สมเด็จพระมหิตลาธิเบศร อดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนก เพราะได้ทรงบำเพ็ญพระราชกรณียกิจเป็นคุณประโยชน์แก่พสกนิกรเป็นอันมากโดยเฉพาะในทางสาธารณสุข

งานเฉลิมพระเกียรติในประเทศไทยมีเป็นอเนกปริยายอยู่แล้ว แต่โดยที่มหาโพธิสมาคมแห่งลาดั๊กขอพระอนุเคราะห์จากสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา จึงทรงพระกรุณาโปรดพระราชทานเงินจากกองทุนสมเด็จพระศรีนครินทรา บรมราชชนนี ๑ ล้านบาท เพื่อสร้างหอสมุดพุทธศาสนา ณ เมืองเล ในลาดั๊ก ซึ่งเป็นชุมชนชาวพุทธแห่งเดียวในชมพูทวีป ที่รักษาพระบวรพุทธศาสนามาได้ตลอดเป็นเวลาหลายศตวรรษ โดยที่พุทธศาสนาได้ปลาสนาการไปจากอินเดียในภูมิภาคอื่น ๆ เกือบหมดสิ้นแล้ว จำเดิมแต่พวกมุสลิมเข้ามายึดครองประเทศนั้น

ทางมหาโพธิสมาคมขอพระราชทานชื่อให้หอสมุดแห่งนี้ตามพระนามาภิไธยแห่งสมเด็จพระบรมราชชนก เพื่อถวายพระเกียรติและเพื่อเป็นคุณประโยชน์แก่พุทธศาสนิกนานาชาติ ที่แวะไปใช้บริการ ณ ที่นั้น อันเหมาะแก่การศึกษาและปฏิบัติธรรมเป็นอย่างยิ่ง โดยสมาคมดังกล่าวได้จัดศูนย์ปฏิบัติธรรมสำหรับนานาชาติขึ้นด้วยแล้ว พร้อมทั้งตั้งโรงเรียนให้เด็กชายหญิงชาวพื้นเมืองด้วย

โดยที่สมเด็จพระบรมราชชนกทรงมีพระคุณูปการเป็นอันมากแก่คนไทยในสหรัฐทั้งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวก็ทรงมีพระราชสมภพที่ประเทศนี้ ชาวไทยในสหรัฐจึงได้โดยเสด็จพระกุศล เพื่อสมทบสร้างหอสมุดที่ประกาศพระนามให้คงอยู่ต่อไปชั่วกาลนาน

หากผู้สนใจจะบริจาคผ่าน Thai American Project, Los Angeles จะได้รับการยกเว้นภาษี โดยทางเราจะทำรายชื่อ และจำนวนเงินที่บริจาค ทูลเกล้าฯ ถวายขึ้นไปทางสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เพื่อทรงอนุโมทนาและพระราชทานต่อไปยังชาวลาดั๊ก ดังได้ขอให้มหาโพธิสมาคมปันเงินบริจาคเหล่านี้ ๑๐-๒๐% ให้เป็นทุนสำหรับชาวลาดั๊กที่ต้องการบวชเป็นสามเณรีและภิกษุณีอีกด้วย

อนึ่ง คนไทยในเยอรมนีและอังกฤษหลายคนต้องการโดยเสด็จพระกุศลด้วย เพราะพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล และสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอฯ มีพระประสูติกาลที่ประเทศทั้งสองนี้ ยังคนไทยในประเทศอื่น ๆ ก็ใคร่ร่วมทำบุญเช่นกัน โดยอาจส่งเงินหรือเช็คไปยัง **มูลนิธิเสฐียรโกเศศ-นาคะประทีป** ซึ่งจะนำขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอฯ ณ วังซอยแสงมุกดา ถนนสุขุมวิท กทม. และจะกราบทูลให้ทรงทราบชื่อและจำนวนเงินของผู้บริจาคทุกรายไป



จดหมาย จาก สหายธรรม

ชอบใจการประยุกต์ธรรมฯ

สวนธรรมศิลา สายตรี ๓

อาตมาได้ติดตามผลงานของเสขิยธรรมมาก็ครบปีแล้ว ทั้งในรูปของการจัดประชุมสัมมนาและสิ่งพิมพ์ ก็นับว่าได้ประโยชน์ทำให้รู้จักโลกกว้างขวางขึ้นโดยเฉพาะงานของ อ. สุลักษณ์ ซึ่งอาตมาได้อะไรดี ๆ มากมายจากผลงานของท่าน และที่มีมาในหนังสือเสขิยธรรมก็ได้ติดตามมาหลายฉบับ อาตมาเห็นด้วยที่การเผยแผ่พุทธศาสนานั้น จะต้องทำให้สอดคล้องและทันกับสังคมปัจจุบันที่มีความซับซ้อนและรีบเร่ง การสื่อธรรมะในลักษณะเช่นนี้ดูจะเป็นที่ยอมรับได้ง่ายในสังคมวัตถุนิยมที่ระบาดไปทั่ว แม้ตามบ้านนอกในป่าดงก็มิเว้นจึงเป็นการดีอย่างยิ่งที่ตู้หนังสือเสขิยธรรมได้มีการเสนอหนังสือให้กับผู้อ่านไปวิเคราะห์ เพื่อให้ผู้อ่านเกิดปัญญามากขึ้น

ด้วยพรเมตตา

พระคำเพชร จักกะวโร

เชียร์พระประจักษ์

วัดศรีสะอาด อุดรธานี

วาระดิถีปีใหม่ขอส่งใจมายังคณะกลุ่มให้เจริญรุ่งเรืองต่อไป ในรายการวารสารเสขิยธรรมได้ส่งปัจจัยมาร่วมสมทบจำนวน ๑,๐๐๐ บาท (หนึ่งพันบาทถ้วน) ในเนื้อหาสาระได้ติดตามทุกฉบับ โดยเฉพาะเบื้องหลังการจับกุมหลวงพ่อประจักษ์ ได้ส่งใจช่วยอย่างเต็มที่ ที่รัฐบาลกระทำลงไปซึ่งเป็นการขัดนโยบาย ขาดคุณธรรมและเหตุผล และก็ผลออกมาเป็นอย่างไรเป็นที่ทราบกันอยู่แล้ว ก็ขอขอบพระคุณคณะเราที่ได้ผลักดันเรื่องนี้กันอย่างจริงใจ ถึงแม้จะไม่สำเร็จทุกเรื่องไปก็ได้เป็นสื่อข่าวสารให้มวลชนได้ทราบกันทั่วไป ขอสนับสนุนกลุ่มดำเนินงานต่อไป

ปีใหม่ขออวยชัยให้คณะจงประสบผลสำเร็จในหน้าที่การงานต่อไปตลอดชั่วกาลนาน

ด้วยความปรารถนาดี

พระครูรัตโนภาส

ให้กำลังใจพระอนุรักษ์

ป่าช้า อ. แกคำ มหาสารคาม

ได้รับเสขิยธรรมฉบับสุดท้ายเมื่อวันที่ ๒๖ เม.ย. ๓๔ อ่านแล้วรู้สึกซึ้งใจในเจตนาอันดีงามของผู้รักเคารพความเป็นธรรมเพื่อให้ทรงอยู่ ทรงไว้ซึ่งความจริงแท้ และเพื่อความปกติสงบเย็นของชาวโลก แม้อยู่ห่างไกลไม่ได้ไปร่วม (งาน) ก็ดีใจ (รู้ถึง) หัวอกของผู้รักธรรมชาติอันเดียวกัน (รู้ว่า) ญาติของเราผู้รักความจริงสู้อยู่เงียบ ๆ ยังมีอยู่ ตัวเองก็สู้กับความคิดและอารมณ์ของตัวเอง และภัยมืด อำนาจมืดมาตลอด

ขอเสขิยธรรมจงทำหน้าที่อนุรักษ์ธรรมชาติต่อไปเถิดเพื่อความปกติสงบสุขของสังคมโลก

ขอเจริญพร

พระสงคราม ธมฺมวโร

อนุรักษ์อีกแบบ

วัดตโปทาราม ระนอง

อนึ่ง ใคร่ขอถือโอกาสนี้แจ้งเราชาวคณะอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทราบว่า "ขณะนี้ทราบว่าธนาคารโลกอนุมัติเงิน

ให้รัฐบาลไทยสร้างเขื่อนปากมูลแล้ว" ทุกเขื่อนที่ไปดูมาเห็นว่า น้ำที่นำมาใช้นั้นไม่ได้ทุกกรณีคือ ดื่มก็ไม่ได้ใช้สอยอุปโภค บริโภค ชลประทาน การเกษตร การประมง ฯ ก็ไม่ได้มีวัชชพืชที่จมน้ำอยู่เช่น หญ้า ไม้ไผ่ กล้วยป่า พวกหวายนานาชนิด ฯ ถ้าจะสร้างใหม่ให้ใช้น้ำได้ทุกกรณีเป็นตัวอย่างสักแห่งก็เป็นที่น่าชื่นใจ คือ ก่อนจะปิดกั้นน้ำให้นำสิ่งต่าง ๆ ออกให้หมดโดยจัดเป็นระยะ ๆ ในพื้นที่ทั้งหมด เริ่มแต่ก้นเขื่อนวัดมาเป็นระยะว่าปีที่ ๑-๒-๓ เดือนที่ ๑-๒-๓ ว่าเราจะขังน้ำให้ได้ลึกเป็นระยะ ๆ น้ำเมื่อขังได้ตามกำหนดแล้วปล่อยทิ้งเสียในระยะต้น ๆ เพื่อทำความสะอาด ให้เราฝ่ายอนุรักษ์ได้มีส่วนเข้าไปดูแลด้วยโดยผ่านทางสมาคมหรือมูลนิธิ หรือองค์การของรัฐเพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมโดยเฉพาะ คาดว่าถ้าทำให้ตามที่ไปสังเกตมาเราก็น่าจะมีน้ำพอใช้ในประเทศไทย มิใช่ใช้เฉพาะการไฟฟ้าอย่างเดียวหรืออย่างมากก็ได้แค่การประมง เท่าที่ไปเยี่ยม ๆ มอง ๆ มาแล้ว ได้แต่มองทำอะไรไม่ได้ เพราะเขาทำมาแล้ว เราไม่ได้มีส่วนร่วมในครั้งนั้น เมื่อบทเรียนมีมาแล้วน่าจะมาช่วยกันแสดงความคิดเห็นเสนอแนวความคิดต่อโครงการนี้บ้างน่าจะมีประโยชน์กันไว้ดีกว่าแก้

ฉะนั้น จึงขอเจริญพรมาเพื่อทราบ

ขอเจริญพร

พระครูประจักษ์สารธรรม

หมายเหตุ ขอให้รวบรวมผลงานของพระคุณเจ้าที่รัฐยอมรับว่า "อนุรักษ์ป่าและสิ่งแวดล้อมชอบด้วยกฎหมายแล้ว" ไว้ด้วยทราบว่ามีหลายรูป ทางภาคเหนือภาคอีสาน ให้นำผลงานมาแสดงด้วยยิ่งดี ฯ

ขอเรียนชี้แจงว่าขณะนี้ทางศพพ. กำลังจัดทำกรณีศึกษาพระกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมหลายรูป ซึ่งบางส่วนเผยแพร่ใน "พระดีศรีสยาม" และบางส่วนใช้ประกอบการอบรมพระสงฆ์เป็นคราว ๆ ไป อนึ่งทางศพพ. กำลังจัดพิมพ์กรณีศึกษาเหล่านี้เป็นรูปเล่ม เพื่อเผยแพร่ในวงกว้างต่อไป คงอีกไม่นานเกินรอ

หลายเรื่อง

ผมรับ "เสขิยธรรม" ฉบับที่ ๙ ปีที่ ๒ เดือนม.ค.-ก.พ. ๒๕๓๕ แล้วครับ อ่านดูแล้วก็ได้ "ข้อคิดแนวใหม่อยู่หลายอย่าง" - คริสต์ อิสลาม พุทธ ทำงานร่วมกัน "เพื่อสังคม" ให้เกิดความเจริญก้าวหน้าและมีสันติสุขด้วยกัน เมืองไทยประเทศไทยเท่านั้น "ที่ไม่เคยกีดกันศาสนาอื่นใดที่เข้ามาแพร่หลาย โดยมีองค์ประมุขเป็นองค์ศาสนูปถัมภก" ใครที่เกิดมาบนผืนแผ่นดินนี้ ไม่ว่าเชื้อสายใดทุกคนเป็นคนไทยมีสิทธิและเสรีภาพเท่าเทียมกันมิใช่หรือ ? "คนเห็นคนเป็นคนนั่นแหละคน คนเห็นคนใช่คนไม่ เกิดเป็นคนต้องเป็นคนทุกคนไป จะชั่วจะดี จะมีจะจนไม่พ้นคน" คนที่ประพฤติดีและประพฤติชั่วมีอยู่ในโลกคละเคล้ากันไป อย่างเพ่งโทษกัน แต่ควรเอาสิ่งที่ดีของคน มาประพฤติปฏิบัติ "หลวงพ่อชา" บอกผมอย่างนี้ เมื่อผมขอฝากตัวเป็นลูกศิษย์ท่าน แต่ปีมะโว้โน้นก่อนอาพาธและดับขันธ์ไปเมื่อ ๑๖ มกราคม ๒๕๓๕ ท่านเป็นห่วงลูกศิษย์ท่าน ที่วัดหนองป่าพง ท่านป่วยอยู่กทม. ก็ห่วงลูกศิษย์ท่าน ได้อะไรจากกทม. ส่งไปให้ เมื่อท่านทุเลาจากป่วยก็กลับมารักษาอยู่วัดหนองป่าพง ท่านไม่พูดไม่จาเลย ลูกศิษย์พระหนองป่าพงก็ดูแลท่านอย่างดี ให้อาหารท่านทางสายยางตลอดมา ท่านไม่พูดไม่จาเลยนับแต่มาอยู่วัดหนองป่าพง เพราะโรคทางสรีระที่เกี่ยวกับสมอง สมองท่านมีน้ำ เจาะออกรักษา สมองท่านเหี่ยว ทั้งนี้เป็นไปตามวาระของสังขารธรรมนั่นเอง สังขารมีการปรุงแต่งแต่นิพพานเป็น วิสังขาร ไม่ใช่สังขาร มีอยู่ตลอดกาลนาน ทุกข์มีเพราะยึด ทุกข์ยึดเพราะอยาก ทุกข์มากเพราะพลอยทุกข์น้อยเพราะหลุด ทุกข์หยุดเพราะปล่อยวาง "หลวงพ่อชา" ให้ข้อคิดนี้ไว้ "ผมก็จำมาเรื่อยเลยครับ ทุกข์ทีไร คิดคำสอนนี้ก็เลยไม่ยึด เป็นของเราเป็นเรา เป็นตัวตนของเรา ทุกข์ก็เลย ไม่ค่อยมี แต่จริงแล้ว "มี" บางครั้งบางคราว "เพราะขาดสติ" แต่ก็คิดเสมอเสมอ ตามที่พระพุทธองค์ ทรงพร่ำสอนที่ว่า "จงยังประโยชน์ตนประโยชน์ท่าน" ให้ถึงพร้อม ด้วยความ "ไม่ประมาทเถิด" ยาเสพติดก็ดี, อบายมุขก็ดี, ดูการละเล่น, เที่ยวกลางคืนนี้ ทำให้คนเรา "ติด" หลงใหลสิ้นดี ถ้าว่า ทุกข์ แปลว่า "ของ" ทุกข์ แปลว่า "แสดง" ทุกข์

ก็คือ ของที่ต้องทน หรือของที่ต้องหนักอกหนักใจ แล้วถ้า สุข แปลว่า "ของ" หรือ "แสดง" สุขก็คือ ของที่ต้องทน ของที่ต้องหนักอกหนักใจเช่นกัน ทุกข์นี้ "แสดง" ตรง ๆ ส่วนสุขนั้นแสดงลับลมคมใน ดังนั้นทุกข์กับสุขเหมือนกัน คือน่าอิดหนาระอาใจในความเป็นอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา สุขกับทุกข์ เป็นมายาหลอกลวงเช่นกัน **ทุกข์กับสุขเลยเสมอกันหมด** คนเรา ติดโลก หลุดออกไปสู่ฝั่ง โลกุตตระไม่ได้ เพราะติด สุข ติดของดี ๆ ในโลก

ของดี ๆ ในโลก เป็นทั้งทุกข์และสุข ทุกข์นั้น พรางตา ฉาบด้วยรส ทำให้คนเราหลงใหล ทุกข์นี้ไม่เหมือนของชั่ว ของชั่วเป็นสิ่งที่เปิดเผยและตรงไปตรงมา เป็นทุกข์โดยตรง "ดี" นั้น คือสุข สุขกับทุกข์ก็เช่นกัน สุขหรือดี นั้น พรางตา ฉาบด้วยรส ทำให้คนเรา ติด-หลง (ทุกวันนี้คนเราหลงคอนเสิร์ตที่รัฐบาลหรือเอกชนยื่นให้) ติดดี ติดสุขนี้ หลุดออกไปสู่ฝั่งโลกุตตระไม่ได้ ติดการพนันอย่างนี้ ติดยาเสพติดอย่างนี้ร้ายเหลือ! คนติดคนหลงใหลนี้ "ไร้ความปราณี" คือภูตผีร้ายตนหนึ่งที่สิงอยู่ในหัวใจคนนั่นเอง

ทุกข์นั้น "จริง" ไม่สุข ไม่พรางตา ไม่ฉาบด้วยรส แม้แต่น้อย เราก็ไม่หลงใหล ไม่ติดทุกข์ แต่มาติดสุข ติดดี นี้ถอนยาก แต่พระพุทธองค์ พระอริยเจ้า "ดับสนิท" เรื่องทุกข์ เรื่องสุข เรื่องดี เรื่องชั่ว พระองค์ ดับสนิท ท่านตรัสรู้ว่าเป็นของหลอก ๆ แล้วเช่นนี้ คุณธำรง (ปัทมภาส) ทำได้ไหม? ผมนั้นเพียงรู้ครับ

เสขิยธรรม แปลว่า ธรรมอะไรบ้าง? เคยอ่านในมติชน พระเขียนลงในคอลัมน์จดหมาย ตอนนั้นกรณีหลวงพ่อประจักษ์เป็นแนวคิดจากพระ เสขิยธรรมอีสานใต้เขียนลง ผมเคยพบหลวงพ่อประจักษ์ ที่สวนโมกข์ เมื่อคราวอบรมพระ มีพระหลายองค์ ผมก็รู้จักหลวงพ่อประจักษ์ ท่านว่า เสร็จจากอบรม ก็จะอบรมชาวบ้านให้ปฏิบัติธรรม มีพระองค์หนึ่งบอกว่าหลวงพ่อประจักษ์ เป็นพระนักพัฒนา มีชื่อเสียงดี หลังจากนั้นหลายเดือน ชื่อพระประจักษ์ นักอนุรักษ์ป่า ก็ปรากฏโฉม พาชาวบ้าน ต้านการทำลายป่าเสียนี่เองครับ ครั้งหนึ่ง ผมไปดูสภาพสำนักสงฆ์ เขาน้ำผุด ไม่พบท่านทราบว่า ท่านไปอ.เสิงสาง ที่สุดของเรื่อง ท่านก็เกือบ ๆ จะถูกปิ้งเสียสุกนั่นเอง ดังปรากฏข่าวใน นสพ. อย่างไรก็ดี ผมเห็นว่า หลวงพ่อปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบแล้ว การป้องกันทำลายป่าของชาวพาราสาวัตถี ก็ควรตะโกนอย่างที่พระอาจารย์ท่านพุทธทาส ท่านสอนว่า "อย่าทำลาย อย่าทำลาย เครื่องคุ้มกะลาหัวของตัวเองโว้ย" (ดูหน้า ๑๘) แต่ผมว่าพ่อค้าบางคนนี่หน้าเลือดนะครับ บอกเท่าไรไม่เชื่อเลย ตั้งหน้าแต่จะทำลายป่า โดยจ้างให้ "คนชั่วคนมีดบอด" ตัดไม้ทำลายป่า ผมว่ากลุ่มชาวบ้านที่อนุรักษ์ป่าดูแลป่า "พบคนลักลอบตัดไม้ ใช้ปืนยิงขึ้นฟ้าอย่างหูดับตับไหม้ อย่าไปยิงคน อย่าไปจับเขามัดมือปิดตาเลย" ไม่ได้ทำตามคำสั่งเจ้าหน้าที่ตำรวจให้ช่วยเหลือจับ คนหัวดีช่วยจับ ก็จะกลายเป็นเคราะห์ร้ายไป อย่างกรณีเรื่องดังกล่าวที่เกี่ยวข้องหลวงพ่อประจักษ์ ทำให้ชาวบ้าน ชังหลวงพ่อไป "โอ้โลกเรานี้มันเป็นเช่นนั้นเอง" ทุกข์มีเพราะยึด ทุกข์ยึดเพราะอยาก...

แนวคิดเห็นก็ขอจบด้วยประการเช่นนี้แล้วแล

"กส."-เกษมสรวล

ตักเตือนคนทำหนังสือ

สำนักสงฆ์พระธาตุกรุงชิง
นครศรีธรรมราช

ได้รับถนนหนังสือเสขิยธรรม ฉบับที่ ๙ ปีที่ ๒ เดือน มกราคม-กุมภาพันธ์ ๒๕๓๕ จำนวน ๑ เล่มเป็นที่เรียบร้อย ขอแสดงความคิดเห็นดังนี้ "เมื่อท่านพุทธทาสกล่าวถึงไตรลักษณ์แล้วจะเห็นได้ชัดว่า สถาบันสงฆ์นั้นได้เปลี่ยนแปลงออกไป เช่นจากการให้การศึกษาในวัด เป็นโรงเรียน จนถึงมหาวิทยาลัย พระสงฆ์จึงหันมาเฉพาะทางจิตเท่านั้น ซึ่งเป็นนามธรรมเห็นยากกว่ารูปธรรม จากหมอพระเป็นสถานีอนามัยและโรงพยาบาล และด้านความสัมพันธ์ทางสังคม พระสงฆ์ทำได้เฉพาะพิธีกรรม ก็เป็นนามธรรมอีก จึงทำให้เห็นงานของสถาบันสงฆ์ยากขึ้น"

ขณะนี้ปัจจุบัน ธรรมชาติกับการบำเพ็ญสมณธรรม กำลังเปลี่ยนไป แสดงว่าทางพระสงฆ์กรุณาอย่าดื้อรั้นเลย "มันเป็นเช่นนั้นเอง" ด้วยเหตุนี้ ขอความกรุณาพระคุณเจ้าทุกรูปเข้าป่าจงเป็นธรรมทายาท อย่าเป็นอามิสทายาท สมควร

ให้ผู้มีหน้าที่ดูแล (กรมป่าไม้) นิมนต์ท่านออกไปอยู่ในวัดที่ถูกต้องตามกฎหมายทีเถิด สาธุ ที่สำคัญคือ...ทำไม ? "เสขิยธรรม" จึงไม่เป็นกลางจัดข้อมูลในลักษณะที่สามัคคีระหว่างฝ่ายโลกกับฝ่ายธรรม หากห่างเป้าหมายของพระสงฆ์แล้วเพราะสัมพันธ์กับทางโลกเกินไป เกินควรสมณสารูปก็เป็นการประทุษร้ายตระกูล (อาบัติสังฆาฯ) จงทำให้กว้างและมีรูปแบบก้าวไปมากกว่าฉบับที่ ๙ นี้ ขออนุโมทนา

พระธุดงค์ธรรมงาม

กลุ่มพระนิสิตอาสาเพื่อการพัฒนา

คณะ ๖ วัดกัลยาณมิตร
กรุงเทพฯ

อาตมภาพเป็นพระนิสิต มจร. ได้ติดตามผลงานของกลุ่มมาตั้งแต่เริ่มต้น แต่ยังไม่ได้เป็นสมาชิก ด้วยเหตุทางเศรษฐกิจ แต่ก็ได้อาศัยอ่านจากสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ โดยเมตตาของพระอาจารย์เจิม สุวโจ นับถืออย่างยิ่งในเจตนารมณ์ของกลุ่มที่จะร่วมกันพัฒนาหมู่สมาชิกด้วยกันเอง และพัฒนาสังคม ซึ่งนับเป็นแนวคิดที่อาจเป็นที่ไม่พอใจของท่านมหาเถระนัก เพราะท่านมีทัศนะว่าพระไม่ควรยุ่งเกี่ยวกับสังคมมากนัก แต่อาตมาคิดว่าหากเราชาวพุทธบริษัททุกหมู่เหล่าไม่ร่วมกันสรรค์สร้างสังคมด้วยกันแล้ว จะมัวนั่งรอเทพบุตรขี่ม้าขาวที่ไหนมาช่วยเล่า ?

อาตมาได้ริเริ่มตั้งกลุ่มพระนิสิตขึ้นมาจำนวนหนึ่งมีชื่อว่า "กลุ่มพระนิสิตอาสาเพื่อการพัฒนา" กำลังวางแนวทางและบทบาทในการทำงาน จึงอยากติดต่อกับศพพ. ช่วยส่งข้อมูลที่เกี่ยวกับด้านนี้มาบ้าง

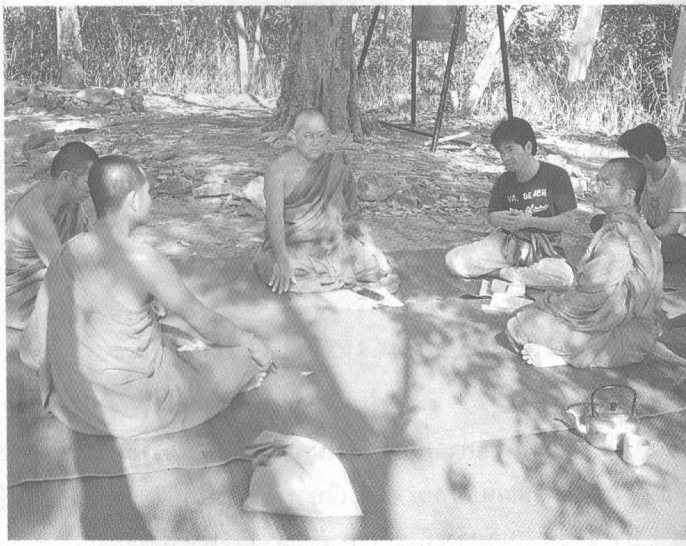
ขอเจริญพร

พระมหาวิชาญ สุวิชาโน
ประธานกลุ่มพระนิสิตอาสาเพื่อการพัฒนา



ความสอดคล้องระหว่างพระธรรมวินัยและกฎหมาย

กรณีพระกับป่า

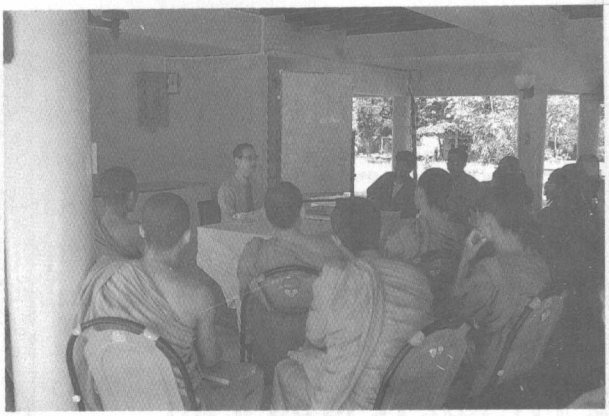


พระสงฆ์กับการอยู่ปฏิบัติธรรมในป่า เป็นพุทธประเพณีอันดีงามแต่เดิม และสอดคล้องกับพระธรรมวินัยที่พระพุทธองค์ทรงตรัสไว้ทั้งสิ้น รวมที่ยังสอดคล้องกับธรรมเนียมแต่โบราณกาลของชาวสยาม ดังปรากฏการแบ่งพระภิกษุผู้มุ่งเน้นด้านคันถธุระ เป็นพระสงฆ์ฝ่าย**คามวาสี** และพระภิกษุผู้มุ่งเน้นด้านวิปัสนาธุระ เป็นพระสงฆ์ฝ่าย**อรัญวาสี** จำแนกตามแหล่งแห่งเสนาสนะเป็น **"บ้าน"** กับ **"ป่า"** ตามลำดับ และธรรมเนียมนี้ยังคงดำรงสืบมาจนปัจจุบัน ทว่านับตั้งแต่เกิดกรณีจับกุม**พระประจักษ์ คุตฺตจิตฺโต** สำนักธุดงสถานธรรมจิต อ. ปะคำ จ. บุรีรัมย์ ในข้อหาทางอาญาหลายข้อหาด้วย โดยเฉพาะข้อหา *"การเข้าไปยึดถือครอบครอง ก่อสร้างหรืออาศัยในป่าสงวนแห่งชาติ"* (มาตรา ๑๔ พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๗) นับเป็นฟางเส้นสุดท้ายทีเดียว ต่อปัญหาการอยู่ปฏิบัติธรรมในป่าของพระภิกษุสงฆ์ ซึ่งในลำดับต่อมา เจ้าหน้าที่หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องทั้งฝ่ายการพระศาสนาอันได้แก่ กรมการศาสนาเป็นต้นก็ดี และฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับป่าไม้อันได้แก่ กรมป่าไม้ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เป็นต้นก็ดี ต่างก็ออกมาให้ความเห็นในทำนองเดียวกันว่า **"จะต้องมีการโยกย้าย วัด (สำนักสงฆ์) ที่อยู่ในป่าสงวนอย่างไม่ถูกกฎหมายทั้งหมดออกมา"**

นับเป็นช่วงจังหวะสอดคล้องที่ภายหลังจากผู้มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบฝ่ายการพระศาสนาและป่าไม้ ได้ออกมาแถลงยืนยันเจตนารมณ์ทำนองให้รื้อโยกย้ายสำนักสงฆ์เถื่อนออกจากป่าสงวน **ทางฝ่ายทหาร**ก็ได้เริ่มดำเนินการจัดที่ดินตาม**โครงการจัดที่ทำกินเพื่อราษฎรผู้ยากไร้ในเขตป่าสงวนเสื่อมโทรม** หรือ **คจก.** โดยหลักการคือการเตรียมพื้นที่แปลงใหม่ไว้เพื่อโยกย้ายบ้านเรือนราษฎร รวมทั้งหน่วยงานราชการอื่น ๆ และวัดหรือสำนักสงฆ์ให้เข้าไปอยู่รวมกับราษฎรเดิมที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ที่จัดเตรียมไว้ข้างฝ่ายราษฎรนั้น พื้นที่ทำกินที่ได้รับก็มิได้มีความอุดมสมบูรณ์เพียงพอ หรือได้ไม่เท่าจำนวนเดิมของตนหรือครอบครัวละ ๑๕ ไร่ที่รัฐสัญญาไว้ ซ้ำร้ายบางรายไม่ได้ที่ดินดังว่าเลยก็มี ข้างฝ่ายพระภิกษุสงฆ์นั้น กุฏิเสนาสนะถูกสร้างขึ้นมาใหม่อย่างตามมีตามเกิด ไม่อาจจะกันแดดกันฝนสร้างความเดือดร้อนทางกายแก่พระคุณเจ้ายิ่งนัก และยังเสื่อมต่อสภาพอันสัปปายะดังเดิมในป่าของท่านด้วย เรียกว่าเดือดร้อนกันถ้วนหน้าทั้งฝ่ายราษฎรและพระสงฆ์ทีเดียว

ยิ่งไปกว่านี้ **โครงการ คจก. ดังกล่าว ยังจะขยายไปสู่ภูมิภาคอื่น ๆ ทั่วประเทศ ความเดือดร้อนที่จะเกิดขึ้น ย่อมมิอาจคณานับได้**

เมื่อครั้งพุทธกาล บวชแล้วท่านบอกว่า ให้ออกไปสู่ "ที่ที่ไม่มีเรือน" ซึ่งก็คือ ให้ออกไปสู่ป่านั่นเอง...



เพื่อค้นหาความกระจ่างในความสอดคล้องระหว่างพระธรรมวินัยกับกฎหมาย กรณีพระกับการปฏิบัติธรรมในป่า และหาแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าวนี้ พระสงฆ์เสขิยธรรม ๑๐ รูปที่มีคุณวุฒิและวัยวุฒิร่วมกับฆราวาสนักกฎหมาย ๑ ท่านคือ *อ. นิยม ติวุตานนท์* อดีตผู้พิพากษาศาลฎีกา จึงมาร่วมประชุมกันที่สำนักธรรมวิจัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยเมื่อวันที่ ๗-๘ ก.พ. ศกนี้

คือจุดหมายพระศาสนา

เรื่องแรกที่ต้องทำความเข้าใจคือ **พระธรรมวินัยข้อใดบ้างที่สนับสนุนการอยู่ป่า** ซึ่งที่ประชุมก็ได้ยกทั้งพระสูตรและพระวินัยมาเพื่อกล่าวสนับสนุนการอยู่ป่าปฏิบัติธรรมของพระ และยังเลยไปพูดถึงธรรมเนียมประเพณีชาวสยามที่สนับสนุนการอยู่ป่าของพระภิกษุสงฆ์ในตอนท้ายอีกด้วย

"วัตถุประสงค์จริง ๆ ของพระพุทธศาสนาคือความดับทุกข์ ทำที่สุดแห่งทุกข์ เพื่อวิมุติ เพื่อวิโมกข์ เพื่อนิพพาน หรือท่านใช้อีกคำหนึ่งว่า "อุปธิวิเวก" คือความสงัดจากกิเลส" **พระมหาสมชัย กุสลจิตฺโต** คณบดีคณะมนุษย์ศาสตร์ มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยเริ่มจากการกล่าวถึงจุดหมายพระพุทธศาสนาคือการปฏิบัติธรรมเพื่อความดับทุกข์

*"ต่อมาพระพุทธเจ้าได้แนะนำว่าจะมีวิธีปฏิบัติเพื่อเข้าสู่อุปธิวิเวกได้อย่างไร ซึ่งชีวิตพระจะต้องเกี่ยวกับป่าตั้งแต่บวช เมื่อบวชแล้วอุปัชฌาย์ท่านก็จะบอก**นิสสัย ๔** ซึ่งหนึ่งก็คือการถือโคนต้นไม้เป็นเสนาสนะ"* ท่านกล่าวเสริมเพื่อโยงให้ความสัมพันธ์ระหว่างป่ากับจุดหมายพระศาสนาดังกล่าว

ยิ่งเมื่อโยงเข้าสู่เหตุการณ์สมัยพุทธกาลหรือพุทธประวัติก็จะยิ่งเห็นชัดว่า พระพุทธเจ้าส่งเสริมให้พระภิกษุอยู่ป่า *"เมื่อครั้งพุทธกาล บวชแล้วท่านบอกว่าให้ออกไปสู่ **"ที่ที่ไม่มีเรือน"** ซึ่งก็คือให้ออกไปสู่ป่านั่นเอง...และในสมัยพุทธกาลก็มีวัดป่าอยู่หลายวัด อย่างที่พระเจ้าพิมพิสารถวายป่าเวฬุวันสร้างเป็นวัดให้พระพุทธเจ้า"* **พระอธิการสมนึก นาโถ** เจ้าอาวาสวัดปลักไม้ลาย นครปฐมกล่าวเสริมในแง่พุทธประวัติ

และในพระสูตรก็มีอยู่ว่า *"ครั้งหนึ่งพระพุทธเจ้าเดินไปกับพระอานนท์ และชี้ให้พระอานนท์ดู แล้วตรัสว่า "อานนท์ดูภิกษุนั่น เธอเป็นผู้มีฌานสมาบัติ นั่งเข้าฌานอยู่ในบ้านอานนท์พระภิกษุรูปนั้น เธอจะเสื่อมจากฌาน เสื่อมจากสมาบัติ จึงความเป็นผู้คลุกคลีอยู่กับหมู่คณะ จึงความเป็นผู้ปรารถนาลามก" และเมื่อเดินต่อไปอีก ก็ชี้ให้พระอานนท์ดูและตรัสว่า "อานนท์ดูทางนั้น ภิกษุรูปนั้นนั่งโงกง่วง อ่อนใจอยู่ในป่า อานนท์ภิกษุรูปนั้นอีกไม่นาน จะเป็นผู้มีจิตสงบ ทรงไว้ซึ่งฌานสมาบัติ" นี้เราจะเห็นว่าการอยู่ป่าของพระเพื่อประพฤติปฏิบัติธรรมทำให้ได้ความสงบของจิต ได้ธรรมมาก"* พระอาจารย์สมนึก ยกพระสูตรขึ้นมาสาธกสนับสนุนการอยู่ป่า



สำนักสงฆ์ที่ถูกจัดสรรที่ใหม่ตามโครงการคจก.

พระพุทธศาสนาเจริญจริง ๆ เจริญที่ใจ ไม่ได้เจริญเพราะมีวัดมาก

ธรรมะหมวดอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับป่ายังมีอยู่อีกเป็นจำนวนมาก อย่างเช่นใน**อปริหานิยธรรม** ก็มีข้อที่เตือนพระว่า "เรายินดีในเสนาสนะป่า" (ข้อ ๖) ใน**โอวาทปาฏิโมกข์** ก็บอกว่า ให้อยู่ในเสนาสนะที่สงบ ใน **วิสุทธิมัคค์** บอกถึงเสนาสนะที่ไม่เป็นสัปปายะ ๑๘ ประเภท เช่นไม่ให้อยู่ในวัดที่เก่าเกินไป ใหญ่เกินไป ใหม่เกินไป วัดข้างทาง วัดที่มีผลไม้มีดอกไม้มีใบใช้รับประทานเป็นอาหารได้ วัดที่บุคคลพลุกพล่าน ใน**ธุดงควัตร"** ก็มี ๒ ข้อที่เกี่ยวกับป่า คือ **อรัญญิกังคธุดงค์**คืออยู่ป่าเป็นวัตร และ **รุกขมูลลิกังคธุดงค์**คืออยู่โคนไม้เป็นวัตร และยังมีในพระสูตรอื่น ๆ อีกที่เมื่อกล่าวถึงการปฏิบัติก็ให้ภิกษุเลือกอยู่ในป่าในเรืองว่างหรือโคนต้นไม้ที่มีความสัปปายะและสงบ

และแม้ทรงสนับสนุนให้พระปฏิบัติธรรมในป่า ก็ยังได้บัญญัติวินัยเพื่อควบคุมกำกับพระสงฆ์อีก อย่างการห้ามไม่ให้พรากของเขียวก็ดี ไม่ให้อยู่แบบฤาษีไพร โดยพึงภิกขาจารจากชาวบ้านก็ดี หรือการเน้นให้อยู่รวมเป็นกลุ่มก้อนมิให้พระสงฆ์แยกจากหมู่ คือต้องมีการลงอุโบสถทำสังฆกรรมร่วมกันในป่า และยังมีเรื่องรายละเอียดปลีกย่อยอย่างการเก็บรักษาบาตร จีวรให้ดี การดูทางเข้าทางออกในป่า และการดูดาวเป็นต้น และด้านการก่อสร้างกุฏิเสนาสนะ ก็มีกำหนดไว้ชัดเจนว่า การสร้างกุฏิต้องมีขนาดใหญ่มีเกิน ๗ × ๑๒ คืบ พระสุคต และที่ดินที่ใช้ปลูกสร้างก็ต้องมีเจ้าของมาแสดงที่ให้ด้วย

ดังนั้นโดยหลักการจึงเห็นได้ว่าพระพุทธเจ้าสนับสนุนการอยู่ป่าของพระสงฆ์ ชาวพุทธและผู้ปกครองจึงควรสนับสนุนการอยู่ป่าของท่าน เพราะจริง ๆ แล้ว *"พระพุทธศาสนาจะเจริญจริง ๆ ที่ใจ ไม่ได้เจริญเพราะมีวัดมาก (แต่อยู่ที่) มีการศึกษาปริยัติมาก เจริญในที่อันสงบสงัด วัดกันที่ว่าบรรลุธรรมได้แค่ไหน ซึ่งก็ต้องอาศัยเสนาสนะสัปปายะที่สงบสงัด โดยเฉพาะโคนไม้ ป่า หรือวัดเล็ก ๆ กระท่อมเล็ก ๆ ในป่า"* ดังคำสรุปของพระมหาสมชัย ในตอนท้ายของการแสดงความคิดเห็น ซึ่งตรงกับที่**พระไพศาล วิสาโล** วัดป่ามหาวัน ชัยภูมิ ที่กล่าวสนับสนุนถึงหน้าที่และบทบาทของฆราวาส ๒ ประการ คือ ๑ การบำรุงรักษาป่าซึ่งต้องตรงตามพุทธวจนะที่ว่า *"ชนใดสร้างเสริมป่า ชนนั้นย่อมเจริญอยู่เสมอ"* (วนโรปสูตร) และ ๒ สนับสนุนให้พระอยู่ป่าด้วย เมื่อคำนึงถึงพุทธประเพณีฝ่ายอรัญวาสีแต่เดิมมา

กฎหมายป่าไม้ทุกฉบับไม่สอดคล้องกับพระธรรมวินัย และกลับจะขัดขวางการปฏิบัติธรรมด้วย

ความสอดคล้องกับกฎหมาย

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับกรณีพระกับป่านั้น ในปัจจุบันเห็นจะมีจาก ๒ แหล่งหลัก ๆ คือคำสั่งมหาเถรสมาคมซึ่งออกมาหลายฉบับและเกี่ยวข้องในเรื่องนี้ และกฎหมายป่าไม้ คือพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๗ รวมทั้งระเบียบกรมป่าไม้ว่าด้วยการอนุญาตให้เข้าทำประโยชน์หรืออยู่อาศัยในเขตป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๐ เกี่ยวกับประกาศคำสั่งมหาเถรสมาคม เรื่องห้ามภิกษุสามเณรเข้าไปพำนักอาศัยหรือดำเนินการใด ๆ ในสถานที่ซึ่งยังไม่ได้รับอนุญาตให้สร้างวัด พ.ศ. ๒๕๓๐ มีข้อพิจารณาใน ๒ ประเด็น คือ

๑. การห้ามภิกษุสามเณรเข้าไปพำนักอาศัยหรือดำเนินการใด ๆ ในสถานที่ซึ่งยังไม่ได้สร้างวัดซึ่งกำหนดครอบคลุมว่า **แม้จะเป็นชั่วคราวก็ไม่ได้ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตเป็นลายลักษณ์อักษรจากเจ้าคณะจังหวัดท้องที่**

๒. คำว่า **"สถานที่ซึ่งยังไม่ได้รับอนุญาตให้สร้างวัด"** มีความหมายครอบคลุมกว้างขวางมาก ไม่เพียงเฉพาะป่าแต่รวมถึงสถานที่อื่น ๆ แม้แต่ที่ชุมชนของฆราวาสด้วย

อย่างไรก็ตามในเรื่องการปฏิบัติต่อประกาศดังกล่าวนี้ ที่ประชุมเสนอให้ทำให้ลักษณะ **"ลอยตัว"** หมายถึงไม่จำเป็นต้องให้ความสำคัญกับคำสั่งดังกล่าวมากนัก เพราะว่า คำสั่งมหาเถรฯ เท่าที่ผ่านมาก็มักจะไม่มีผลในทางปฏิบัติมากนัก ทั้งยังขยายประเด็นไปสู่การพิจารณาต้นตออำนาจนิติบัญญัติของสงฆ์ กล่าวคือ กรรมการในมหาเถรสมาคมมีอำนาจสิทธิขาดในการออกกฎต่าง ๆ เพื่อบังคับใช้กับพระภิกษุสามเณรทั่วประเทศตามอำนาจพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ ๒๕๐๕ แต่ความที่เป็นผู้สูงอายุไม่มีสมรรถภาพการทำงานมากนัก จึงมักออกคำสั่งใด ๆ โดยไม่ทันกับความเปลี่ยนแปลงของบ้านเมือง และการพระศาสนา ที่ประชุมจึงเห็นว่าหากจะแก้ไขในระยะยาว ก็ต้องทำการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ฉบับนี้

อย่างไรก็ดีผู้เข้าร่วมเสวนาท่านหนึ่งเห็นว่า คำสั่งดังกล่าว ไม่น่าจะมีผลร้ายอะไร หากแต่เป็นการโอนอำนาจให้คณะสงฆ์จัดการงานกันเองด้วยซ้ำ พระภิกษุรูปใดจะเข้าไปพักอาศัยในสถานที่ที่ยังไม่ได้รับอนุญาตดังกล่าว ก็ต้องแจ้งเจ้าคณะจังหวัด ซึ่งหากมีความสัมพันธ์ติดต่ออยู่ด้วยตลอดเวลา ท่านก็คงจะอนุญาตให้เข้าอาศัยได้

นอกจากคำสั่งมหาเถรสมาคม พ.ศ. ๒๕๓๐ ดังกล่าวยังมีคำสั่งที่เกี่ยวข้องอีก ๑ ฉบับคือ คำสั่งมหาเถรฯ เรื่องการปลูกต้นไม้ในที่วัดหรือที่ธรณีสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๒๐ ซึ่งกำหนดลักษณะการปลูกไม้ต่าง ๆ ตามเขตวัด ให้เป็นแถวเป็นแนว

ในส่วนของกฎหมายป่าไม้นั้น อ. นิยม ติวุตานนท์ ได้ให้ความเห็นว่า **"กฎหมายป่าไม้ทุกฉบับไม่สอดคล้องกับพระธรรมวินัย และกลับจะขัดขวางการปฏิบัติธรรมด้วย"** กล่าวคือตามมาตรา ๒๕ พระราชบัญญัติป่าสงวนฯ พ.ศ. ๒๕๐๗ ให้อำนาจเจ้าพนักงาน สั่งให้ออกจากป่า ให้รื้อถอน หรือสามารถเข้าไปยึดทำลาย รื้อถอนแล้วเรียกเอาค่ารื้อถอนจากผู้บุกรุกได้ด้วย" (ดูรายละเอียดใน *"พระสงฆ์กับกฎหมายป่าไม้"* เสขิยธรรมฉบับที่ ๙ ปีที่ ๒ หน้า ๒๘-๓๑)



ต้องกางมุ้งนอนอย่างที่เห็น

อาจารย์ได้ให้ความเห็นต่อไปว่า รัฐมีส่วนในการทำให้ป่าไม้ของประเทศหมดไปมาตลอด โดยในอดีตรัฐให้สัมปทานทำป่าแก่เอกชน และเพิ่งยกเลิกการให้สัมปทานไปเมื่อ ๓ ปีที่แล้ว และปัจจุบันก็ยังอยากได้ที่ป่าสงวน ฯ เพื่อปลูกยูคาลิปตัสอีก การที่มีพระอยู่ในป่าจึงเป็นการขัดผลประโยชน์ ซึ่งสถานการณ์ต่อไปจะรุนแรงขึ้นเพราะขณะนี้โครงการ คจก. ได้เริ่มต้นขึ้นแล้ว และมีเป้าหมายไปยังทั่วประเทศทีเดียว

ส่วนทางออกในกรณีนี้อาจารย์นิยม เสนอว่า ตามพระราชบัญญัติป่าสงวน พ.ศ. ๒๕๐๗ อธิบดีกรมป่าไม้มีอำนาจอนุมัติให้พระเข้าไปใช้สถานที่ในป่าสงวนได้ ซึ่งภายหลังกรมป่าไม้ใช้อำนาจนั้นออก**ระเบียบว่าด้วยการอนุญาตให้เข้าไปทำประโยชน์หรืออยู่อาศัยในเขตป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๐** การขออนุญาตนั้นจะต้องให้คฤหัสถ์หรือผู้นำท้องถิ่น เป็นคนยื่น และมีเงื่อนไขเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ตามโครงการการที่เสนอซึ่งอาจเกิน ๑๕ ไร่ก็ได้ มีกำหนดระยะเวลาการเช่าไม่น้อยกว่าคราวละ ๕ ปี แต่ไม่เกิน ๓๐ ปี ซึ่งเท่ากับระยะเวลาการเช่าไม่น้อยกว่าคราวละ ๕ ปี แต่ไม่เกิน ๓๐ ปี ซึ่งเท่ากับระยะเวลาการเช่าที่ให้แก่นายทุนปลูกป่าเศรษฐกิจ ในท้ายที่สุดอาจารย์เสนอว่า การแก้ปัญหาขั้นพื้นฐานเรื่องการอพยพโยกย้ายราษฎรและพระสงฆ์ออกจากที่เดิม จะหมดไปได้ก็ต่อเมื่อมีการออกกฎหมายจำกัดสิทธิครอบครองที่ดินของราษฎรไว้เป็นจำนวนหนึ่ง

วัตรปฏิบัติที่เหมาะสม

เมื่อพิจารณาทั้งในแง่กฎหมายและพระธรรมวินัยแล้ว ที่ประชุมยังได้กำหนด**ข้อปฏิบัติคร่าว ๆ ของพระสงฆ์ที่จะอาศัยป่าเพื่อการปฏิบัติธรรม** ดังนี้

๑. *การปลูกสร้างเสนาสนะแบบพออยู่พออาศัย* โดยยึดถือตามหลักการธรรมวินัยอย่างเคร่งครัด และไม่ให้มีการทำลายป่าจำนวนมหาศาล พอที่จะทำให้ป่าเสื่อมสภาพได้ (ซึ่งจะเป็นการผิดกฎหมายป่าสงวนอย่างชัดเจน) รวมทั้งระวังการรุกที่เกินความจำเป็น *ซึ่งล้วนหมายถึงการหลีกเลี่ยงอามิสทานการก่อสร้างทางวัตถุทั้งหลาย* จากพุทธศาสนิกชนที่เลื่อมใสและศรัทธาในอามิสบูชาเช่นนั้น ซึ่งมีอยู่มีจำนวนมากในปัจจุบันด้วย

๒. *มีการปรึกษาหารือและเข้าหาการผู้ใหญ่ในท้องที่มากขึ้น* เพราะเป็นธรรมเนียมปฏิบัติอันงดงามของพระสงฆ์ และจะได้พึ่งบารมีของท่านในการจัดการกับปัญหาต่าง ๆ

๓. การจะเข้าไปพำนักอาศัยหรือปลูกสร้างสิ่งต่าง ๆ ในป่า *ให้ปรึกษากับเจ้าของที่นั้น โดยละเอียดถี่ถ้วนเสียก่อน*

ในเรื่องข้อเสนอการปฏิบัติการนั้น ที่ประชุมมีมติดังนี้

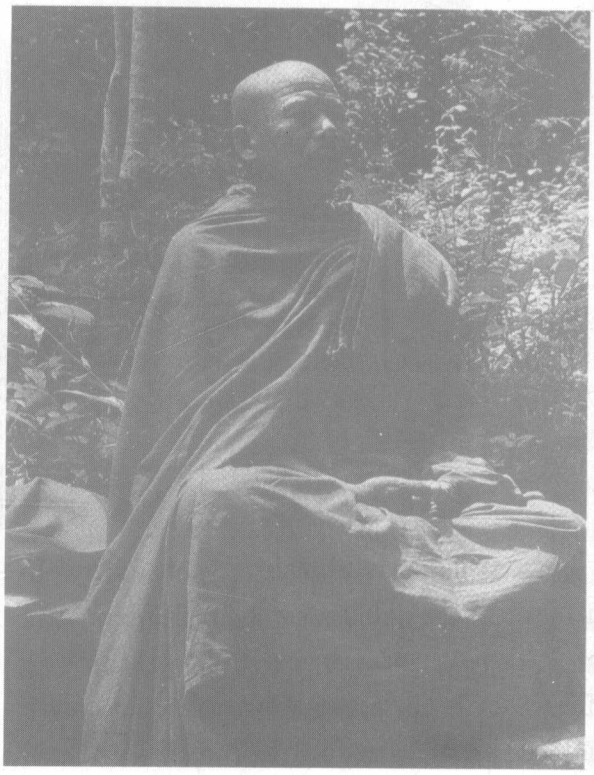
๑. การหากรรมการฆราวาสที่มีชื่อเสียงพอสมควรดำเนินการเจรจาขั้นตอนต่าง ๆ แทนพระสงฆ์

๒. พยายามค้นหลักฐานในพระธรรมวินัยที่เกี่ยวกับพุทธประเพณีที่ส่งเสริมพระภิกษุสงฆ์ ตลอดจนพุทธบริษัทอื่น ๆ และในฝ่ายปกครองบ้านเมือง ให้เกิดการอนุรักษ์ป่า แล้วสรุปเป็นหลักฐานที่ชัดเจน พร้อมกับวิเคราะห์ถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นต่อการพระศาสนาและฝ่ายบ้านเมือง หากไม่สนับสนุนให้พระอยู่ปฏิบัติธรรมในป่า และทำการเผยแพร่แก่สาธารณชน

๓. การพยายามจัดกิจกรรมอนุรักษ์โดยวางแผนงานร่วมกับกรมป่าไม้ เพื่อให้เกิดการเกื้อหนุนซึ่งกันและกันระหว่างฝ่ายรัฐและพระศาสนา

๔. การพยายามปลุกจิตสำนึกและให้ความรู้แก่พระสงฆ์ในภูมิภาคต่าง ๆ

กองเลขาฯ เสขิยธรรม



ขอเชิญรับแจกเทปธรรมะ

พระกับป่ามีปัญหาอะไร ?

พระกับป่าแยกกันได้หรือ ?

จะเกิดอะไรขึ้นถ้าแยกพระจากป่า ?

แยกพระจากป่าพระศาสนาจะอยู่ได้หรือไม่ ?

หาคำตอบได้จากแถบบันทึกเสียงของ

พระเทพเวที **(ประยุทธ์ ปยุตฺโต)**

แจกฟรีเฉพาะพระภิกษุสามเณร

เป็นอุปกรณ์การศึกษาอย่างดีเพื่อให้เห็นความสัมพันธ์อันลึกซึ้งระหว่างพระภิกษุกับป่า เปิดได้ตามงานเทศกาลและงานพิธีต่าง ๆ หรือจะเปิดตามหอกระจายข่าวให้ชาวบ้านฟังตอนเช้า ก็ไม่ผิดกติกาอะไร

โปรดแจ้งความจำนงพร้อมสอดแสตมป์ ๕ บาท ส่งมายังคณะกรรมการศาสนาเพื่อการพัฒนา (ที่อยู่ดูปกหลังด้านใน)

ในแง่ปฏิบัติธรรม

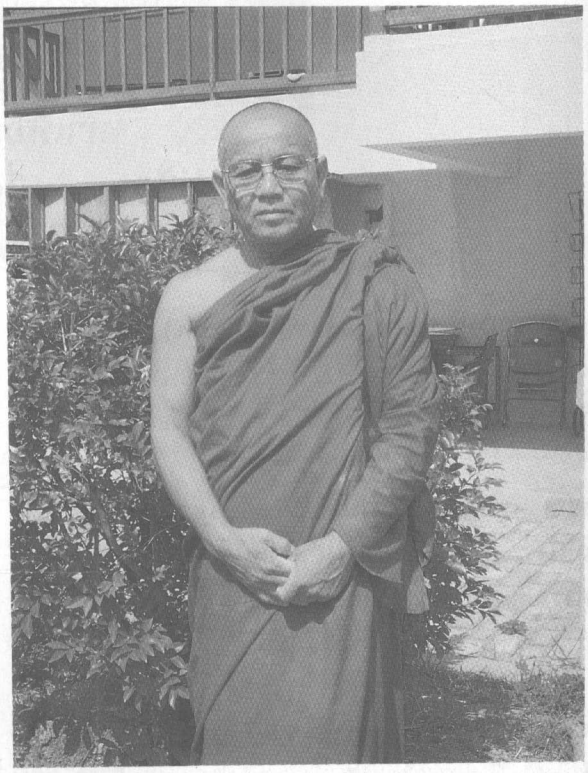
"อิทธิพลของป่าจะทำให้เราเป็นผู้มีสติมาก มีความระแวดระวังเกิดขึ้น ได้อยู่กับตัวเอง เรามีก้อนหิน กอไม้ หนาม ปลวก แมลง บังคับให้เราระวังตัว ทำให้มีสติมาก พอมีฝนตก แดดจัด ลมแรง เราจะบังคับตัวเองให้นอนน้อยลง ให้ระวังตัวและทำให้เราแข็งแกร่ง เพราะต้องตื่นแต่เช้าเพื่อออกไปบิณฑบาต ได้ยินเสียงสัตว์ออกหากิน เสียงนกเวลาเราบิณฑบาตไป เราก็จะได้กรรมฐานเป็นข้อ ๆ บิณฑบาตในบ้านเมืองกับในป่ามันไม่เหมือนกัน บิณฑบาตในป่ากลับไปนั่งกรรมฐานครึ่งชั่วโมงแล้วฉันมีความโปร่งเย็นสบายดี แต่บิณฑบาตในเมืองกลับมามันเมื่อย มันหนัก การอยู่ป่าเป็นไปให้เราอยู่เพื่อความสงบวิเวกจริง ๆ"

พระประจักษ์ คุตฺตจิตฺโต

หลวงพ่อคำเขียน บทเรียนพระอนุรักษ์

"เมื่อเกือบ ๒๐ ปีก่อน หลวงพ่อคำเขียน สุวณฺโณ ได้เริ่มชีวิตการปฏิบัติธรรมบนภูโค้ง (ภูแลนคา) ไม่ช้าไม่นานก็รับนิมนต์จากชาวบ้าน ต. ท่ามะไฟหวานซึ่งเป็นหมู่บ้านใหญ่บนภูโค้ง เพื่อมาเป็นเจ้าอาวาสวัดภูเขาทอง นอกจากท่านจะจับงานเผยแผ่ธรรมะ ให้ชาวบ้านเลิกละอบายมุขเป็นหลัก และงานพัฒนาชนบท ยังมีงานอนุรักษ์ป่าของท่านซึ่งเป็นที่รู้กันอยู่ทั่วไป เริ่มต้นแต่การอนุรักษ์และฟื้นฟูสภาพป่าสุคะโตในพื้นที่ ๕๐๐ กว่าไร่ จนในปี ๒๕๒๘ ก็ได้ส่งพระภิกษุไปจำพรรษาที่วัดป่ามหาวัน ซึ่งอยู่บนเทือกเขาเดียวกัน แต่คนละเขตอำเภอ เพื่อรักษาป่าภูหลงเนื้อที่อีก ๒,๐๐๐ กว่าไร่ ที่กำลังถูกตัดโค่นขนาดใหญ่ ชื่อเสียงเกียรติคุณในเรื่องการอนุรักษ์จึงปรากฏอยู่ทั่วไป

***แต่ปัจจุบันโครงการจัดที่ทำกินเพื่อราษฎรผู้ยากไร้ในเขตป่าสงวนเสื่อมโทรม เขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ** (คจก. ตอ./น.) กำลังคืบคลานเข้ามาอพยพโยกย้ายชาวบ้านภูแลนคาเหนือทั้งหมดออกจากพื้นที่เดิม เพื่อนำพื้นที่ป่าสงวนบางส่วนไปจัดสรรให้ภาคเอกชนเช่าปลูกป่าเศรษฐกิจ (ซึ่งคาดว่าจะเป็นยูคาลิปตัส) แม้ข่าวในระยะหลังจะเป็นไปในทำนองว่าคงย้ายเฉพาะชาวบ้านตาดรินทอง (ภูหลง) ลงมา รวมกับชาวบ้านท่ามะไฟหวานซึ่งยังอยู่ที่เดิม "แต่ปัญหาคงไม่หมดไปง่าย ๆ เพราะท่ามะไฟหวานเองก็เป็นหมู่บ้านใหญ่มีอยู่ ๔๐๐ กว่าครัวเรือน คงประสบปัญหาการแย่งที่ดินทำกินกันอย่างแน่นอน" หลวงพี่อิศรา ปวฑฺฒโน แห่งวัดภูเขาทองกล่าวให้ข้อมูลล่าสุด*



หลวงพ่อเองเคยให้สัมภาษณ์ครั้งหนึ่งว่า "คนนี้แหละสำคัญที่สุดที่จะทำลายต้นไม้ ทำลายประเทศชาติ"

และนี่เองจะเป็นผลตอบแทนความพยายามในการอนุรักษ์ป่าของท่านร่วมกับชาวบ้าน จากราชการ"

สายน้ำคือสายบุญ :

บทสนทนาระหว่างพระสงฆ์ กฎหมาย และป่าไม้

"หน้าที่" อาตมาพูดถึงคำว่าหน้าที่ของพระสงฆ์ที่ต้องรักษาธรรมในส่วนนี้ไว้ ที่ทำไม่ได้ ทำเพื่ออาตมาเอง แต่เพื่อทุกคนที่อยู่บนผืนแผ่นดินนี้

คำถาม : เมื่อ**โครงการจัดสรรที่ดิน (คจก.)** ให้กับชาวบ้านเข้ามา ในฐานะของพระควรจะเข้าไปมีบทบาทหรือมีหน้าที่อย่างไรต่อชาวบ้านที่กำลังได้รับความเดือดร้อนจากโครงการนี้?

ตอบ : ตัวอย่างนี้มี ๒ ระดับ **ระดับแรก**คือข้าราชการไม่สนใจ **ระดับสอง**ถ้าพระสงฆ์เขาสนใจและรวมตัวกันได้ เราควรไปทุ่มกัน แม้ว่าจะคนละเล็กละน้อยก็จะมีผลมาก เพราะว่าทางราชการปัญหาทางบ้านเมืองมากเหลือเกิน

จุดที่เกิดปัญหาแล้วทางราชการไม่สนใจพระสงฆ์คงต้องเข้าไปลงมือก่อนให้เขาเห็นว่าทำแล้วแก้ปัญหาได้ คนอยากได้ผลประโยชน์มีเยอะ เราไม่ต้องการอะไรเพียงแต่ต้องการแก้ปัญหาเท่านั้นเอง

เวลาเราเข้าไปเราต้องการนำหลักธรรมไปใช้ โดยเฉพาะพระสงฆ์เราไปทำ ก็น่างบประมาณไปใช้น้อยในการพัฒนาหรือปรับปรุง เมื่อชาวบ้านแม่สอยตั้งชมรมขึ้นมาแล้ว อีก ๘ ตำบลเราไม่ต้องเสียอะไรเลย แม้พื้นที่ที่เราสนับสนุนอยู่ทั้งอำเภอจอมทองและอำเภอใกล้เคียงคืออำเภอบ้านโฮ่ง

มันอยู่ที่ว่าเรื่องนั้น เราทำเพื่อส่วนตัวหรือทำเพื่อชาติ ที่นี้เรามาดูถึงความหมายของคำว่า **"หน้าที่"** อาตมาพูดถึงคำว่าหน้าที่ของพระสงฆ์ที่ต้องรักษาธรรมในส่วนนี้ไว้ **ที่ทำไม่ได้ทำเพื่ออาตมาเอง แต่เพื่อทุกคนที่อยู่บนผืนแผ่นดินนี้**

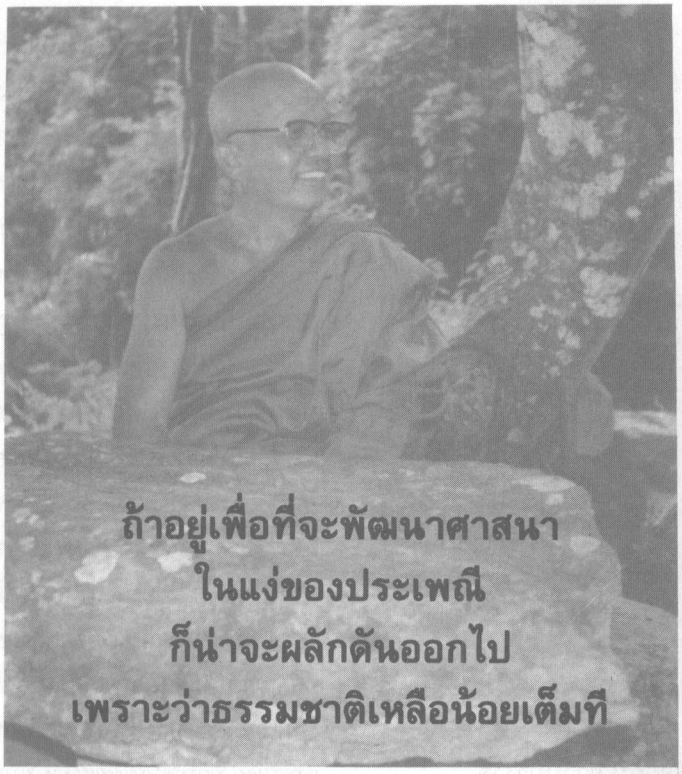
คำถาม : ถ้าเจ้าพนักงานเขาจะเอากฎหมายมาเล่นงาน

ตอบ : อันนั้นเขาทำได้ แต่เราก็ไม่ได้เสียใจอะไร เพราะเขาทำหน้าที่ของเขา เราก็ทำหน้าที่ของเรา

คำถาม : ถ้าอย่างนั้นอาจารย์คิดว่า การที่พระสงฆ์ไปอยู่ในป่าก็เป็นการขัดแย้งกับกฎหมายใช่ไหม?

ตอบ : **ไม่ใช่ ให้ดูว่ามันขัดแย้งกับธรรมชาติไหม มันทำลายกฎธรรมชาติไหม เอาส่วนนี้มาตัดสิน ไม่ใช่บุคคล** คนเราต้องอาศัยพึ่งพาธรรมชาติกฎธรรมชาติทุก ๆ ชีวิต ถ้าเราทำหน้าที่เพื่อรักษาธรรมแล้ว เขาจับเราก็ยอม จะจับใส่คุกก็จะไม่โวยวาย อาตมาบอกว่า ถ้าเขาจับอาตมาเข้าคุกแล้วใครไม่ต้องประกัน เพราะว่าเราถือว่าทำหน้าที่ของเราแล้ว

ถาม : แสดงว่าเจตนาของกฎหมายไม่ยุติธรรม?



ตอบ : **เจตนานั้นต้องมีหลักเกณฑ์ มีแกนนำ ต้องอยู่บนพื้นฐานของธรรม** ไม่ใช่ว่าอยู่บนพื้นฐานของความต้องการเพราะมันเสี่ยง ถ้าอยู่บนพื้นฐานของความถูกต้องคนส่วนใหญ่ ๙๐% รับได้และกฎหมายจะศักดิ์สิทธิ์ก็อยู่ตรงนี้

เดี๋ยวนี้ที่มันมีปัญหาอย่างหนึ่งในกรณีของ**พระประจักษ์** คือ**ศาสนามี ๒ ระดับ ส่วนที่เป็นธรรมเป็น "กฎของธรรม" กับศาสนาส่วนที่เป็น "ประเพณี"** ศาสนาส่วนที่เป็นประเพณีนี้เช่น วิหาร ศาลา ระฆัง เครื่องปั่นไฟ เครื่องขยายเสียง **สิ่งเหล่านี้เราก็ต้องเอาไว้ในพื้นที่ควรเอาไว้ คือการอยู่นอกป่า**

หลวงพ่อประจักษ์ ควรแยกส่วนที่เป็นของธรรมและประเพณี ศาสนาชนิดที่อาจารย์ เมื่อวันที่ ๔ มิถุนายน ทางราชการบอกว่าอาจารย์ประจักษ์ถอยนะให้รักษาป่าอย่างเดียว **รักษาป่าคือรักษาธรรม**และศาสนาส่วนที่เป็นประเพณีให้เอาออกมาเสีย นั้นคือเครื่องปั่นไฟระฆัง เครื่องขยายเสียง แม้แต่พระพุทธรูป เอาออกมาตั้งในที่ที่ควรจะไว้ ไม่ใช่อยู่อย่างที่เราต้องการ ปัญหาเหล่านี้เป็นด้านประเพณี

ส่วนประเพณีกับส่วนสัจธรรม อาจารย์ประจักษ์ควรแยกให้ออก คุณเคยเข้าไปที่**ถ้ำตุ๊ปู่**มั้ย นี่ถ้าเรามีระฆังลูกใหญ่ๆ ศาลา ก็เรียบร้อยไปแล้ว อันนี้เขาจับ หลายครั้งหลายหนผู้ว่าฯ บุกไปเองเพื่อจะจับ แต่ไม่รู้จะจับยังไง

ที่เราจะต้องมีการประชุมมีการสัมมนา ทำความเข้าใจกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งจะต้องเอาหลักธรรมเรื่องพระวินัยขั้นพื้นฐาน นิสสัย ๔ อนุศาสน์ ๘ ขึ้นมาทำความเข้าใจกัน

ถาม : พระที่อยู่ป่าต้องมีความแม่นยำในการใช้ศาสนาในการต่อสู้เพื่อรักษาป่าไม้ และแน่นอนในเจตนาของตัวเองว่าอยู่ในป่าไม้เพื่ออะไร

ตอบ : ใช่ สำคัญ คิดว่าดูแล้วในป่าไม้ที่พระอยู่ก็มีทั้ง ๒ ประเภท เพราะฉะนั้นถ้าเป็นไปได้ก็ควรปรึกษาหารือกับพระเหล่านี้ว่าอยู่เพื่ออะไร **ถ้าอยู่เพื่อที่จะพัฒนาศาสนาในแง่ของประเพณี ก็น่าจะผลักดันออกไป เพราะว่าธรรมชาติเหลือน้อยเต็มที**และไม่ได้มีเจตนาในการรักษาป่าไม้ มีเป้าหมายการพัฒนาให้เป็นเมือง



ถาม : แต่ในทางปฏิบัติการเลือกกระทำกับบางวัด

ตอบ : อันนั้นเราทำครั้งเดียวไม่ได้ ต้องทำจากศูนย์เป็นจุดเล็ก ๆ และสิ่งที่ถูกต้องมันจะขยายขึ้น อาตมาเคยพูดว่าเราทำสิ่งที่ถูกต้องเพื่อแก้ไขความไม่ถูกต้อง ทำในสิ่งที่เป็นธรรม เป็นการแก้ไขอธรรม โดยเราไม่ต้องไปแก้อธรรมเลย อันนี้คือหน้าที่ทางศาสนาทั้งในด้านคำพูดการกระทำและทางรูปธรรม เรื่องนี้ถ้าสัมมนาคงใช้เวลา ๕ วัน ในสถานการณ์ที่เหมาะสม มาวิเคราะห์หลักธรรมและวัตถุประสงค์ของกฎหมาย เราไม่มีหน้าที่ตามกฎหมาย แต่มีหน้าที่โดยธรรม โดยกฎของธรรม ต่อไปก็จะขยายออกไปเข้าสู่ภาคปฏิบัติ สู่พื้นที่แต่ละพื้นที่ เหตุปัจจัยต่างกัน **แต่ว่าเราต้องเอาหลักธรรมนี้เป็นจุดยืนของเรา เป็นอย่างนี้แล้วยิ่งถูกจับก็ยิ่งเร็ว** (หัวเราะ) หมายความว่าหลักธรรมอันนี้จะกระจายไปเร็วมาก เราต้องยอมรับว่าข้าราชการที่มีคุณธรรมแต่ยังมองไม่เห็นทางมีอีกเยอะ พอเขามองเห็นทางเขาก็เข้าใจและจะไม่แตะต้องเลย หรือมาร่วมมือหรือทั้งสองฝ่ายร่วมกัน คำว่าศีลธรรมกับกฎหมายทำหน้าที่ร่วมกัน อันนี้จะขจัดความผิดพลาดต่าง ๆ ของชุมชนและของสังคมไปได้ ทั้งภาครัฐบาลและภาคศาสนา

ถาม : วิธีการอนุรักษ์ของท่านอื่น ๆ ที่เกิดความขัดแย้งขึ้น รู้สึกว่าท่านจะมีวิธีการไม่เหมือนอย่างที่อาจารย์ทำ

ตอบ : ถ้าเราจะอนุรักษ์ในเขตวัดหรือในเขตส่วนที่ไม่มีผลประโยชน์ในทางธุรกิจจะไม่เกิดความขัดแย้งเลย ที่เกิดความขัดแย้งเหมือนที่จอมทองหรือปะคำก็ดี เพราะในพื้นที่นั้นเขาไม่ได้เห็นเป็นธรรมชาติ ไม่ได้เห็นเป็นตามกฎของธรรม แต่เขาเห็นเป็นธุรกิจ เราเห็นเป็นกฎของธรรมเลยเกิดความขัดแย้งกัน เราต้องการเข้าไปรักษาอันนี้ **เราถือว่าเราไม่ได้ขัดแย้งกับตัวบุคคลแต่เราขัดขวางอธรรม** ขัดขวางสิ่งที่มันจะก่อปัญหาให้เกิดการทำลายมากยิ่งขึ้น ๆ เราขัดขวางอธรรม ขัดขวางความผิดพลาดของมนุษย์เห็นแก่ตัวที่จะไปเอาผลประโยชน์จากธรรมชาติมาใช้เอง มันถึงจุดที่ว่าเราอยู่เฉยไม่ได้แล้ว ไม่อย่างนั้นผืนแผ่นดินไทยจะกลายเป็นทะเลทรายและภาคเหนือถ้าแห้งแล้งอย่างอีสานแล้วอันตรายกว่าอีสานเราได้มรสุมจากเวียดนาม จากทะเลจีนใต้ ภาคเหนือไม่มีเลย มาทางพม่า สันเขาบรรทัดจะกั้นมรสุมไม่ให้ฝนมาตกที่ไทย ถ้ามาทางเวียดนามมันก็มาอยู่เพียงอีสานมาไม่ถึงอย่างไรก็แล้วแต่ดูภาคใต้ที่เราไม่เคยมีอุทกภัยที่รุนแรง ๓ ปีติดต่อกันอย่างนี้ไม่เคยมีมาก่อน ได้ทราบข่าวว่าสมัยก่อน ๒๕ ปี เกิดครั้งหรือ ๓๐ ปีเกิดครั้ง ที่ผมไปอยู่สวนโมกข์ไปที่เขานางเอ เห็นต้นเคี่ยมขนาดใหญ่มันโค่นลงและผุ ก็ถามท่านอาจารย์ (พุทธทาส) ว่า "เอ๊ะ ทำไมต้นไม้มันผุ?" ท่านบอกว่าประมาณสัก ๓๐ ปีมาแล้ว มีพายุใหญ่มา ต้นไม้ใหญ่ ๆ ล้มระเนระนาด แต่ก่อนสัก ๒๕-๓๐ ปีจะเกิดครั้งแต่เดี๋ยวนี้มันเกิดทุกปี ๓ ปีติดต่อกัน **อย่างกับที่ผาลาดที่เล่าให้ฟัง เมื่อปี ๒๕๐๗-๑๕ อากาศปั่นป่วนมาก เมื่อถึงฤดูแล้ง แต่เดี๋ยวนี้สงบเย็นตลอดปีเพราะธรรมชาติบริเวณนี้สมบูรณ์ขึ้น**

ถาม : ชาวบ้านที่มาช่วยหลวงพ่อในการอนุรักษ์ป่าไม้ มีความเข้าใจในหลักของศาสนามาก่อนหรือไม่?

ตอบ : เขาก็เข้าใจศาสนาตามประเพณีมาก่อน และศาสนาตามประเพณีเป็นศูนย์รวมทางความคิด มีพลังมากที่เอามาใช้ในการพัฒนาธรรมชาติ และอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และพัฒนาในพื้นที่ที่ควรพัฒนา ถ้าเราสามารถนำศาสนาในส่วนที่เป็นประเพณีนำมาใช้ได้ มันจะเป็นพลังมหาศาลเลย

เรารักษาป่ารักษาน้ำ คือรักษาบุญเอาไว้

สมบูรณ์ **เรารักษาป่ารักษาน้ำคือรักษาบุญเอาไว้ บางทีตั้งแต่เกิดจนตายไม่รู้ว่าป่าไม้มาอย่างไร พอเราพาไปดู จึงเข้าใจ "อ๋อ! น้ำแม่สอยเกิดตรงนี้เองหรือ?"**

บทสนทนาระหว่าง**พระอาจารย์พงษ์ศักดิ์ เตชธมฺโม**กับพระผู้เข้าร่วมรับการอบรม "พระสงฆ์กับการอนุรักษ์ธรรมชาติ" กลุ่มที่ ๑ ครั้งที่ ๑ จัดโดยคณะกรรมการศาสนาเพื่อการพัฒนา วันที่ ๒๗ พฤศจิกายน ๒๕๓๔ วัดผาลาด เชียงใหม่

ศูนย์ข้อมูลคณะกรรมการศาสนาเพื่อการพัฒนา

แล้วกันไป

พรุ่งนี้จะมีการบวชพระ คืนนี้จึงมีการทำขวัญนาค แต่เย็นนี้เริ่มมีการตั้งวงดื่มเหล้าในศาลาการเปรียญเสียแล้ว ท่านสมภารเห็นแล้วเดือดดาลมาก เห็นเหล้าวางอยู่สองขวดกลม ขวดหนึ่งเหลืออยู่ครึ่ง อีกขวดเปิดแล้วแต่ยังไม่ได้ดื่ม จึงคว้ามาทั้งสองขวดเสร็จแล้วชูขวดที่เหลืออีกครึ่งขึ้นเหนือวงสุราบาน ทุกคนมองเป็นตาเดียว นึกไม่ออกว่าจะเกิดอะไรขึ้น

"เพล้ง !" เสียงขวดเหล้ากระแทกกับพื้นซีเมนต์แตกกระจาย

"เสียดาย" หนึ่งในวงสุราบานอุทานออกมา

"อ้าปาก !" ท่านสมภารสั่งเฉียบขาด แต่คณะสุราบานคิดว่าทะลึ่งจึงอ้าปาก

"อร่อย ๆ ๆ" สมภารตะเบ็งเสียงออกมาด้วยความเดือดดาล พร้อมกับเทเหล้าขวดที่เหลือลงในปากเจ้าหมอนั่นจนหมดขวด เมื่อทุกคนได้สติจึงแยกย้ายกันไป คนหนึ่งหันมาด่าแม่ สมภารจับคอขวดหมายจะจามศีรษะเจ้าหมอนั่นปรี่เข้าไปหา

"มึงด่าแม่ใคร"

สุราบาน **"ผมด่าเพื่อนที่ชวนผมมากินเหล้าในวัด"**

สมภาร **"ด่าแม่เพื่อนก็แล้ว ถ้าเป็นแม่กู เอ็งน่าดู"**

ความจริงที่ไปเขียนป้าย "ขายสิทธิ ขายเสียง เหมือนขายชีวิต" อะไรนั่นน่ะ มันไม่จำเป็น ถ้าเขารู้หน้าที่ของตนเองที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่นและสภาพแวดล้อม **เพราะฉะนั้นศาสนาตามประเพณีที่ชาวบ้านเรายังยึดเหนี่ยว มันเป็นทางที่จะให้พระสงฆ์เราเข้าถึงชีวิตของเขา ถ้าเขาเปิดรับพระสงฆ์แล้ว ก็อยู่ที่เราจะเข้าไปทำหน้าที่นั้นถูกต้องไหม** เช่นว่าถึงเวลาวันพระเขาไปทำบุญวันพระ ๘ ค่ำ, ๑๕ ค่ำ สร้างวัดเขาก็จะร่วมแรงร่วมใจกันสร้าง ก่อนที่เขาจะมีอะไรเขาต้องให้วัดมีเสียก่อน จะมีไฟฟ้าก็ต้องวัดมีเสียก่อน ประปาวัดต้องมีก่อน มีที่อยู่อาศัยที่มั่นคงถาวรเสียก่อนให้วัดมีแล้วชาวบ้านจะมีทีหลัง นี่คือศาสนาตามประเพณี อันนี้ทำลายไม่ได้ เพราะเป็นจุดศูนย์รวมของหมู่บ้าน อาศัยอันนี้ดึงจิตเข้าสู่ศาสนาส่วนที่เป็นธรรมชาติหรือสัจจธรรม เช่น ป่ามันทำคุณประโยชน์ให้เขาอย่างไร ตั้งแต่เขาเกิดจนตายไปก็บอกเขาเท่านั้นเขาก็เข้าใจ

ฉะนั้นการทำงานแต่ละอย่างในพื้นที่ จะไปอบรมให้ชาวบ้านรู้ครั้งเดียว เขาจะรับไม่ได้จะให้ทำเรื่องไหนก็ต้องไปอบรมเรื่องนั้น ปลูกต้นไม้แต่ละต้นก็ต้องอบรมเรื่องต้นไม้แต่ละต้นให้เข้าใจ ถางทางกันไฟก็ต้องเข้าไปอบรมเรื่องการถางทางกันไฟ ฯลฯ เพราะอะไรทำทำไมต้องบอกเหตุผล หรือเข้าไปนั่งเฝ้าป้องกันไม่ให้ไฟเกิด เราก็ต้องบอกกับเขาว่า ไปเฝ้าสิ่งมีชีวิตสิ่งที่เกื้อกูลต่อชีวิตเราคือ ป่าต้นไม้เป็นสิ่งมีชีวิต ให้อากาศ ให้น้ำกับเรา เช่นนั้นเราต้องเฝ้าเขาอย่าให้ใครทำลาย สมัยก่อนไม่ต้องไปเฝ้า เพราะไฟไม่ไหม้ถึงจุดก็ไม่ไหม้ เพราะความชื้นสูง เราอธิบายให้เขาฟัง แล้วเขาก็เข้าใจอันนี้ เราทำเพื่อเขา ไม่ได้ทำเพื่อใคร **ธรรมชาติให้อย่างเดียว ให้จนเขาไม่รู้สึกถึงบุญคุณของธรรมชาติ**

ความรู้สึกเช่นนี้เป็นการขาดคุณธรรมขาดศีลธรรมเกี่ยวกับธรรมชาติ ใครจะนึกได้มั่งว่า ถ้าเราจะนึกว่า **สายน้ำคือ "สายบุญ"** *ๆ ที่หล่อเลี้ยงและชุบชีวิตของเราเองกับเพื่อนร่วมโลกอย่างทางยุโรป สหรัฐฯ เขาได้น้ำมาจากหิมะที่สูง แล้วเขาทำอ่างเก็บ พอถึงฤดูร้อนหิมะละลายเขาก็เก็บไว้ นั่นเขาไม่เข้าใจหรอก ภูมิประเทศ กฎธรรมชาติของเขาเป็นอย่างนั้น ถ้าไทยหรือเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ของเรา สายน้ำคือสายบุญ แม่น้ำจากป่าก็อุดม-*



ทาน : แง่มุมที่ท่านอาจจะยังไม่รู้

พระมหาประจวบ ปัญญาทีโป

"การให้ทานเป็นเรื่องที่คนโง่เขลา บัญญัติกันขึ้นมา เพราะเป็นเรื่องที่ผู้ให้เสียเปรียบ คนรับได้เปรียบ คนฉลาดเขาไม่ทำในสิ่งที่ตัวเองเสียประโยชน์ จึงเห็นมีแต่คนโง่ ๆ คนจน ๆ เท่านั้นให้ทาน ส่วนคนฉลาดเป็นคนรับ ก็มั่งมีศรีสุขปรีดิ์เปรมกันไปตาม ๆ กัน"

ข้อความข้างบนนี้ อาจจะมีคนพูดกันบ้างหรือมีคนเห็นด้วยว่าน่าจะจริงตามนั้น แต่ความคิดอย่างนี้คนโบราณเขาคิดมาก่อนแล้ว เขาเผยแพร่ความคิดนี้จนเป็นที่โต้เถียงกันอย่างกว้างขวาง เป็นความคิดของเจ้าลัทธิ ชื่อ **"อชิต"** เป็นหนึ่งในหกคณาจารย์ ที่พระพุทธเจ้าตรัสว่า เป็นพวกมิจฉาทิฏฐิ เผยแพร่ความคิดผิด ๆ ความคิดผิด ๆ นี้ปิดกั้นมนุษย์ไม่ให้ทำความดี จมปรักอยู่ในวงล้อมแห่งความเห็นผิดของตัวเอง จนยากที่จะถอนได้

การให้ทานมิใช่มีความมุ่งหวังเพียงแค่วัตถุเท่านั้น **แต่อาการที่ให้นั้นจะต้องมีความคิดไม่โลภอยู่ในจิต** แล้วแสดงเจตนาในการที่จะบริจาคสิ่งของของตนให้แก่ผู้อื่น การหยิบยื่นวัตถุให้เฉย ๆ จึงไม่ชื่อว่าการให้ทาน และ**การมีเจตนาที่จะบริจาคด้วยความไม่โลภ แต่ไม่ได้ให้วัตถุ** ก็ยังชื่อว่าเป็นทานที่สมบูรณ์ไม่ได้ **การให้ด้วยความกลัว** เช่นกลัวว่าถ้าไม่ให้เขาจะทำร้ายเอาก็ดี **การให้ด้วยความรักใคร่ชอบพอกัน** ชนิดที่เรียกว่า ถ้าพอใจกันแล้ว เท่าไหร่เท่ากัน หรือเพื่อเธอแล้วฉันให้ได้ทุกอย่างก็ดี **การให้ด้วยหวังว่าเขาจะทำกิจอย่างใดอย่างหนึ่งให้แก่เรา** คือติดสินบนก็ดี ถือว่าดีเหมือนกัน ไม่ชื่อว่าท่าน เพราะเป็นการให้ที่มีโทษในภายหลัง **การให้อาหารแค่คำครึ่งคำ หรืออย่างการให้รองเท้าข้างเดียว** ก็ไม่ชื่อว่าทานเหมือนกัน เพราะไม่สำเร็จประโยชน์ตามความมุ่งหมาย การให้อาหารแก่สัตว์เช่นให้แก่หมู เพื่อขายเอาเนื้อ, การให้อาหารแก่สุนัข เพื่อหวังให้มันเฝ้าบ้าน หรืออย่างการให้อาหารแก่แม่โคเพื่อหวังรีดเอานม ก็ไม่เรียกว่าทาน **ทานในสัตว์เดรัจฉาน** จริง ๆ แล้ว คือการหวังประโยชน์ให้มันมีชีวิตอยู่ได้ให้มันเป็นสุข มิใช่หวังประโยชน์จากมันด้วยคุณประโยชน์ที่มันให้เนื้อ ให้น้ำนม หรือเฝ้าบ้านให้ อย่างนี้เราเรียกว่า "เลี้ยง" ต่างหาก ส่วนการให้ในมนุษย์ ก็เพื่ออนุเคราะห์และบูชาคุณความดี

คำจำกัดความในเรื่องของทานที่ถูกต้องจึงน่าจะเป็นว่า *"การให้สิ่งของที่สำเร็จความมุ่งหมายที่พอแก่ความต้องการด้วยเจตนาบริจาคอันไม่มีความโลภแก่ผู้อื่นด้วยมุ่งความอนุเคราะห์และบูชาคุณความดี"*

บางคนให้ทานด้วยความไม่เต็มใจ ถูกเขาบังคับ หรือจนมุมจึงให้ อาจเรียกว่าเป็น **"ทายก"** หรือ **"ทายิกา"** ได้ แต่จะไม่ชื่อว่า **"ทานบดี"** เพราะไม่มีความเป็นอิสระในวัตถุทานที่ตัวเองให้

บางคนให้ของไม่ดีหรือของที่ตัวเองไม่ต้องการแล้ว ถ้าเป็นของกิน ก็ให้ของกินไม่อร่อย ส่วนตัวเองกินของอร่อย อย่างนี้เรียกว่าเป็น**ทาสแห่งทานให้ คือตัวเองตกเป็นทาส**ของวัตถุที่ให้

บางคนตัวเองมีอะไร ก็ให้อย่างนั้นไป ตัวเองกินหรือ

ใช้ของอย่างไร ก็ให้ของอย่างนั้น เรียกว่าเป็น**สหายแห่งทานให้** เพราะให้ของที่เสมอกันกับที่ตัวเองมี

ส่วนบางคนที่เลือกของที่ดีที่สุด ประณีตที่สุด สะอาดที่สุด อร่อยที่สุดให้ผู้อื่นไป ตัวเองกินหรือใช้ของที่ไม่ดี เรียกว่าเป็น**นายแห่งทานให้** เพราะมีจิตใจอยู่เหนือวัตถุ

ตามหลักพุทธศาสนา การให้ทานที่จะมีผลสมบูรณ์ต้องประกอบด้วยลักษณะ ๖ ประการ ประกอบด้วยลักษณะของ**ผู้ให้** ๓ ประการคือ

๑. ก่อนจะให้ย่อมมีใจดี ไม่มีความเสียดายทรัพย์ที่ตัวเองบริจาค คิดเสียว่าทรัพย์เหล่านั้น เมื่อเราตายไปก็เอาไปไม่ได้ และแม้อยู่เราไม่ใช้ก็ไม่สำเร็จประโยชน์ คือให้ประโยชน์เฉพาะผู้ใช้เท่านั้น การให้ผู้อื่นด้วยความใจดีนั้น



จึงเปรียบเสมือนการฝังขุมทรัพย์ที่เป็นต้นเหตุให้ติดตามไปสู่ภพอื่นได้

๒. ขณะกำลังให้ย่อมทำจิตให้ผ่องใส จิตใจไม่ขุ่นมัวคิดวิตกกังวลในเรื่องอื่น เป็นห่วงว่าเขาจะเอาสิ่งที่เราให้ไปทำในสิ่งที่ไม่เป็นประโยชน์ แต่คิดว่าสิ่งเหล่านี้หาแก่นสารสาระไม่ได้เลยเกิดขึ้น ตั้งอยู่ ดับไป ตามกฎพระไตรลักษณ์

๓. ครั้นให้แล้วย่อมมีใจชื่นบาน คิดถึงการให้ของตัวขึ้นมาก็สบายใจ เบิกบานใจว่าเราได้ทำสิ่งที่ไม่เป็นประโยชน์ ให้สำเร็จประโยชน์ ทำตามที่บัณฑิตบัญญัติไว้ดีแล้ว

ผู้รับที่เรียกว่า**ปฏิคาหก**นั้น ถ้าจะให้สมบูรณ์ต้องมีคุณลักษณะพิเศษ เหมือน*"เนื้อนาที่ดี ปลูกข้าวพันธุ์ที่ดี ย่อมได้รับผลที่ดี"* ตัวผู้รับต้องประกอบด้วยลักษณะดังนี้

๑. เป็นผู้ปราศจากราคะ หรือกำลังปฏิบัติเพื่อกำจัดราคะ ผู้รับหมดความกำหนัด หมดความโลภ ความอยากได้ในวัตถุสิ่งของ หรือกำลังพยายามที่จะกำจัดความกำหนัดคอยควบคุมตัวเองเพื่อจุดหมายนี้

๒. เป็นผู้ปราศจากโทสะหรือกำลังปฏิบัติเพื่อกำจัดโทสะ

๓. เป็นผู้ปราศจากโมหะหรือกำลังปฏิบัติเพื่อกำจัดโมหะ

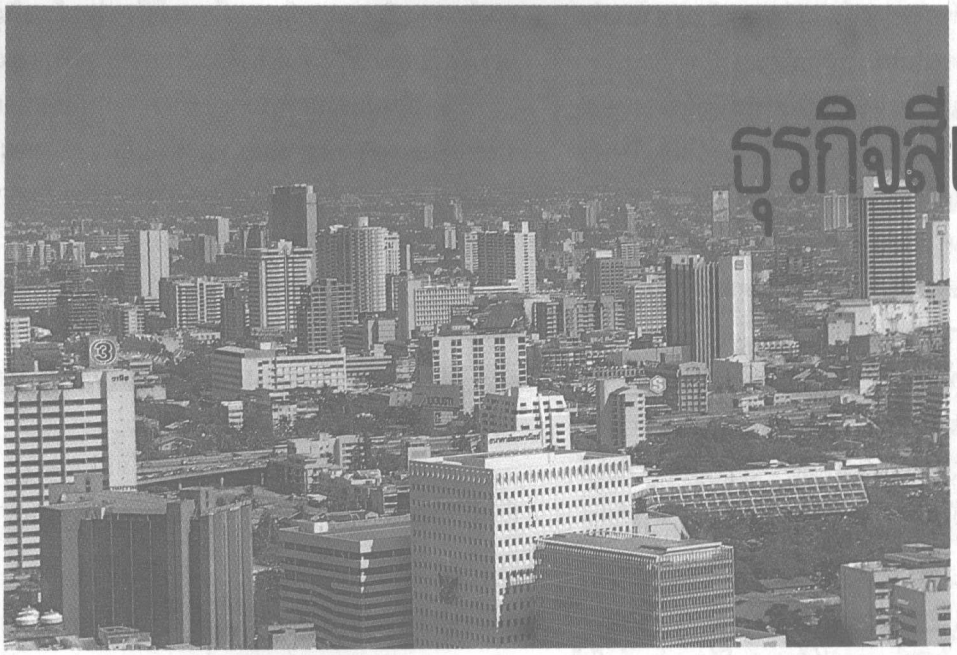
คำพูดที่ว่า *"ให้กับใครก็เหมือนกันนั้นแหละ" "บางทีให้กับชาวบ้าน ยังดีเสียกว่าให้พระ"* จึงดูเป็นคำพูดที่



เหวี่ยงแห ความจริงให้กับใครมันก็ไม่เหมือนกัน มันจะเหมือนกันตรงที่ใครคนนั้นต้องเป็นผู้ไม่มีราคะ โทสะ โมหะ หรือกำลังปฏิบัติเพื่อ กำจัด ราคะ โทสะ โมหะ ได้เท่ากัน ทั้งผู้ให้และผู้รับ มันจึงมีผลเหมือนกัน

จึงไม่น่าแปลกใจอะไรเลย ตามวัดต่าง ๆ เวลามีการทำบุญกันจะเห็นปิ่นโต หรือสำรับกับข้าววางจนไม่มีที่จะวางหน้าผู้เป็นประธานสงฆ์ ส่วนปลายแถวเกือบจะหาปิ่นโตไม่ได้เลย บางครั้งทายก, ทายิกาหิ้วปิ่นโตเข้าวัดมาแล้ว แต่พอทราบว่าผู้เป็นประธานสงฆ์ไม่อยู่ไปกิจนิมนต์เสียที่อื่น หิ้วปิ่นโตกลับก็ยังเคยเห็นฯ

ธุรกิจสีเขียว



พิภพ อุดมอิทธิพงศ์

"แมคโดนัลด์ส" ยักษ์ใหญ่ทางด้านธุรกิจเครือข่ายร้านอาหารบริการด่วนในสหรัฐ ได้เคลื่อนตัวครั้งใหญ่เมื่อเดือนเมษายนปีที่แล้ว โดยยกเลิกนโยบาย **"ใช้แล้วทิ้ง"** มาเป็น **"การหมุนเวียนนำมาใช้อีก"** กล่องแซนด์วิชรูปเปลือกหอยสัญลักษณ์ประจำร้าน ที่ทำจากโพลีสไตรรีน ซึ่งจำเดิมมีการใช้แล้วทิ้งเกลื่อนกลาดทั่วไป และกลายเป็น *"ปีศาจทางสิ่งแวดล้อม"* ของเด็ก ๆ ได้ถูกเก็บรวบรวมเพื่อนำมาผ่านกระบวนการให้นำมาใช้ได้อีก ยิ่งไปกว่านั้นด้วยแรงกดดันของกลุ่มพลังด้านสิ่งแวดล้อมผู้บริโภค ที่รณรงค์ให้สาธารณชนตระหนักถึงพิษภัยของนโยบาย **"ใช้แล้วทิ้ง"** ของ**แม็คโดนัลด์ส** มีผลให้ยอดขายตกต่ำลง**มากที่สุดในรอบ** ๓๕ ปี ทำให้บริษัทแม่ต้องขยายนโยบาย "การหมุนเวียนนำมาใช้อีก" ให้ครอบคลุมถึงกล่องลูกฟูกสำหรับใส่อาหาร และถุงกระดาษ ทั้งถ้วยกาแฟและจานอาหารจะทำจากวัสดุถาวรที่ล้างใช้ใหม่ได้และยังประหยัดกระดาษด้วยการใช้กระดาษรองในกล่องอาหารเล็กลง ๑/๕ เท่าของเดิม

ปัจจุบันแม็คโดนัลด์สคุยว่าสามารถลดปริมาณขยะที่ตนเองต้องทิ้งลงได้ถึงวันละเกือบ ๑ ล้านกิโลกรัม หรือสามในสี่ของขยะที่เคยในแต่ละวันทีเดียว" (Bangkok Post Aug 18, 1991)

แม็คโดนัลด์สเป็นกิจการขนาดใหญ่มีเครือข่ายร้านอาหารนับพันแห่ง ทั่วสหรัฐ และยังมีอยู่ในแทบทุกประเทศ การเปลี่ยนนโยบายธุรกิจที่หันมาใส่ใจต่อสิ่งแวดล้อมมากขึ้นจึงนับเป็นพลังอันมหาศาล *นี้เป็นเพียงตัวอย่างหนึ่งในหลายกรณี ที่ธุรกิจสามารถจะปรับเปลี่ยนให้ดำเนินไปได้ภายใต้สภาวการณ์ที่จะก่อผลเสียน้อยลงต่อระบบนิเวศ* ต้องยอมรับกันทีเดียวว่าธุรกิจก็ดี การอุตสาหกรรมก็ดี ต่างมีส่วนรับผิดชอบต่อความวิปริตของระบบนิเวศในปัจจุบันสูงมาก ทั้งที่เกิดจากการใช้ทรัพยากรอย่างสิ้นเปลืองและไม่ประหยัด ด้วยคิดการเฉพาะหน้าและเข้าใจเอาว่าเป็นของไร้ค่า (FREE GOOD) ดังตัวอย่างการใช้น้ำ ป่าไม้ เป็นต้น ยังมลพิษที่เกิดระหว่างกระบวนการการผลิตและหลังการผลิตดังเช่นน้ำเสีย, ก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ (ก่อให้เกิดภาวการณ์เรือนกระจก) ความร้อน, กากสารพิษต่าง ๆ เช่น ตะกั่ว อะลูมิเนียม ฯลฯ เป็นต้น รวมทั้งการสร้างปัญหาขยะที่ทับถมกันจนจะท่วมท้นโลก เพราะวัสดุในการอุตสาหกรรมสมัยใหม่มักจะสลายตัวได้ช้าเป็นสิบเป็นร้อยปีก็มี เช่นโฟมหรือพลาสติก เป็นต้น ก่อให้เกิดแหล่งสะสมเชื้อโรคหรือสารพิษตกค้างต่อพื้นดินหรือพื้นน้ำ และเป็นที่น่าอุจาดต่อสายตา

"ชาวอเมริกันส่งโทรสารประมาณ ๓๐ ล้านชิ้นในปี ๒๕๓๓ คิดเป็นม้วนกระดาษถึง ๓๐๐ ล้านม้วนต่อปีเพียงพอที่จะทอดยาวต่อกัน จากโลกไปยังดวงจันทร์ ๒๖ เที่ยว..."

ชาวอเมริกันถ่ายเอกสารเกือบ ๔๐๐ พันล้านแผ่นต่อปี หรือประมาณ ๗๕๐,๐๐๐ ชิ้นต่อนาที"

"คนงานอเมริกัน ๖๐ ล้านคนขับรถไปทำงานคนเดียวทุกวัน นับเป็นจำนวนรถมากพอจะเรียงแถวต่อกันรอบโลกได้ ๗ รอบ

"พนักงานบริษัทใช้น้ำในแต่ละวันเป็นปริมาณรวมกันมากพอที่จะเติมให้เต็มสระว่ายน้ำโอลิมปิก ๑๗,๔๐๐ สนาม"

ฯลฯ

ข้างบนนี้เป็นส่วนหนึ่งของข้อเท็จจริงอันน่าตระหนกปรากฏในหนังสือ **"ห้าสิบวิธีง่าย ๆ ที่ธุรกิจท่านจะช่วยโลกได้"** ของกลุ่ม **ดิ เอิร์ธ เวอร์คส กรุ๊ป** หากจะถือว่าอเมริกาเป็นต้นแบบการธุรกิจอุตสาหกรรมสมัยใหม่ อันเรากำลังเจริญรอยตาม ข้อเท็จจริงข้างต้นคงชี้ให้เห็นถึงภาระที่ภาคอุตสาหกรรมผลักให้แก่สิ่งแวดล้อมเป็นจำนวนมาก และสามารถนำมาเป็นบทเรียนแก่ประเทศเราเองได้ **เช่นนี้แล้วเราจะมีวิธีง่าย ๆ เพื่อบรรเทาปัญหาที่มีผลมาจากกิจกรรมธุรกิจได้อย่างไรๆ** คำตอบบางส่วนที่มีอยู่ในหนังสือเล่มดังกล่าว ที่ดูเหมาะสมกับสภาพการณ์ในบ้านเมืองเรามีดังนี้

การถ่ายเอกสาร พยายามถ่ายเอกสาร ๒ หน้า ซึ่งรวมถึงการพิจารณาซื้อเครื่องถ่ายเอกสารแบบ ๒ หน้าด้วย มีการวางกล่องสำหรับใส่แผ่นที่ถ่ายเอกสารแล้วเสีย เพื่อจะรวบรวมนำมาใช้เป็นเศษกระดาษจดสิ่งต่าง ๆ ได้อีกและพยายามใช้กระดาษที่สามารถหมุนเวียนได้อีก หมายถึงกระดาษไม่ผ่านการใส่สีหรือสารเคมีเคลือบต่าง ๆ การประหยัดพลังงานทำได้โดย พยายามปิดเครื่องเมื่อไม่ใช้งาน

โทรสาร เลือกใช้กระดาษโทรสารชนิดเรียบ (Plain Paper) ซึ่งต่างจากแบบมาตรฐานทั่วไปที่เคลือบด้วยน้ำยาทำให้การหมุนเวียนมาใช้อีก ทำไม่ได้ดีนัก และอักษรมักจะเลือนหายไปภายใน ๖ เดือน ต้องมีการถ่ายเอกสารชิ้นโทรสารนั้นอีกที ซึ่งเป็นการสิ้นเปลือง และเวลาส่งโทรสาร



ใช้กระดาษเพียงครึ่งเดียวก็ได้

การใช้กระดาษ พยายามใช้กระดาษทั้งสองหน้า แม้แต่จดหมาย, ใช้กระดาษชิ้นเล็ก หากจะบันทึกข้อความสั้น ๆ, ใช้กระดานจดแทนการเขียนข้อความสั่งการบนกระดาษแจกให้ทุกคนพยายามและใช้เศษกระดาษที่เหลือให้เป็นประโยชน์

บรรจุภัณฑ์ พยายามใช้บรรจุภัณฑ์ (เช่น ถุง กล่อง หรือซองจดหมาย) ที่ใช้แล้ว

ตึกต้นไม้ ในตึกสมัยใหม่มักจะมีปัญหาเรื่องอากาศอันจะนำไปสู่โรคหวัดหรือโรคทางเดินหายใจได้ แต่จากการศึกษาขององค์การนาซาพบว่าพืชช่วยลดอากาศพิษภายในได้ถึง ๘๗% ภายใน ๒๔ ชั่วโมง การวางต้นไม้บางชนิดในปริมาณที่พอเหมาะกับเนื้อที่ภายในอาคาร (ประมาณตารางเมตรละ ๑ ต้น) จะช่วยฟอกอากาศให้ดีขึ้นได้

ซื้อขายโดยคำนึงถึงสิ่งแวดล้อม กำหนดนโยบายบริษัทที่จะรับซื้อวัตถุดิบหรือผลิตภัณฑ์จากผู้ขาย ที่พิจารณาว่าเข้าข่ายที่ผลิตสินค้าอย่างคำนึงถึงสิ่งแวดล้อม

การลงทุนสีเขียว เลือกลงทุนในบริษัทที่ได้รับการยอมรับว่า มีนโยบายอันคำนึงถึงสิ่งแวดล้อม



การติดหลอดฟลูออเรสเซนต์ ซึ่งจะช่วยประหยัดพลังงานได้ ๓/๔ เท่าของหลอดมีไส้ธรรมดาและมีอายุการใช้งานนานกว่า นอกจากนั้นก็พยายามติดตัวสะท้อนแสงใกล้หลอด ซึ่งจะช่วยให้ความสว่างเพิ่มมากขึ้นหรือเท่าเดิมแต่ประหยัดหลอดไฟไปได้ครึ่งหนึ่ง

การขับรถ พยายามขับรถอยู่ในระดับความเร็ว ๘๐ กม./ชม. ขับรถอย่างนิ่มนวลจะประหยัดน้ำมันได้ถึง ๕% และเป็นไปได้พนักงานที่อาศัยอยู่ใกล้เคียงกัน ควรพึ่งพาติดรถกันมา

เรื่องของน้ำ พยายามหาก๊อกน้ำที่อาจจะรั่ว เพื่อซ่อมแซม การติดตัวทำฟองอากาศที่หัวก๊อก จะช่วยประหยัด

การหมุนเวียนนำมาใช้ใหม่

"การหมุนเวียนนำมาใช้ใหม่" หรือในภาษาฝรั่งที่ว่า "รีไซเกิ้ล" (Recycle) กำลังเป็นมนตราบทสำคัญประกอบกับที่กิจกรรมการเลือกซื้อและใช้สินค้าของผู้บริโภคทั่วโลกไปเสียแล้ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับผู้บริโภคในประเทศที่มีการศึกษาสูง อย่างสหรัฐฯ หรือประเทศทางแถบยุโรปตะวันตก

ยิ่งพัฒนาการของธุรกิจสินค้าสะดวกภัณฑ์มีมากขึ้นเรื่อย ๆ ก็ยิ่งมีการหันมาเน้นจุดขายตรงที่ "ความสะดวก" ของพฤติกรรมผู้บริโภคมากขึ้น ทั้งตัวสินค้าและบรรจุภัณฑ์จำนวนมาก จึงถูกผลิตออกจำหน่ายในลักษณะที่ใช้แล้วสามารถทิ้งได้เลย อย่างเช่น น้ำอัดลมกระป๋อง (ที่ได้ยินกันว่า "วันเวย์"), ผ้าอ้อมเด็กแบบกระดาษ, น้ำขวดพลาสติก, ถ้วยกระดาษ อาหารกระป๋องประเภทต่าง ๆ ฯลฯ และยิ่งพลาสติกก็ดีหรือโฟมก็ดีซึ่งสลายตัวได้ช้าก็ได้รับความนิยมใช้เป็นวัสดุผลิตบรรจุภัณฑ์มากขึ้นเรื่อย ๆ เพราะมีราคาถูกและสะดวกในหลายประการ จึงยังไม่ต้องจาระไนถึงขยะกองพะเนินเทินทึกที่กำลังเกิดขึ้น ทั้งอุจาดตาและเป็นแหล่งเพาะเชื้อโรค และมลพิษต่าง ๆ หากไม่มีสถานที่และกรรมวิธีในการทำลายทิ้งหรือเก็บอย่างเหมาะสม

หน่วยงานด้านสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ โดยเฉพาะในภาคเอกชนจึงเริ่มรณรงค์ให้กลุ่มผู้บริโภคสินค้า ตระหนักถึงภาระที่ตนเองต้องกระทำเพื่อสิ่งแวดล้อมบ้าง นั่นคือการเลือกซื้อและใช้สินค้าที่**เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม** เป็นมนต์คาถา คือ *"ผลิตภัณฑ์ที่ใช้แล้วนั้น ต้องสามารถหมุนเวียนนำมาใช้ใหม่ได้อีก แม้จะไม่ทั้งหมดก็ตาม* ซึ่งยังรวมไปถึงการใส่ใจกับกระบวนการผลิต ผลกระทบข้างเคียงและสารพิษ อันเกิดแก่การผลิตสินค้านั้น ๆ ด้วย

แนวรบใหม่ของบริษัทธุรกิจสินค้าสะดวกภัณฑ์ ที่สอดรับกับแนวรบ "สีเขียว" คือ *การเน้นจุดขายที่สินค้าตน "มีการหมุนเวียนนำมาใช้ใหม่ได้อีก"* อย่างเช่น ผลิตภัณฑ์ที่ต้องใช้กระดาษ อาทิหนังสือสมุด ผ้าอ้อมเด็ก เป็นต้น จะมีป้ายแสดงว่า **"ทำจากกระดาษที่สามารถหมุนเวียนนำกลับมาใช้ได้ ๑๐๐%** โดยอาจมีตรารับรองจากองค์กรอนุรักษ์บางองค์กรด้วย (พึงทราบว่าองค์กรเอกชนของเขามี

อิทธิพล ความคิดของผู้บริโภคมาก)

ทั้งยังก่อให้เกิดธุรกิจแนวใหม่ขึ้นมาสนองความใส่ใจด้านสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภค คือ ธุรกิจการรับซื้อของเก่าเพื่อผ่านกระบวนการนำมาใช้ใหม่อีกที่ทำกันอย่างเป็นล่ำเป็นสัน เทียบกับในประเทศเราก็เป็นพวกพ่อค้ารับซื้อของเก่า แต่ผิดกันตรงที่ในบางประเทศมีการหมุนเวียนนำมาใช้ใหม่กับสินค้าแทบทุกประเภทไม่เพียงแต่รับซื้อ ขวดแก้ว หรือเศษกระดาษเท่านั้น จะเรียกว่าตั้งแต่ **"มูลเน็กซ์ยันเรือรบ"** ทีเดียว *(ฝรั่งคงไม่มีสากกะเบือกระมัง?)*

ยกตัวอย่างบ้างก็ได้ (เดี๋ยวจะไม่เชื่อ) สินค้าที่ใช้แล้วตั้งแต่ **กระดาษ** ซึ่งมีการรณรงค์ให้ใช้กระดาษสีขาวกันมาก เพราะกระดาษที่ย้อมสีแล้ว การนำมาผ่านกระบวนการแปรรูปใหม่จะต้องผ่านการฟอกอีกครั้ง เป็นการสิ้นเปลืองโดยไม่จำเป็น **น้ำมันเครื่องรถ** สามารถใช้เป็นเชื้อเพลิงหรืออาจกรองเพื่อขายใหม่ได้ **สีทาบ้านเก่า** สามารถผสมสารบางตัวเพื่อนำมาใช้ประโยชน์ใหม่ แม้จะมีคุณภาพต่ำลงบ้าง และก็อาจจะใช้เป็นเชื้อเพลิงได้เช่นกัน **ยางรถยนต์เก่า** สามารถหล่อดอกใหม่ได้, ใช้เผาเป็นเชื้อเพลิง หรือสับเป็นชิ้น ๆ ผสมกับยางมะตอยใช้ราดถนนได้ **สารพิษในบ้าน** เช่น น้ำยาทำความสะอาด น้ำยาล้างเล็บ ยาฆ่าแมลง ฯลฯ บางส่วนสามารถนำมาผ่านกระบวนการเพื่อใช้เป็นเชื้อเพลิงทางอุตสาหกรรมได้ **หม้อแบตเตอรี่** กรดภายในหม้อสามารถผ่านกระบวนการนำมาใช้ใหม่ได้อีก ตะกั่วจะถูกหลอมใช้ใหม่ และตัวหม้อที่เป็นพลาสติก ก็จะถูกนำมาใช้ใหม่ได้ด้วย

สินค้าประเภทเครื่องจักรกลต่าง ๆ ก็มีการหมุนเวียนใช้ทดแทนเป็นอะไหล่กันดังที่ทราบอยู่แล้ว

มนตราบทใหม่ของผู้บริโภค จึงเป็นการเลือกซื้อและใช้สินค้าที่เป็น "มิตรกับสิ่งแวดล้อม" ซึ่งหมายถึงเมื่อบริโภคแล้ว รวมทั้งขณะอยู่ในกระบวนการผลิตจะเกิดภาระแก่โลกน้อยที่สุด และใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีคุณค่ามากที่สุด

ข้อมูลบางส่วนจาก Good Housekeeping/August 1991 P.55

การใช้น้ำ มันจะทำให้น้ำไหลช้าลงบ้าง แต่มีความรู้สึกว่าล้างได้สะอาดเหมือนปกติ (ก๊อกน้ำที่รั่วหยดเพียงพอจะเติมเต็มถ้วยกาแฟ ๑ ถ้วยใน ๑๐ นาที จะทำให้เกิดการสูญเสียน้ำปีละ ๑๑,๓๔๐ ลิตร)

เครื่องคอมพิวเตอร์ หากไม่มีการใช้งานอย่างน้อย



๑๕ นาที ก็สามารถจะปิดเครื่องได้โดยไม่กระเทือนต่อหน่วยความจำหลัก (Hard Drives) รวมถึงการเปิดอุปกรณ์ต่อเนื่องอย่างเครื่องคอมพิวเตอร์ เครื่องบังคับ (Monitors) หรือที่พ่วงกับเครื่องอื่น ๆ ด้วยปิดจอภาพเสียแม้จะเพียงเวลาเล็กน้อยที่ไม่ต้องการดูมัน เครื่องคอมพิวเตอร์แบบเคลื่อนย้ายได้ (Lap-top) หรือขนาดสมุดพก **ใช้พลังงานเพียง ๑%** ของเครื่องขนาดสำนักงาน (Desktop PC.) จึงควรพิจารณาเรียกใช้เท่าที่จำเป็น

ก่อตั้งทีมอนุรักษ์ จัดหาผู้ที่ให้ความช่วยเหลือและแนะนำในด้านโครงการธุรกิจที่คำนึงถึงสภาพแวดล้อม ต่อพนักงานบริษัท คนเหล่านี้จะคอยติดตาม ควบคุมดูแล และเป็นที่ปรึกษาในเรื่องสิ่งแวดล้อมแก่ทุกฝ่ายในบริษัท ซึ่งช่วยให้นโยบายด้านสิ่งแวดล้อมดำเนินไปอย่างจริงจังและถูกต้อง

กระดาษขาว โดยทั่วไปกระดาษมักจะถูกฟอกให้เป็นสีขาวก่อนที่จะถูกย้อมเป็นสีอื่น นั่นหมายถึงว่าหากจะนำกระดาษมาหลอมหมุนเวียนใช้อีก ถ้าเป็นกระดาษสีก็ต้องฟอกให้ขาวใหม่อีก จึงควรใช้กระดาษขาวให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้

ชักโครก ชักโครกเกือบทั้งหมดจะใช้น้ำแต่ละครั้ง ๑๙-๒๖.๕ ลิตร แต่ด้วยการติดตั้งเครื่องช่วยประหยัดน้ำ (อุปกรณ์กันให้น้ำไหลช้าลง) จะทำให้สามารถประหยัดได้ในแต่ละครั้งถึง ๔ ลิตรหรือมากกว่านั้น

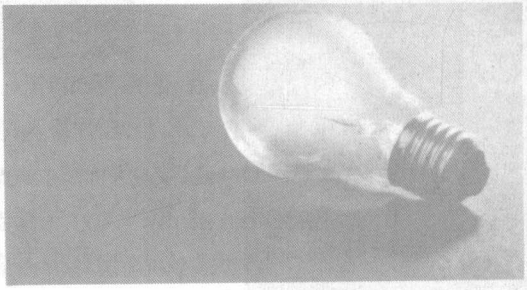
ปิดไฟก่อนจะไม่มีไฟให้ปิด หลอดไฟกินพลังงานมากถึง ๒๕-๕๐% ของพลังงานที่ใช้ในบริษัทธุรกิจ จึงควรพยายามช่วยกันสอดส่องปิดไฟดวงที่ไม่จำเป็นและเปลี่ยน

มาใช้หลอดไฟที่ช่วยประหยัดพลังงาน

บริจาค ทั้งรายได้และอุปกรณ์ที่ไม่ใช้แล้วแก่องค์กรการกุศลต่าง ๆ

เรื่องของนโยบาย พยายามบรรจุความใส่ใจต่อสภาพแวดล้อม เข้าไว้ในนโยบายของบริษัท ซึ่งจะช่วยให้ภาพพจน์บริษัทดีขึ้นด้วย รวมทั้งพยายามให้พนักงานทุกฝ่ายในบริษัทรับรู้และมีส่วนร่วมในกิจกรรมนั้น ๆ

เหล่านี้เป็นบางส่วนจากหนังสือ ซึ่งคิดว่าเป็นประโยชน์โดยตรงต่อธุรกิจในบ้านเรา ปี ๒๕๓๓ การอุตสาหกรรมใช้พลังงานไฟฟ้าสูงถึง ๗๗% ของปริมาณการใช้ไฟฟ้าทั้งประเทศ (ข้อมูลสำนักการพลังงานแห่งชาติปี ๒๕๓๓) ยังมลพิษอื่น ๆ ที่จาระไนมาพอสมควรแล้ว การเปลี่ยนแปลงใด ๆ ที่งานมุ่งสู่การอนุรักษ์ทรัพยากรอย่างแท้จริง ย่อมหมายถึงการเปลี่ยนแปลงในระดับนโยบายการพัฒนาประเทศเลยทีเดียว ซึ่งกลจักรสำคัญของแนวทางการพัฒนาในปัจจุบันก็คือภาคธุรกิจอุตสาหกรรมนี่เอง



ขอเชิญร่วมเป็นเจ้าภาพทอดผ้าป่าสามัคคี ณ ธุดงคสถานธรรมจิต (น้ำผุด)

วันอาทิตย์ที่ ๑ มีนาคม ๒๕๓๕

เพื่อเป็นการช่วยเหลือหลวงพ่อประจักษ์ คุตฺตจิตฺโต และอีกกว่า ๓๐ ชีวิตได้สะดวกในการอยู่ป่า อีกนัยหนึ่งได้ช่วยในงานบวชชีพราหมณ์ เพื่อให้ผู้ที่ใฝ่ใจในการปฏิบัติสมณธรรม นำสัตว์โลกให้ทุกข์น้อยจนพ้นทุกข์ จัดโดยกลุ่มอนุรักษ์และชาวบ้านปลื้ม, บ้านหนองกี่, บ้านดงใหญ่ ๔ ต. โคกมะม่วง โดยวันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๕ ถึงวันที่ ๗ มีนาคม ๒๕๓๕ เป็นการบวชชีพราหมณ์ และในวันอาทิตย์ที่ ๑ มีนาคม ๒๕๓๕ แรม ๑๒ ค่ำ เดือน ๓ เวลา ๑๑.๐๐ น. จะเป็นวันทอดผ้าป่าสามัคคี

อนึ่งเนื่องจากประกาศนี้ลงโฆษณาไม่ทันวันทอดผ้าป่าสามัคคีดังกล่าว ทางหลวงพ่อประจักษ์ จึงขอเชิญชวนท่านผู้มีจิตศรัทธา ทำการบริจาคสมทบทางตั๋วแลกเงินหรือธนาณัติได้ สั่งจ่ายโดยตรงที่

หลวงพ่อประจักษ์ คุตฺตจิตฺโต

ธุดงคสถานธรรมจิต (น้ำผุด) ต. โคกมะม่วง

อ. ปะคำ จ. บุรีรัมย์ ๓๑๒๒๐

หรือจะบริจาคผ่านคณะกรรมการศาสนาเพื่อการพัฒนา ในนามนายพิภพ อุดมอิทธิพงศ์ (ที่อยู่ดูปกหลังด้านใน) ก็ได้ตามสะดวก

การพัฒนากับการอนุรักษ์ :

บทบาทสงฆ์ที่ต้องทบทวน

กองเลขาฯ เสขิยธรรม



สืบเนื่องจากการอบรมพระสงฆ์กับสิ่งแวดล้อมแก่พระสงฆ์ในกลุ่มอรัญวาสี ดังที่รายงานใน "อนุทินเสขิยธรรม" ฉบับที่แล้ว ในครั้งนี้เป็นการรายงานถวายการอบรมเรื่องเดียวกันกับกลุ่มพระสงฆ์ฝ่ายคามวาสี เนื้อหาการอบรมแม้จะคล้ายคลึงกันบ้าง แต่ครั้งนี้มีการเน้นเรื่องการปรับปรุงวัดให้ร่มรื่นเหมาะแก่การเป็นที่พักผ่อนทางจิตวิญญาณในชุมชนสังคมเมือง

พระสงฆ์เป็นอิสรชนไม่ขึ้นกับยศศักดิ์ต่าง ๆ มีธรรมเป็นอำนาจสามารถเตือนได้หมดทุกคน พระจึงเป็นกลุ่มอาชีพเดียวที่มีพลังมากที่สุดในการแก้ปัญหาสังคม...

วิกฤตการณ์สิ่งแวดล้อมและบทบาทของพระสงฆ์

วิทยากรในวันแรกได้กล่าวถึง**วิบัติภัยที่เกิดแก่สิ่งแวดล้อม** เนื่องมาจากการพัฒนาสมัยใหม่ ทั้งการอุตสาหกรรมก็ดี และการบริการและการท่องเที่ยวก็ดี ล้วนทำให้ทรัพยากรธรรมชาติต่าง ๆ เสื่อมโทรมลง

ในตอนท้ายยังได้นำเสนอบทบาทของพระสงฆ์ต่อกรณีสิ่งแวดล้อมดังกล่าวอย่างเหมาะสมดังเช่น การเป็นที่พึ่งทางใจและสร้างจิตสำนึกแก่ชาวบ้าน (หมายเอาถึงการให้ความรู้เรื่องพิษภัยสิ่งแวดล้อมสมัยใหม่แก่ชาวบ้านด้วย), การสร้างบรรยากาศในวัดให้ดี ซึ่งเน้นโครงการพัฒนาวัดให้ร่มรื่น ลดการก่อสร้างทางวัตถุลงและยังครอบคลุมถึงการอนุรักษ์โบราณสถานและศิลปกรรมอันมีค่าในวัดของตนเพื่อสืบสานมรดกทางวัฒนธรรมอีกทางหนึ่งด้วย

แล้ววิกฤตการณ์เหล่านี้สัมพันธ์กับหลักการทางพุทธศาสนาอย่างไร?

"สังคมในปัจจุบันกระตุ้นวัตถุนิยมและบริโภคนิยม ซึ่งเป็นการสวนทางกับหลักพุทธศาสนาที่ยึดถือสันโดษธรรม เศรษฐกิจที่โตขึ้นเป็นอกุศลกรรม ทั้งโฆษณา, โทรทัศน์ ล้วนกระตุ้นให้เกิดความอยากมากขึ้น การค้าขายทำให้เกิดอกุศลจริตมากขึ้น รวมทั้งพระเองก็เข้าไปอยู่ในระบบนั้นด้วย" **ศจ.ประเวศ วะสี** วิทยากรในวันที่ ๒ กล่าวในตอนท้ายถึงโครงสร้างของสังคมหรือที่ท่านเรียกว่า "ระบบ" อันหมายถึงพัฒนาของมนุษย์จากยุคเร่ร่อน จวบจนการเกิดขึ้นของอุตสาหกรรมซึ่งจำเริญควบคู่กับอีกสิ่งหนึ่งคือแนวคิดหรือ "ทิฏฐิ" อันเป็นบาทฐานสำคัญในพุทธศาสนา ดังปรากฏในอริยอัฏฐังคิกมรรค (มรรค ๘) เป็นเบื้องแรก

แนวคิดการพัฒนาแบบตะวันตกที่มีลักษณะการทำให้เพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ ด้วยมีโลภจริตเป็นแกน ขานนามกันทั่วว่า **"ความเจริญ"** หรือ **"การพัฒนา"** นั้น เป็นแนวคิดที่แบ่งแยกมนุษย์ออกจากธรรมชาติให้มนุษย์ครอบครองธรรมชาติ และนำมาซึ่งการทำลายทรัพยากรธรรมชาติในที่สุด จัดเป็น **"มิจฉาทิฏฐิ"** ตั้งแต่ต้น โครงสร้างและการกระทำในลำดับต่อมาจึงเป็นแนวทางที่สวนทางกับหลักสันโดษธรรม

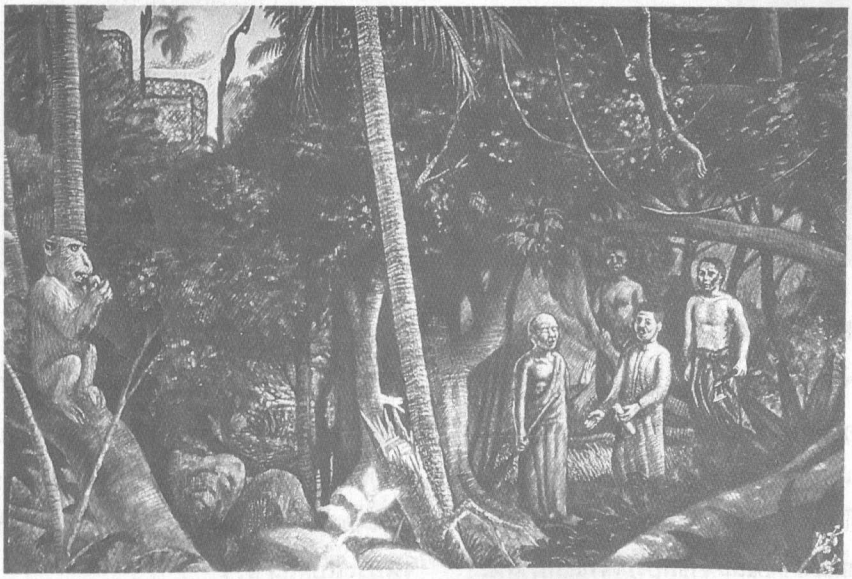
ในกระบวนการแก้ปัญหา ท่านเสนอว่า *"พระสงฆ์เป็นอิสรชนไม่ขึ้นกับยศศักดิ์ต่าง ๆ มีธรรมเป็นอำนาจสามารถเตือนได้หมดทุกคน พระจึงเป็นกลุ่มอาชีพเดียวที่มีพลังมากที่สุดในการแก้ปัญหาสังคม"* โดยได้เสนอขั้นตอน ๓ ประการเพื่อแก้วิกฤตการณ์นี้ ประการแรกต้องมีการพัฒนาความคิดหรือทิฏฐิให้ชัดเจน ประการที่สองต้องส่งเสริมให้เกิดชุมชนตัวอย่างที่อาศัยหลักศาสนา มีแนวคิดเชื่อมโยงระหว่างชีวิต, สังคมและสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมการรวมตัวกันของประชาชนโดยใช้หลักอปริหานิยธรรมและมีผู้นำไม่เป็นทางการขึ้น และประการสุดท้ายคือการสร้างเครือข่ายและเผยแพร่

วัดเขาสาป : อนุรักษ์คน : อนุรักษ์ธรรม

ครั้นเมื่อจัดการประชุมพระสงฆ์กับการพัฒนาภาคตะวันออกเมื่อช่วงเวลาเดียวกันของปีที่แล้ว ณ วัดสามัคคีธัมโมทัย (เขาสาป) จ.ระยอง **ท่านเจ้าอาวาส อาจารย์วิทยา จิตฺตธมฺโม** กรรมการเสขิยธรรมภาคตะวันออกให้การปฏิสันถารแก่พระเสขิยธรรมอย่างดียิ่ง ซึ่งไม่ต่างกับครั้งนี้ที่กลุ่มพระเสขิยธรรมที่เข้ารับการอบรม ได้เดินทางไปทัศนศึกษาดูงานในช่วงเวลาเดียวกัน แต่พ้นศักราชไปหนึ่งปี

หะแรกคือความตื่นใจต่อภาพของสามเณรนับร้อยที่มาช่วยประเคนถวายภัตตาหารและน้ำปานะ ซึ่งทราบภายหลังว่าศากยะทายาทเหล่านี้ส่วนใหญ่เป็นเด็กยากจนขัดสน จึงต้องพึ่งหนทางแห่งกาสาวพัสตร์เพื่อศึกษาเล่าเรียน อาศัยเส้นทางของโรงเรียนปริยัติแผนกสามัญ เพื่อก้าวไปสู่ทางเพิ่มพูนการศึกษาและยกระดับฐานะในสังคมต่อไป การจัดการศึกษาแก่สามเณรเช่นนี้จึงนับเป็นการอนุรักษ์อย่างแท้จริง ด้วยเป็นการสืบสานทรัพยากรบุคคล เป็นการอนุรักษ์สิ่งที่มีวิญญาณดังคำของพระผู้เข้าร่วมอบรมท่านหนึ่งโดยแท้

นอกจากเรื่องการศึกษาแล้ว การอนุรักษ์และฟื้นฟูสภาพป่าบนเขาสาปอันเป็นเขาลูกเล็ก ๆ ในท่ามกลางตึกสูงและสถานพักผ่อน (รีสอร์ท) ที่ผุดขึ้นราวดอกเห็ด เรียบชายหาดตำบลเพ ก็คู่ควรแก่การกล่าวถึง นี้นับเป็นภาพขัดแย้งที่ชัดเจนระหว่างความเจริญตามระบบทุนที่ใครใคร่ค้าค้า ใครใคร่ขายขาย และการอนุรักษ์



ปัญหาการสร้างเมรุ

(ผลการประชุมกลุ่มย่อย)

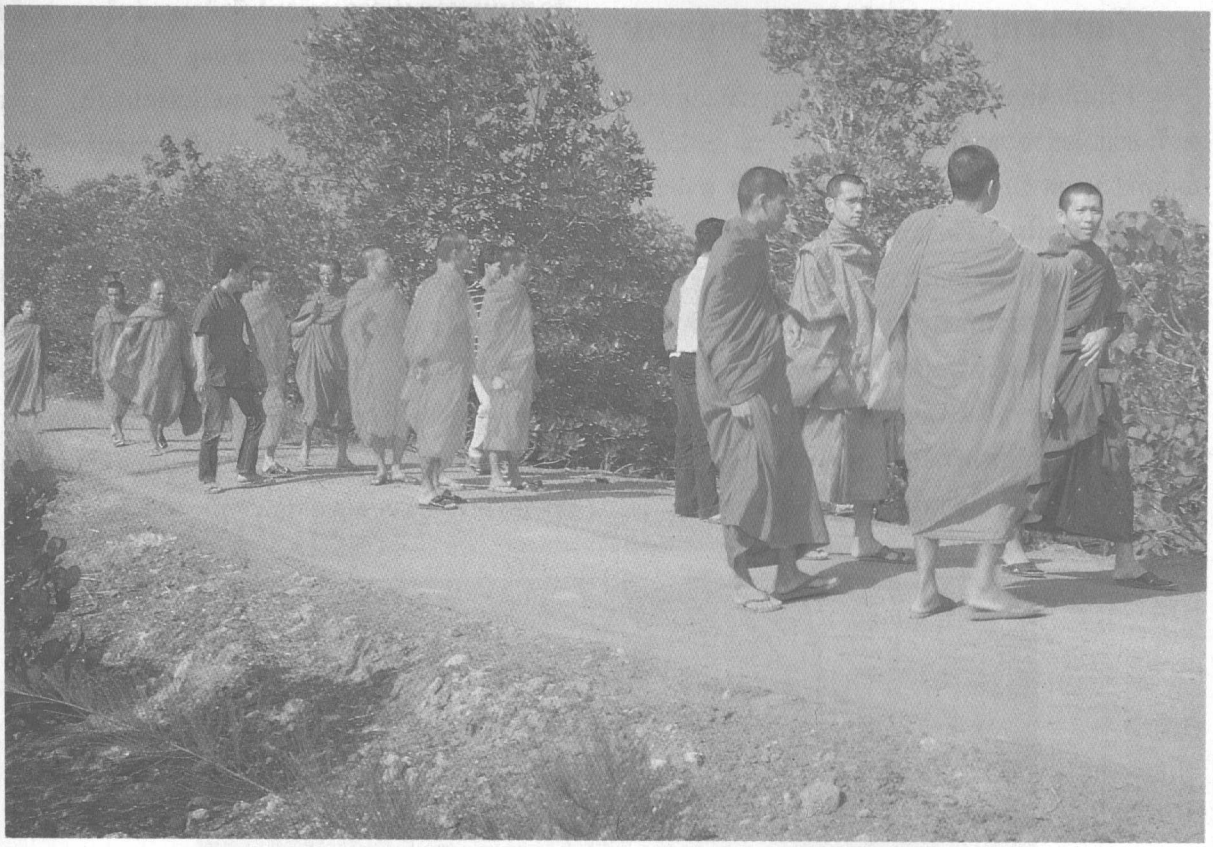
๑. การสร้างเมรุในปัจจุบันไม่เป็นไปตามแบบแผนโบราณ รวมทั้งไม่ตรงตามหลักพุทธศาสนาที่เน้นเรื่องการพิจารณาอสุภ ปลงสังขารได้

๒. ไม่เป็นการอนุรักษ์ป่าช้าสาธารณะ (หมายถึงพื้นที่ที่ถูกประกาศให้ใช้เพื่อการสาธารณประโยชน์ของชุมชนตามกฎหมาย) หรือป่าปู่ตา เพราะต้องใช้ไม้และพื้นที่ในการก่อสร้าง

๓. ควันพิษจากเมรุเผาศพและเขม่าไฟจะปลิวตกลงบนหลังคาบ้านเรือน เมื่อมีฝนตกน้ำก็ใช้ดื่มกินไม่ได้

๔. การสร้างเมรุแต่ละครั้งต้องมีการลงทุนมาก
ขนาดประตูเล็กใช้เงิน ๑๔,๐๐๐ บาท
ขนาดประตูใหญ่ ๒๖,๐๐๐ บาท

๕. การใช้จ่ายในงานศพสิ้นเปลืองมากเกินไป



ปลักไม้ลาย : ทวนกระแสวัตถุ

หากกล่าวถึง "ป่าสมุนไพรกลางดงอ้อย" ย่อมจะรำลึกได้ถึงวัดปลักไม้ลายของ**พระอาจารย์สมนึก นาโถ** กรรมการเสขิยธรรมภาคตะวันตก ผู้เพียรสร้างป่าให้รกชัฏท่ามกลางดงอ้อยอันหนาทึบ ในครั้งนี้ได้ต้อนรับคณะผู้มาเยี่ยมเยือน ภายหลังปฏิสันถาร**ตามอัธยาศัย**และนำชมปริมณฑลเสนาสนะโดยรอบแล้ว **ผู้เยี่ยมเยือน**ล้วนมีความเห็นพ้องต้องกันว่า "แม้วัดจะอยู่ท่ามกลางกระแสชุมชนเมือง แต่ก็มิได้หลงใหลใฝ่ไปทางสร้างเสริมวัตถุเลย มุ่งสร้างสถานปฏิบัติธรรมอันสัปปายะโดยแท้"

บทบาทอีกประการหนึ่งของวัดในชุมชนเมือง คือการเรียกร้องและสร้างจิตสำนึกของพิษภัยมลภาวะสมัยใหม่ ดังที่รับทราบจาก**ท่านอาจารย์ปลัดไสว สุจิตโต** แห่งวัดหนองจิก ผู้มีประสบการณ์จากเมืองหลวงหลายปีและห่วงใยในความทุกข์ของประชาชน ท่านได้เป็นแกนนำคัดค้านการสร้างโรงงานแบตเตอรี่ที่จะปล่อยสารตะกั่วพิษสู่แหล่งน้ำบริเวณตำบลทุ่งลูกนก อีกกรณีคือความมักง่ายของผู้รับสัมปทานเก็บขยะจากกรุงเทพฯ ที่นำมูลฝอยมาทิ้งลงบริเวณใกล้เคียงโดยไม่กลบ จึงมีการทำหนังสือร้องเรียนให้แก้ไขจนประสบผลสำเร็จ

นอกจากการสร้างจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อมแล้ว การที่วัดจะช่วยเหลือด้านอาชีพของประชาชน ซึ่งโดยหลักหมายถึงอาชีพเกษตรกรรมนั้น กิจกรรมการส่งเสริมและเพิ่มผลผลิตมะม่วงของ**พระครูปลัดบุญส่ง ปัญญาธโร** จึงเป็นบทบาทที่เกื้อหนุนงานอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทั้งทางตรงและทางอ้อมอีกด้วย กล่าวคือเมื่อประชาชนมีโอกาสได้รับการศึกษาที่ดีขึ้นด้วยมีฐานะดีขึ้นจากรายได้ในการประกอบอาชีพ ย่อมมีแนวโน้มจะยอมรับแนวคิดเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมขึ้นได้ ส่วนอรรถทางตรงของการส่งเสริมไม้ผลต่อ

การอนุรักษ์ป่าไม่ได้หมายถึงต้องไปอยู่ในป่าที่ผิดกฎหมายเท่านั้น... หากยังหมายถึงการปลูกเสริมขึ้นมาได้

การอนุรักษ์ธรรมชาตินั้น ท่านอาจารย์ปลัดบุญส่งได้ให้ข้อคิดอันน่าใคร่ครวญว่า *"การอนุรักษ์ป่าไม่ได้หมายถึงต้องไปอยู่ในป่าที่ผิดกฎหมายเท่านั้น หากยังหมายถึงการปลูกเสริมขึ้นมาได้ อย่างอาตมาชวนให้ชาวบ้านปลูกไม้ผลมาก ๆ เข้าก็กลายเป็นป่าขึ้นมาและจะไม่มีใครตัดฟันมันเพราะเขาได้ดอกผลจากไม้เหล่านั้น"* วัดพระนอนจังหวัดสุพรรณบุรีและหมู่บ้านโดยรอบจึงปกคลุมด้วยมรกตแห่งสวนมะม่วงและไม้ผลอื่น ๆ นับเป็นหมื่นไร่ ซึ่งก็ซ่อนไว้ด้วยผลกำไรจากการขายผลและพันธุ์เหล่านี้อีกด้วย

ภายหลังที่พระผู้เข้าอบรมได้รับทราบทั้งปัญหาสาเหตุและได้ทัศนางานตัวอย่างที่ได้ทำไว้แล้ว ในขั้นต่อมาก็คือการนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้มาสังเคราะห์ก่อรูปขึ้นเป็นกิจการเพื่อแก้ไขปัญหาท้องถิ่นในฝ่ายของตนต่อไป อันหมายถึงการเริ่มจัดระบบความคิดและถ่ายทอดสิ่งที่ต้องการออกมาได้ในรูปของโครงการ

ขั้นสุดท้ายจึงเป็นการถวายความรู้เรื่องเทคนิคการเขียนโครงการและหลักการประเมินโครงการ ซึ่งนับว่าได้ผลดีพอสมควร เป็นการบ้านฝากให้พระคุณท่านกลับไปทดลองเขียนโครงการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เพื่อจะมาอบรมเรื่อง**การบริหารโครงการ**ต่อในคราวหน้านั่นเอง

เหตุเกิดที่ร้านขายยา

พระไทยที่สามารถพูด, เขียนและอ่านภาษาจีนได้ดี เกิดอาการไอมีอันต้องซื้อยาในร้านหมอตี๋

หมอตี๋ : (ร้องสั่งลูกเป็นภาษาจีน) : "เอายาที่หมดอายุที่ไม่ดีมาให้พระหน่อย"

พระไทย : (ร้องถามเป็นภาษาจีน) "อะไรไม่ดีนะเถ้าแก่"

หมอตี๋ : (พูดไทย) "ผมว่าอย่าเอายาไม่ดีที่หมดอายุมาให้พระอีก"

พระไทย : "เจริญพร คิดกี่บาทล่ะเถ้าแก่"

หมอตี๋ : "ไม่หรอก ถวายเลยครับ"

บันทึกในวันขี้เกียจ

พระไพศาล วิสาโล

วันนี้เป็นวันขี้เกียจของหมู่บ้านพลัม อาทิตย์หนึ่งก็มีวันพุธนี้แหละที่ปล่อยว่างเอาไว้ไม่มีกิจกรรมอะไร ใครจะตื่นนอนเมื่อไรก็ได้ สะดวกเมื่อไรก็เข้าครัวหาอาหารกินเอง ไม่มีการแบ่งเวรประจำวันว่าต้องทำโน่นนี่เหมือนวันปกติ ระฆังที่เคยตีเป็นสัญญาณทุกชั่วโมงเพื่อเตือนคนให้หันมาอยู่กับตัวเอง ก็เงียบเสียงไป ความจริงวันขี้เกียจเริ่มแต่เมื่อคืนวันก่อน ประเดิมด้วยการงดทำสมาธิและสวดมนต์ภาคค่ำ ใครจะเข้านอนหลังอาหารเย็นเลยก็ได้ ไม่มีใครว่า รายการภาคปกติจะเริ่มอีกทีก็ตอน ๒ ทุ่มคืนวันพุธ ใครที่หายไปทั้งวัน ก็จะมาเจอกันพร้อมหน้าตอนทำสมาธิภาคค่ำนี้เอง

หมู่บ้านพลัม เป็นชุมชนทางใต้ของฝรั่งเศสก่อนถึงเบอร์โดซ์ **ติช นัท ฮันห์** พระเซนชาวเวียดนาม ซึ่งเป็นทั้งอาจารย์กรรมฐาน กวี นักเขียน และผู้ใฝ่สันติภาพ ที่มีชื่อเสียงในวงการพุทธศาสนาทั้งตะวันออกและตะวันตก คนไทยรู้จักท่านนัทฮันห์มากที่สุดก็จากหนังสือเรื่อง**ปาฏิหาริย์แห่งการตื่นอยู่เสมอ** อันเป็นคู่มือการปฏิบัติธรรมสำหรับนักกิจกรรมทางสังคมและชาวพุทธทั่วไป ทุกวันนี้ก็มีหนังสือของท่านออกมาอยู่เรื่อย ๆ ทั้งภาษาอังกฤษและพากย์ไทย

ปี ๒๕๓๕ หมู่บ้านพลัมจะอายุครบ ๑ ทศวรรษ แต่ตัวท่านนัทฮันห์นั้นมาอยู่ฝรั่งเศสได้กว่า ๒๐ ปีแล้ว นี้อาจเป็นโชคดีของชาวตะวันตกก็ว่าได้ที่ท่านถูกห้ามเข้าประเทศเวียดนาม ทีแรกก็โดยรัฐบาลฝ่ายขวา ซึ่งไม่พอใจที่ท่านเป็นตัวจักรสำคัญในการรณรงค์เรียกร้องนานาชาติให้ช่วยยุติสงครามเวียดนาม ครั้นสงครามสงบ ฝ่ายคอมมิวนิสต์ขึ้นมาเป็นใหญ่ท่านก็หมดโอกาสที่จะกลับไปบ้านเกิดอีก เพราะเขาเห็นท่านเป็นศัตรูที่คอยต่อต้านแนวทางของตน *แม้จนทุกวันนี้ ลูกศิษย์ของท่านกลับไปเวียดนามได้แล้ว แต่ชื่อของท่านก็ยังไม่ถูกลบจากบัญชีดำ กระทั่งหนังสือของท่านซึ่งเป็นเรื่องธรรมะล้วน ๆ ก็ต้องพิมพ์เผยแพร่อย่างลับ ๆ โดยไม่ระบุชื่อผู้เขียน* ข้อดีก็คือ ท่านมีเวลาสอนธรรมะให้แก่ชาวต่างประเทศได้มากขึ้น ช่วยให้เขาได้เข้าถึงความสงบภายใน และมีความรู้ตัวทั่วพร้อมแม้โลกภายนอกจะวุ่นวายยุ่งเหยิงเพียงใดก็ตาม ปีหนึ่ง ๆ ท่านได้รับอาราธนาให้ไปแสดงธรรมและนำกรรมฐานหลายแห่งทั้งในยุโรปและอเมริกา จนรู้สึกเหนื่อยแทน มามีช่วงฤดูหนาวเท่านั้นที่ท่านยุติการเดินทาง เก็บตัวอยู่ที่สำนักใกล้ ๆ หมู่บ้านพลัม เพื่อพักผ่อนกับเพื่อให้เวลากับสมาชิกในหมู่บ้าน รวมถึงอาคันตุกะซึ่งต้องการศึกษาและปฏิบัติธรรมอย่างเข้มข้น พระและชีเวียดนามจากที่ต่าง ๆ ที่ต้องการเรียนธรรมะกับท่าน ก็บินข้ามน้ำข้ามทะเลมาอยู่หมู่บ้านพลัมกันในช่วงนี้ ผลพลอยได้จากการเก็บตัวช่วงฤดูหนาวทุก ๆ ปีมาก็คือ หนังสือเล่มใหม่ ๆ สำหรับเป็นคู่มือการศึกษาพุทธศาสนาทั้งปริยัติและปฏิบัติ อรรถาธิบายพระสูตรมหายานและเถรวาทที่ออกมาระยะหลังของท่านล้วนมีที่มาจากการบรรยายในช่วงนี้เอง

ทุกวันนี้หมู่บ้านพลัมกลายเป็นจุดศูนย์รวมที่ดึงดูดชาวพุทธตะวันตกให้พากันจาริกมาฟังธรรมจากท่านและเพื่อทดลองบ่มเพาะชีวิตด้านในด้วยไตรสิกขา ช่วงหน้าร้อนจะมีคนหลายร้อยขึ้นมากางเต็นท์ในหมู่บ้านจนดูแน่นขนัด ต่อฤดูหนาว ผู้คนจึงบางตา ความสนใจของเขาเหล่านี้ส่วนหนึ่งอยู่ที่ตัวท่านนัทฮันห์เอง แต่อีกส่วนหนึ่งเกิดจากความประสงค์ที่จะใช้ชีวิตชุมชน แม้เพียงชั่วระยะเวลาหนึ่ง เพราะชุมชนนั้นเป็นสิ่งสำคัญสำหรับผู้ใฝ่ธรรม วัดมีขึ้นก็เพราะเหตุนี้ **หากแต่ท่านนัทฮันห์เห็นว่า ชุมชนผู้ปฏิบัติธรรมในยุคปัจจุบันต้องเป็นมากกว่าวัด เป็นที่ที่ทั้งบรรพชิตและคฤหัสถ์อยู่ร่วมกัน อย่างเอื้อเฟื้อเกื้อกูลดังกัลยาณมิตร เพื่อให้ก้าวหน้าในธรรมตามลำดับขั้นและชั้นภูมิของแต่ละคน** ขณะเดียวกันก็เปิดโอกาสให้ผู้ที่ยังไม่สามารถสละชีวิตอันยุ่งเหยิงมาทดลองปฏิบัติธรรมในช่วงเวลาสั้น ๆ ที่นี่จึงมีทั้งผู้อยู่ประจำส่วนใหญ่ได้แก่พระและชีกับอาคันตุกะ แต่อาคันตุกะบางคนก็แทบจะกลายเป็นสมาชิกประจำไปแล้ว



ทางเข้าหมู่บ้านพลัม มีป้ายเขียนว่า "ไปช้า ๆ กำหนดลมหายใจ และยิ้มด้วย"

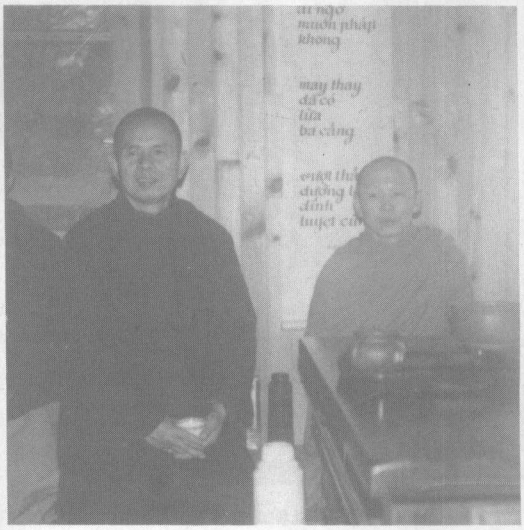
ชุมชนผู้ปฏิบัติธรรมในยุคปัจจุบันต้องเป็น มากกว่าวัด เป็นที่ ๆ ทั้งบรรพชิตและคฤหัสถ์ อยู่ร่วมกัน อย่างเอื้อเฟื้อเกื้อกูลดังกัลยาณมิตร

เพราะอยู่นานเกือบปี ส่วนใหญ่เป็นฝรั่ง สำหรับชาวเวียดนามนั้น ส่วนมากเป็นนักบวชซึ่งมิได้มีเพียงภิกษุและชี หากยังรวมถึงภิกษุณีซึ่งเวลานี้มี ๒ รูป (แต่รูปหนึ่งเป็นชาวอังกฤษ) "ภาษาทางการ" ของที่นี่จึงมิใช่ฝรั่งเศส หากได้แก่ภาษาเวียดนามและอังกฤษ

หมู่บ้านพลัมแบ่งเป็น ๒ คุ้ม คือคุ้มล่างและคุ้มบน ห่างกันร่วม ๓ กม. คุ้มล่าง ชาวเวียดนามอยู่เป็นส่วนใหญ่ *(แต่มีสาวไทยหลงไปอยู่ด้วย ๑ คน เธอเคยทำงานที่อาศรมวงศ์สนิท ตั้งใจว่าจะมาศึกษาชีวิตชุมชนที่นี่ ๑ ปี)* รวมแล้ว ๓๐ กว่าคน คุ้มนี้ภาษาทางการจึงเป็นภาษาเวียดนามไปโดยปริยาย ชื่อของหมู่บ้านมีที่มาจากคุ้มล่างนี้เอง เพราะมีสวนพลัมอยู่เต็มเนื้อที่หลายสิบไร่ สำหรับคุ้มบนเป็นชุมชนของฝรั่ง แต่ก็มีพระเวียดนามมาอยู่ด้วย ๔ รูป มีภิกษุณีอังกฤษเป็นผู้ดูแลส่วนนี้

สำหรับคนชอบนอนตื่นสาย เทียบกับวัดอมราวดีที่อังกฤษแล้ว หมู่บ้านพลัมสุขสบายกว่า เพราะรายการทำสมาธิภาคเช้า (ต่อด้วยการทำวัตรสวดมนต์) เริ่มช้ากว่าอมราวดีชั่วโมงครึ่ง คือ ๖.๓๐ น. แต่ถ้าพูดถึงความสะดวกสบายทางวัตถุแล้ว ที่นี้แพ้เปรียบอยู่มาก น้ำไฟที่นี่ต้องใช้อย่างอดออม ห้องน้ำก็ไม่สะดวกเท่า ทั้งสถานที่ยังไม่เป็นสัดส่วนหรือเป็นระเบียบเรียบร้อยเท่า ยังดีที่หมู่บ้านพลัมอากาศไม่หนาวเท่าอมราวดี หาไม่คงลำบากกันมากเพราะเครื่องทำความร้อนยังเป็นแบบเก่าและมีไม่ทั่วถึง ที่อมราวดีมีภาษีดีกว่าตรงที่มีคนอุปถัมภ์มาก ไม่จำเพาะคนไทย แม้แต่ฝรั่งเวลานี้ก็เข้าใจและเห็นคุณค่าของการให้ทานมากขึ้นแล้ว ที่หมู่บ้านพลัม รายได้ส่วนใหญ่มาจากค่าอาหารและที่พักของอาคันตุกะ (ยกเว้นคนที่อยู่ระยะยาว จะสละแรงงานเป็นค่าตอบแทน) อีกส่วนหนึ่งมาจากเงินที่ท่านนัทฮันห์ได้รับบริจาคเวลาไปบรรยายในที่ต่าง ๆ สมทบกับค่าลิขสิทธิ์หนังสือและรายได้จากการขายหนังสือตลอดจนของที่ระลึกในหมู่บ้านแล้ว ก็พอเพียงที่จะช่วยให้ชุมชนดำเนินไปได้อย่างไม่ยากลำบากนัก

แต่นอกเหนือจากเรื่องรายรับแล้ว ความแตกต่างทางกายภาพระหว่างชุมชนทั้งสองยังอยู่ที่การให้ความใส่ใจกับเรื่องสิ่งก่อสร้าง ที่อมราวดีนั้น พระและชีที่มีฝีมือด้านนวกรรมมีหลายคนแถมอุปกรณ์ยังครบครัน ที่สำคัญคือให้เวลากับ



ติช นัท ฮันห์ กับผู้เขียน

เรื่องนี้มาก ทุกวัน งานภาคบ่ายส่วนใหญ่จะหนีไม่พ้นเรื่องการต่อเติมเสริมแต่งอาคารและห้องพัก คนที่ระดมมาทำงานนี้ก็มีมากกว่างานส่วนอื่น ที่หมู่บ้านพลัมนั้น วันหนึ่ง ๆ งานส่วนรวมมีแค่ ๒ ชั่วโมง และเป็นเรื่องที่ไม่เกี่ยวกับการปรับปรุงหรือเครื่องเคราภายในเท่าใดนัก

หมู่บ้านพลัมถือว่าการทำงานเป็นการปฏิบัติธรรมเช่นเดียวกับวัดอมราวดี แต่ที่พิเศษออกไปก็คือ **ที่นี่มีอุปกรณ์ช่วยกรรมฐานคือเสียงระฆัง ทุกชั่วโมงจากเช้าจรดเย็น เมื่อได้ยินเสียงระฆัง ทุกคนจะหยุดทำงานและยุติการเคลื่อนไหวชั่วขณะ ใครที่กำลังพูดก็ให้หยุดทันที วัตถุประสงค์คือเพื่อให้แต่ละคนกลับมาอยู่กับตัวเอง** เพราะบ่อยครั้งงานการมักพาจิตของเราเตลิดออกไปนอกตัวจมดิ่งไปกับความคิด ปรุงแต่งเป็นความฟุ้งซ่านหรือเกิดความวิตกเคร่งเครียดสุดแท้แต่งานจะพาไป หาไม่ก็ง่วนกับการคุยจนลืมตัว เสียงระฆังจึงเป็นเสมือนเครื่องเตือนให้แต่ละคนถอนจิตจากการงานชั่วครู่ มาพินิจเฝ้าดูจิตของตน ปลดเปลื้องใจจากอารมณ์แปรปรวนและความคิดปรุงแต่ง โดยหันมาอิงแอบแนบอยู่กับลมหายใจเข้าออกแทนเพื่อตั้งสติให้อยู่กับตัว จะเรียกว่าเป็น**การปฏิบัติธรรมตามแบบแผนที่แทรกอยู่ในการปฏิบัติธรรมแบบธรรมชาติก็ได้** ใหม่ ๆ อาจจะรู้สึกขัดและไม่เป็นธรรมชาติ แต่หากทำจนคุ้นแล้ว สติจะอยู่กับตัวมากขึ้นเวลาทำงานการต่าง ๆ ในยามที่กำลังจะคร่ำเคร่งเอาเป็นเอาตายกับงานหรือจมกับความคิดปรุงแต่งก็ระลึกได้ทันถอนจิตออกมาได้แม้จะไม่มีเสียงระฆัง บางคนคุ้นกับสัญญาณเตือนจนกระทั่ง **เวลาเห็นไฟแดงก็เอามาเป็นนิมิตหมายแทนเสียงระฆัง** ช่วยเตือนให้กลับมีสติไม่ไปหัวเสียกับสัญญาณไฟแดงอย่างที่นักขับรถทั่วไปเป็นกัน

นอกจากเสียงระฆังแล้วเสียงโทรศัพท์ก็ศักดิ์สิทธิ์พอ ๆ กัน ทุกคนจะหยุดนิ่งจนกระทั่งเสียงดังครบ ๓ ครั้งแล้วจึงจะเดินไปรับ หรือดำเนินกิจกรรมต่อไป **ท่านนัทฮันห์เห็นว่าทุกวันนี้คนสมัยใหม่กำลังจะเป็นทาสโทรศัพท์หนักขึ้นทุกทีได้ยินเสียงโทรศัพท์เมื่อไร เป็นต้องผลุนผลันรี่ไปรับโดยไม่รู้ตัว** ราวกับว่ามันเป็นเจ้าบงการชีวิตเราไปเสียแล้ว การหยุดเมื่อเสียงโทรศัพท์ดังขึ้น เป็นการเตรียมตัวเพื่อจะเดินไปรับอย่างมีสติรู้ตัวทั่วพร้อม ขณะเดียวกันหากตามลมหายใจไปด้วยขณะรอก็จะทำให้จิตเกิดความสงบ ไม่วิตกกังวลว่าใครโทรมา และช่วยให้พูดโทรศัพท์ด้วยสัมมาวาจา ไม่ตะคอกด้วยความหงุดหงิดที่โทรมารบกวน

กิจกรรมที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งของที่นี่คือการกินอาหาร เป็นทั้งพิธีกรรม การปฏิบัติธรรมและการสังสรรค์ไปในตัว การกินอาหารที่นี่จะมีพิธีกรรมพอสมควร เมื่อทุกคนตักอาหารมานั่งที่โต๊ะพร้อมแล้ว จะมีเสียงระฆังเป็นสัญญาณให้สงบ งดส่งเสียง กำหนดจิตอยู่กับการรับอาหารแล้วเคี้ยวช้า ๆ คำละหลาย ๆ ครั้ง (ควรให้ได้ถึง ๕๐ ครั้งต่อคำ) **ถือเป็นกติกาเลยว่าคนหนึ่งจะต้องกินอาหารมื้อหนึ่งไม่น้อยกว่า ๒๐ นาที** วิธีนี้นอกจากจะช่วยให้มีสติกับการกินไม่มูมมามกินเอา ๆ เพื่อสนองความอยากแล้ว ยังช่วยให้ได้สัมผัสกับรสชาติที่แท้จริงของอาหารด้วย นอกเหนือจากจะช่วยกระเพาะย่อยอาหาร เมื่อครบ ๒๐ นาทีแล้วจึงจะมีเสียงระฆังตีเป็นสัญญาณยุติการปลอดเสียง ถึงตอนนี้ใครจะมีธุระปะปังกับใคร ก็พูดกันได้ แต่ในระหว่างที่กินหากได้ยินเสียงนาฬิกาซึ่งตีแทรกทุก ๑๕ นาที ก็เป็นที่รู้กันว่าให้พักการกินอาหารหรือพูดคุยชั่วครู่เพื่อจะได้กลับมาอยู่กับตัวแทนที่จะปล่อยให้ใหลหลงไปกับความเอร็ดอร่อยของอาหารหรือปรุงแต่งอยู่กับจินตนาการหรือการวางแผนอนาคต ซึ่งมักฟุ้งไปได้ไกลในช่วงสบาย ๆ แบบนี้



ห้องทำสมาธิและสวดมนต์

ที่ว่ามาเป็นการปฏิบัติธรรมในชีวิตประจำวัน **สำหรับการปฏิบัติธรรมในรูปแบบ**นั้นที่นี่มีทำ ๒ ช่วงคือ เช้าตรู่กับตอนค่ำ วิธีการที่ใช้เป็นหลักคือการเจริญอานาปานสติตามลมหายใจเข้าและออก แต่การนั่งสมาธิจะต่างกับบ้านเราที่นี่หันหน้าเข้าหาผนัง ยกเว้นผนังด้านเหนือเป็นที่ตั้งแท่นบูชา อาสนะหรือเบาะรองนั่งเรียงเป็น ๓ แถวรูปตัวยู เว้นว่างตรงกลางเอาไว้ ใครที่มาถึงห้องทำสมาธิเมื่อโค้งคารวะพระพุทธรูปแล้ว ก็เลือกหาที่นั่งทำสมาธิได้เลย นั่งสมาธิได้ ๓๐ นาทีก็จะมีเสียงเป็นสัญญาณให้ยืดแข้งยืดขาพักผ่อนอิริยาบถไว้แล้วก็ลุกขึ้นยืนเพื่อเดินจงกรม เป็นการแก้ง่วงไปด้วย จงกรมที่นี่เดินช้า แต่ละก้าวจะผสานกับลมหายใจเข้าและออก กว่าจะเดินรอบห้องโดยอ้อมแท่นบูชาก็ใช้เวลาเกือบ ๒๑ นาที แล้วก็กลับมานั่งสมาธิใหม่ ครบ ๓๐ นาทีก็เดินจงกรมอีกรอบ จากนั้นจึงเป็นการสวดมนต์เป็นภาษาเวียดนาม แล้วอ่านพระสูตรหรือพุทธพจน์ ๑ บทเป็นภาษาอังกฤษใช้เวลารวม ๑ ชั่วโมง ๔๐ นาที

ช่วงแห่งการศึกษาปฏิบัติธรรมอย่างเข้มข้นในฤดูหนาวปีนี้ เริ่มแต่วันที่ ๘ พฤศจิกายน ถึง ๘ กุมภาพันธ์ โดยทั่วไปชีวิตประจำวันก็ไม่ต่างจากช่วงอื่น ๆ มากนัก แต่ที่พิเศษคืองานการมีน้อยลง เนื่องจากอาคันตุกะลดลงไปมาก ผู้อยู่ประจำมีเวลากับการทำกิจส่วนตัว รวมทั้งงานสมาธิภาวนา กิจกรรมที่เพิ่มอีกรายการหนึ่งคือการศึกษาพระสูตรและพุทธธรรม รายการเหล่านี้จัดสำหรับพระและชีเวียดนามเป็นหลัก โดยท่านนัทฮันห์เป็นผู้บรรยายเอง พระและชีเวียดนามซึ่งกระจัดกระจายอยู่ในยุโรปและอเมริกา จึงมักจะมาในช่วงนี้ ปีนี้มีหลายรูปบินตรงจากอเมริกาเพื่อร่วมรายการนี้โดยเฉพาะ ที่มาจากปารีสมีเพียงรูป ๒ รูป ฆราวาสส่วนใหญ่ก็เช่นกันหลายคนมาจากอเมริกา เจาะจงมาร่วมงานนี้โดยเสียค่าใช้จ่ายคนละไม่น้อย (ถ้าเทียบกับบ้านเรา) คือ ๑๕,๐๐๐ บาท สำหรับค่าอาหารและที่พักตลอด ๓ เดือน การศึกษาพระสูตร ท่านนัทฮันห์จะบรรยายเป็นภาษาเวียดนาม ส่วนฝรั่งจะอาศัยหูฟังโดยล่ามจะแปลสดไปพร้อมกัน และเพื่อเป็นการตอกย้ำกับเปิดโอกาสให้มีการซักถามจะมีการบรรยายสรุปในวันถัดไปโดยภิกษุณีชาวอังกฤษ

ดังได้กล่าวแล้วว่า ท่านนัทฮันห์ไม่ได้พักในหมู่บ้านพลัม ท่านจะเข้ามาก็จำเพาะวันพฤหัสกับวันอาทิตย์ เมื่อถึงกำหนดวันที่ท่านจะมา เราออกจะตื่นเต้นเพราะไม่ได้พบท่านนานเกือบ ๑๒ ปีแล้ว พบกันครั้งสุดท้ายปี ๒๕๒๒ ที่สำนักฟองวาน นอกกรุงปารีสออกไป หลังจากนั้นก็ได้แต่ข่าวคราวของท่านจากนิตยสารธรรมะในยุโรปอเมริกาเป็นส่วนใหญ่ งานพระศาสนา การได้รับนิมนต์ไปสอนกรรมฐานแก่ชาวตะวันตก ได้รับรู้ปัญหาสังคมและความทุกข์ร้อนในชีวิตของผู้คนมากขึ้นทำให้ท่านมีประสบการณ์ในการสอนพุทธศาสนาให้เข้ากับคนตะวันตกได้เป็นอย่างดี นอกจาก

การอธิบายธรรมให้มีสาระร่วมสมัยแล้ว **ท่านยังประยุกต์การสมาทานศีล และการทำกรรมฐาน ให้สอดคล้องกับสภาพชีวิตและสังคมตะวันตกด้วย** ก่อนหน้านี้ท่านเคยนำหลักธรรมทั้งระดับศีล สมาธิ ปัญญามากระจายเป็นข้อปฏิบัติหรือแนวทางการดำเนินชีวิต ๑๔ ข้อ ซึ่งคลุมการประพฤติปฏิบัติทั้งกาย วาจาและใจ (อารมณ์และความคิด) เพื่อว่าชาวพุทธจะได้มีเกณฑ์วินิจฉัยในการดำเนินชีวิตในสังคมที่ซับซ้อน ซึ่งลำพังศีล ๕ ในรูปแบบเดิมนั้น ดูจะไม่เพียงพอเสียแล้วในการป้องกันไม่ให้ทำร้ายผู้อื่นหรือแม้แต่ตัวเอง

บทขยายศีล ๕ กับสังคม

ศีล ๕

ศีลข้อที่ ๑

โดยตระหนักถึงความทุกข์อันเนื่องจากการตัดรอนชีวิต ข้าพเจ้าจักเจริญกรุณาธรรมและเรียนรู้ที่จะปกป้องชีวิตของผู้คน ปวงสัตว์ และพรรณพืช ข้าพเจ้าตั้งจิตมั่นที่จะไม่ฆ่า ไม่ปล่อยให้ผู้อื่นฆ่า และไม่ยินยอมหรือเห็นด้วยกับการฆ่าใด ๆ ในโลก ทั้งไม่คิดที่จะฆ่า หรือมีวิถีชีวิตที่มีส่วนให้เกิดการฆ่าขึ้น

ศีลข้อที่ ๒

โดยตระหนักถึงความทุกข์อันเนื่องจากการเอารัดเอาเปรียบ ความอยุติธรรมในสังคม การลักขโมย และการกดขี่บีฑา ข้าพเจ้าจักเจริญเมตตาธรรมและเรียนรู้ที่จะทำงานเพื่อความผาสุกของหมู่ชน ปวงสัตว์และพรรณพืช ข้าพเจ้าจักเผื่อแผ่ด้วยการสละเวลา พละกำลังและทรัพย์แก่ผู้จำเป็นจะได้รับ ข้าพเจ้าตั้งจิตมั่นที่จะไม่ขโมยและไม่ครอบครองสิ่งใดที่ควรเป็นของผู้อื่น ข้าพเจ้าจะเคารพสินทรัพย์ของผู้อื่นและจะปกป้องมิให้ผู้อื่นตักตวงผลกำไรบนความทุกข์ยากของมนุษย์ หรือบนความเดือดร้อนของชีวิตอื่น ๆ บนโลก

ศีลข้อที่ ๓

โดยตระหนักถึงความทุกข์อันเนื่องจากการประพฤติผิดทางเพศ ข้าพเจ้าจักมีความรับผิดชอบและเรียนรู้ที่จะคุ้มครองและปกป้องศักดิ์ศรีของบุคคล สามีภรรยา ครอบครัว และสังคม ข้าพเจ้าตั้งจิตมั่นที่จะไม่มีความสัมพันธ์ทางเพศโดยปราศจากความรักและความผูกพันต่อกันในระยะยาว เพื่อความสุขของตนและของผู้อื่น ข้าพเจ้าตั้งจิตมั่นที่จะเคารพรักษาพันธะข้อผูกพันของข้าพเจ้าและพันธะข้อผูกพันของผู้อื่น ข้าพเจ้าจะกระทำทุกอย่างในวิสัยที่จะกระทำได้เพื่อปกป้องเด็กจากการถูกเอาเปรียบทางเพศ และปกป้องมิให้สามีภรรยาและครอบครัวต้องร้าวฉาน เพราะการประพฤติผิดทางเพศ

ศีลข้อที่ ๔

โดยตระหนักถึงความทุกข์อันเนื่องจากวาจาที่พลั้งเผลอ และการไม่พยายามที่จะฟังผู้อื่น ข้าพเจ้าจักพูดด้วยจิตเมตตาและฟังผู้อื่นอย่างตั้งใจเพื่อยังความปีติสุขให้เกิดแก่ผู้อื่นและเพื่อปลดเปลื้องผู้อื่นจากความทุกข์ โดยตระหนักดีว่าคำพูดนั้นสามารถก่อได้ทั้งความสุขและความทุกข์ ข้าพเจ้าจักเรียนรู้ที่จะพูดคำสัตย์ ใช้ถ้อยคำที่อำนวยให้เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง ความชื่นบาน และความหวัง ข้าพเจ้าตั้งจิตมั่นที่จะไม่เผยแพร่ข่าวที่ไม่แน่ใจว่าเป็นจริง และไม่วิพากษ์วิจารณ์หรือประณามในสิ่งที่ไม่มั่นใจ ข้าพเจ้าจักงดเว้นจากการกล่าวถ้อยคำที่ก่อความร้าวฉาน บาดหมาง หรือทำให้ครอบครัวหรือชุมชนต้องแตกแยก ข้าพเจ้าจะพยายามทุกวิถีทางที่จะสมานไมตรีและแก้ไขความขัดแย้งทั้งหลายให้คลี่คลาย แม้ว่าจะเล็กน้อยเพียงใดก็ตาม

ศีลข้อที่ ๕

โดยตระหนักถึงความทุกข์อันเนื่องจากการบริโภค

ช่วยเหลือกันให้มั่นคงในศีล ในคณะของท่านจะมีพิธีรับผู้สมาทานศีล ๕ เข้าหมู่คณะ พร้อมกับมีใบรับรองลงนามโดยท่านนักฮันห์ในฐานะผู้ให้ศีล ในใบนั้นมีรายละเอียดศีล ๕ เพื่อไว้อ่านเตือนใจ ทุก ๒ อาทิตย์จะมีการประชุมทบทวนศีล โดยจะเลือกผู้อาวุโสในกลุ่มมาเป็นผู้อ่านข้อศีล ดังพระสวดปาฏิโมกข์ฉะนั้น แต่ละคนจะพิจารณาในใจตามเป็นข้อ ๆ ว่าได้ทำตามที่สมาทานหรือไม่ในปักษ์ที่แล้ว ใครที่มิได้ร่วมประชุมทบทวนศีลติดต่อกัน ๖ ครั้ง (๓ เดือน) ถือว่าเป็นผู้ขาดจากศีล และหมดสมาชิกภาพไปทันที พิธีการแบบนี้มีหลายกลุ่มในยุโรปและอเมริกาสนใจทดลองไปใช้ แม้จะไม่ได้เป็นสมาชิกของคณะท่านนักฮันห์ก็ตาม *(คณะเทียบหิน)* กลุ่มเหล่านี้ส่วนใหญ่เป็นฆราวาสไม่มีนักบวชหรือพระ ผู้ให้ศีลจึงเป็นฆราวาสซึ่งเป็นที่เคารพหรือมีประสบการณ์ในทางธรรม สำหรับพระนั้นใช่ว่าจะให้ศีลกันได้ทุกรูปก็หาไม่ หากต้องบวชมาแล้วอย่างน้อย **๕ พรรษา**

เราไม่มีเวลาอยู่นาน จึงไม่ได้ร่วมสังเกตการณ์การประชุมทบทวนศีล ๕ ที่หมู่บ้านพลัม แต่ก็ได้ร่วมการทบทวนศีล ๑๔ ข้อ ซึ่งจัดทุก ๒ อาทิตย์สลับการประชุมศีล ๕ ศีล ๑๔ ข้อ นี้ถือเป็นแนวทางการดำเนินชีวิตทั่วไป ส่วนศีล ๕ ข้อเป็นกรอบกำกับความประพฤติเฉพาะกายและวาจาเป็นหลัก พิธีกรรมก็คล้ายกันคือมีฆราวาสอาวุโสมาอ่านศีลทีละข้อ อ่านจบก็นิ่งสักครึ่งนาทีเพื่อให้ทุกคนทบทวน จากนั้นผู้อ่านก็จะถามว่า แต่ละคนได้ทบทวนศีลข้อนี้ ๆ ในช่วง ๒ อาทิตย์ที่ผ่านมาหรือไม่ ทุกคนจะตอบในใจ ต่อเมื่อตีระฆังแล้ว จึงเลื่อนไปอ่านข้อต่อไป

วันสุดท้ายมีฝรั่งคนหนึ่งถามว่า หมู่บ้านพลัมมีอะไรบ้างที่เราชอบเป็นพิเศษ เราตอบว่ามี ๓ อย่าง ๓ อย่างนี้อาจเป็นทั้งข้อสรุปสำหรับการมาเยือนหมู่บ้านพลัมและที่สุดของบันทึกนี้ ประการแรกได้แก่ **การพยายามประยุกต์พุทธศาสนาให้สมสมัย ให้สอดคล้องกับปัจจุบัน** ไม่ว่าจะเป็นการอธิบายหลักธรรม (ปัญญา) การพัฒนาจิต (สมาธิ) และการวางแผนการประพฤติปฏิบัติ (ศีล) ทั้งยังให้ความสำคัญไม่เฉพาะหลักธรรมที่เป็นแก่น แม้ตัวศาสนพิธี ซึ่งถือว่าเป็นเปลือก ก็ใส่ใจที่จะปรับปรุงให้เข้ากับภาวะชีวิตของคนร่วมสมัย (ที่นี่ปรับพิธีกรรมหลายอย่างทั้งพิธีเกิด ตาย มงคล อวมงคล รวมทั้งพิธีแต่งงาน แต่เราอยู่ไม่นานพอที่จะได้เห็น) ประการที่ ๒ **คือการให้ความสำคัญกับชุมชนในฐานะที่เป็นแหล่งน้ำพุทางจิตวิญญาณสำหรับนักปฏิบัติธรรม** และเป็นที่พักผ่อนสำหรับนักกิจกรรมที่เหนื่อยล้ากับการงาน ประการสุดท้าย **ความใส่ใจในประโยชน์สุขของโลก โดยไม่แยกออกจากการเสริมสร้างชีวิตด้านใน ที่นี่การฝึกตนให้รู้ตัวทั่วพร้อมมิได้หมายถึงการรู้กายและใจของตนเท่านั้น หากรวมถึงความตระหนักรู้เท่าทันในความเป็นไปของโลก การปฏิบัติธรรมมิได้หมายถึงการหมกมุ่นอยู่กับตัวเองในโลกแคบ ๆ หากแต่เป็นการพัฒนาจิต เปิดใจให้กว้างเพื่อเอื้ออาทรต่อผู้อื่นด้วยความเข้าใจ (ปัญญา) และด้วยความรัก (กรุณา) โดยไม่หวั่นไหวไปตามโลก**

ลักษณะ ๓ ประการนี้น่าจะเป็นการบ้านให้พวกเราได้คิดกันที่เมืองไทย แต่คงจะไม่ใช่เรื่องที่เห็นพ้องต้องกันได้ง่าย ๆ ข้อสำคัญคือ ใครเห็นด้วยแค่ไหน ก็ทำไปแค่นั้น ถ้าไม่นิ่งเฉยหากทำไปเท่าที่คิดได้ ก็จะมีคุณอย่างยิ่งต่อพระศาสนาและมหาชน

อย่างไรสติ ข้าพเจ้าจักดูแลรักษาสุขภาพให้เป็นปกติสุขทั้งทางกายและจิตใจ เพื่อตนเอง ครอบครัว และสังคมของข้าพเจ้า โดยการกิน ดื่มและบริโภคอย่างมีสติ ข้าพเจ้าจักรับแต่สิ่งที่ก่อให้เกิดสันติ ความปกติสุขและความปลอดโปร่งแก่ร่างกายและจิตใจของข้าพเจ้า รวมทั้งแก่ร่างกายและจิตใจของครอบครัวและสังคมของข้าพเจ้าโดยรวม ข้าพเจ้าตั้งจิตมั่นที่จะไม่ใช้แอลกอฮอล์หรือสิ่งเสพติดใด ๆ หรือบริโภคอาหาร และสิ่งอื่นใดที่มีพิษ อาทิ รายการทีวี นิตยสาร หนังสือ ภาพยนตร์ และการสนทนาบางประเภท ข้าพเจ้าตระหนักว่า การบั่นทอนร่างกายและสติสัมปชัญญะของตนด้วยพิษร้ายเหล่านี้เท่ากับเป็นการอกตัญญูต่อบรรพบุรุษ บิดามารดา สังคม และชนรุ่นหลัง ข้าพเจ้าจักพยายามเปลี่ยนความรุนแรง ความกลัว ความโกรธ และความสับสนในตนเองและในสังคม โดยการบริโภคอาหารที่ถูกต้องเพื่อตนเองและเพื่อสังคม ข้าพเจ้าตระหนักดีว่าอาหารที่ถูกต้องนั้นเป็นสิ่งจำเป็นต่อการเปลี่ยนแปลงตนเองและสังคม

พระครูเกษมธรรมรังษี :

พระผู้เป็นพ่อเหนือชาวคลองไชยา



แม้ว่าหน้าที่หลักของพระสงฆ์ในบวรพระพุทธศาสนาคือ การเผยแผ่พระศาสนาแก่ประชาชนในท้องถิ่นให้ประพฤติปฏิบัติด้วยสิ่งอันชอบ ตามหลักคำสอนขององค์พระพุทธเจ้าพระบรมศาสดา หากแต่เมื่อเห็นชาวบ้านเดือดร้อน พระคุณเจ้าจะนิ่งเฉยอยู่ก็ใช่ที่ ดังนั้นพระภิกษุเหล่านี้จึงได้สละเวลาส่วนหนึ่งที่นอกเหนือการปฏิบัติศาสนกิจ มาทำงานพัฒนาควบคู่กันไปด้วย ซึ่งเราได้เรียกพระที่ทำงานเช่นนี้ว่า "พระนักพัฒนา" และในพระกลุ่มนี้ก็มีพระครูเกษมธรรมรังษี (หลวงพ่อดำ) อยู่ด้วย

พระดีศรีสยาม

ตำบลปากหมากมีป่าไม้มาก น้ำไหลลงสู่คลองไชยา ชาวไชยาได้ทำนาสมบูรณ์ เพราะน้ำจากที่นี่ ขอให้ทำใจให้เข้มแข็ง... อย่าให้เขาทำลายป่า

หลวงพ่อดำมีนามเดิมว่า **ถาวร ไมอินทร์** ถือกำเนิดเมื่อ ๑๐ มกราคม พ.ศ. ๒๔๗๗ ที่บ้านปากหมาก อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี จากการที่ต้องอาภัพบิดามารดามาตั้งแต่ยังเยาว์ ทำให้ต้องมาพึ่งพาอาศัยอยู่กับพี่ชายคนโต และต้องทำงานช่วยเหลือพี่ชายไปด้วยขณะที่ยังเรียนหนังสือ และต้องขาดเรียนมาช่วยทำงานที่บ้านอยู่บ่อย ๆ ทั้งนี้เพราะเป็นครอบครัวชาวนาที่ยากจน ชีวิตต้องปากกัดตีนถีบต่อสู้ดิ้นรนเพื่อเลี้ยงชีพ ซ้ำร้ายโดนพี่ชายที่มีความโมโหร้ายไล่ทุบตีเป็นประจำเมื่อทำงานได้ไม่ถูกใจ

ชีวิตด้านการศึกษาได้เล่าเรียนจนจบประถมศึกษาปีที่ ๔ หลังจากนั้นจึงได้ชักชวนเพื่อน ๆ ในหมู่บ้านบุกเบิกถากถางป่าอันอุดมสมบูรณ์ของอำเภอไชยาเพื่อริเริ่มทำไร่พริก ทั้งนี้โดยได้แนวความคิดมาจากการเห็นคนที่อำเภอสวี มาปลูกพืชชนิดนี้ที่อำเภอท่าชนะ การปลูกพริกนี้เป็นเหตุให้ป่าโล้นเตียนไปพอสมควร แต่ก็ปลูกอยู่ได้ไม่นานนัก พออายุได้ ๒๓ ปีเพื่อน ๆ ก็ชักชวนให้บวชซึ่งท่านได้ตั้งใจไว้ว่าคิดจะบวชเพียง ๒ พรรษาก็จะสึก เหตุปัจจัยหลักที่ทำให้อยากจะบวชตามที่เพื่อนชวนเนื่องจากไม่อยากอยู่กับพี่ชายที่ทารุณ ดังนั้นจึงบวชที่**วัดวิโรจนาราม**และที่มีความคิดจะบวชเพียงระยะสั้น ๆ ก็ได้มลายไปเมื่อท่านได้ซาบซึ้งถึงรสของพระธรรม

ภายหลังการบวชไม่นาน ก็ได้มีโอกาสไปศึกษานักธรรมร่วมกับเพื่อนภิกษุที่บวชใหม่ของวัดวิโรจนารามอีก ๑๕ รูป ต้องเดินทางกันวันละ ๑๕ กิโลเมตรเพื่อไปเรียนกันที่สำนักเรียน**วัดสุทธาวาส** และการที่ได้มีโอกาสมาเรียนนักธรรมที่**วัดสุทธาวาส**นี้ ทำให้ท่านมีความใกล้ชิดกับชาวบ้านและเจ้าอาวาสที่นั่นเป็นอย่างมาก แต่พอจบนักธรรมโทก็จำต้องย้ายที่เรียนที่**วัดไชยารามต่อในพรรษาที่ ๕** เนื่องจากที่สำนักเรียน**วัดสุทธาวาส**ไม่มีพระที่สนใจเรียน



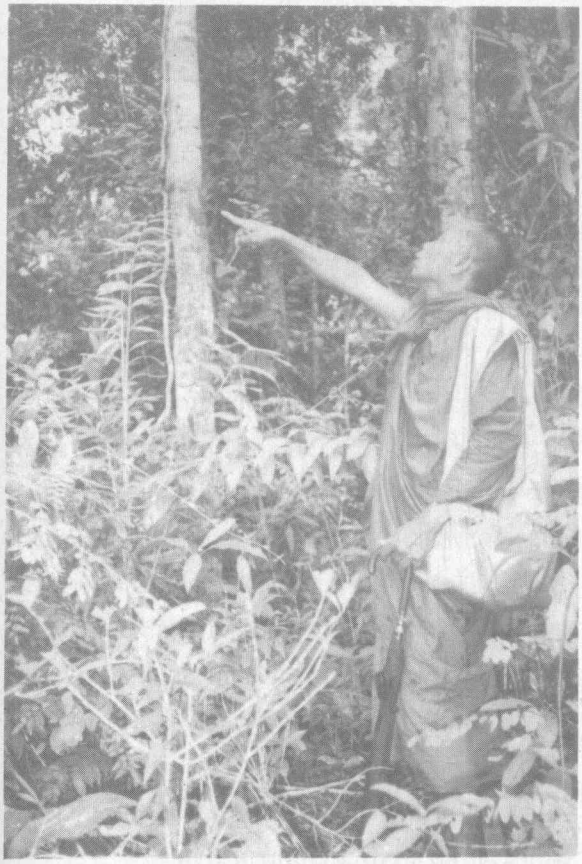
นักธรรมเอกร่วมกับท่าน การได้มาอยู่ที่**วัดไชยาราม**นี้ทำให้ท่านได้รับการกระตุ้นให้เกิดความสนใจทางด้านสิ่งแวดล้อมจาก**พระอาจารย์สุธน ธรรมสาน** ที่ได้พร่ำสอนอยู่ทุกวี่วันในวันธรรมสวนะทุก ๆ ครั้ง พระอาจารย์สุธนก็ได้ให้พระในวัด ซึ่งรวมถึงพระถาวรด้วยไปฟังธรรมจาก**พระธรรมโกศาจารย์** *(พุทธทาสภิกขุ)* ที่วัดธารน้ำไหลเป็นประจำ

ซึ้งธรรมท่านพุทธทาส

การได้มีโอกาสฟังธรรมทุกวันธรรมสวนะจากท่านพุทธทาส ซึ่งพร่ำสอนพระภิกษุรุ่นใหม่ให้ปฏิญาณตัวว่าจะลดและเลิกการสูบบุหรี่ แต่ความที่พระถาวรเป็นคนสูบบุหรี่จัดมานานแล้ว การจะให้เลิกเสียทีเดียวคงจะไม่ได้ ดังนั้นจึงยังคงสูบอยู่บ้างเป็นบางครั้ง และเมื่อท่านพุทธทาสเห็นเข้าจึงได้ตำหนิว่า *"หากไม่สึกและยังคงเป็นพระต่อไป ถ้าไปเป็นเจ้าอาวาสแล้ว ก็ไม่สามารถสั่งสอนลูกศิษย์ให้จดจำได้"* คำพูดประโยคนี้ทำให้ท่านเกิดมานะเลิกสูบบุหรี่แต่ตอนนั้นมา นอกจากนั้นท่านพุทธทาสยังได้พร่ำสอนและกล่าวอยู่เป็นนิจว่า *"ตำบลปากหมากมีป่าไม้มาก น้ำไหลสู่คลองไชยา ชาวไชยาได้ทำนาสมบูรณ์ เพราะน้ำจากที่นี่ ขอให้ทำใจให้เข้มแข็ง อย่าให้เขาทำลายป่า"* ดังนั้นสืบต่อมาจึงเกิดแรงบันดาลใจให้นึกชอบป่ามากขึ้น

เมื่อภายหลังจากออกพรรษาแล้วจึงได้หวนคืนสู่วัดวิโรจนาราม อันเป็นวัดที่มีพื้นที่ประมาณร้อยกว่าไร่ มีไผ่ป่าคลุมให้ความร่มรื่นอยู่เต็มไปหมด ที่บริเวณหน้าวัดมีป่าช้าที่มีต้นยางขึ้นปกคลุมอยู่ทั่วไป เมื่อท่านเห็นแล้วรู้สึกว่าน่าหวงแหนรักษาและน่าจะมีการปลูกต้นไม้เพิ่ม จึงได้ชักชวนสามเณรและเด็กวัดไปหาพรรณไม้จำพวกตะเคียนจากป่าที่อยู่ไกลจากวัด ๑๐ กิโลเมตร เพื่อนำมาปลูกที่วัดไว้เป็นจำนวนนับพันต้น

ต่อมาท่านได้ร่วมกับพระและชาวบ้านจำนวนหนึ่งเดินสำรวจป่าปลายคลองไชยา และในปีต่อมาได้ธุดงค์ไปตามเส้นทางคลองไชยา เริ่มจากบริเวณทุ่งยายชีไปจนบรรลุที่อำเภอกะเปอร์ จังหวัดระนอง จุดประสงค์หลักการธุดงค์ครั้งนี้เพื่อชมความสมบูรณ์ของป่าคลองไชยา ซึ่งนับว่าความตั้งใจนี้สมตามประสงค์คือ ท่านได้ชมความงามของธรรมชาติสมใจปรารถนาทีเดียว



อนุรักษ์พุทธทายาท

ภายหลังเมื่อ **พระครูพิพัฒนมงคล** เจ้าอาวาสวัดสุทธาวาส ได้ชักชวนให้มาร่วม**สร้างโรงเรียนบ้านทุ่งนางเภา** และท่านมีความสนิทสนมกับชาวบ้านและพระเณรของทั้งสองวัดจึงชักชวนพวกเขาให้มาร่วมสร้างโรงเรียนกัน เมื่อหลังจากสร้างโรงเรียนเสร็จแล้ว ท่านและคณะก็ได้เข้ามาสอนธรรมให้กับเด็กนักเรียนทุกวันศุกร์ โดยเน้นการสอนให้เยาวชนมีความกตัญญูและมีใจรักต้นไม้ตั้งแต่วัยเยาว์ ยังสอนชาวบ้านให้เลิกอบายมุขหันมาถือศีลห้ากัน หากแต่จุดหมายลึก ๆ ของการมาสร้างโรงเรียนครั้งนี้

ท่านอยากได้พื้นที่ป่าประมาณห้าพันไร่ ทั้งนี้เพื่อจะได้รักษาต้นไม้ให้ชนรุ่นหลังได้มีมรดกของหมู่บ้านต่อไป ซึ่งชาวบ้านก็เห็นดีด้วย จึงมอบพื้นที่ป่าให้รักษาสืบมา

ครั้นต่อมาพระครูพิพัฒนมงคลถึงแก่ชีวิตลง ชาวบ้านในตำบลโมถ่ายซึ่งแต่เดิมมีความสนิทคุ้นเคยกับพระถาวรเป็นทุนเดิมอยู่แล้ว จึงได้นิมนต์ให้มารับเป็นเจ้าอาวาสสืบต่อในปี ๒๕๒๓ หลังการรับตำแหน่งเจ้าอาวาสแล้ว **พระถาวรซึ่งเล็งเห็นความสำคัญของเยาวชน**

จึงได้จัดการบวชสามเณรภาคฤดูร้อน และจัดงานอบรมยุวพุทธขึ้นที่วัดสุทธาวาส ทั้งนี้โดยนำเยาวชนอายุ ๑๔-๒๕ ปี ในตำบลโมถ่ายและปากหมาก ให้มารับฟังเรื่องศีลธรรมจรรยาและการเกษตรร่วมกันซึ่งจัดการเรื่อยมาทุกปี และ**กลุ่มยุวพุทธ**นี้เป็นกลุ่มที่มีส่วนอย่างมากในการร่วมใจกันปลูกต้นไม้กับท่านตลอดมา นับแต่เริ่มงานปลูกป่า

การเป็นพระนั้นเมื่อเห็นชาวบ้านเดือดร้อนก็นิ่งดูดายไม่ได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งพระในชนบทที่มีความสัมพันธ์และพึ่งพิงกับชุมชนอย่างใกล้ชิด พระถาวรหรือพระครูเกษมธรรมรังษีก็เป็นพระอีกรูปหนึ่ง ที่ช่วยแก้ปัญหาหลายกรณีให้แก่ชาวบ้าน ตั้งแต่การจี้ชิงทรัพย์จนถึงเรื่องชู้สาว โดยใช้สันติวิธี

และแม้แต่ปัญหาที่ทำกินชาวบ้าน แม้ชาวบ้านได้มาจับจองและทำการถากถางป่าเพื่อปลูกต้นยางกันมากจนเกือบจะหมดสภาพความเป็นป่าแล้ว แต่ที่แถบนี้เป็นเขตป่าสงวน ชาวบ้านไม่มีใบ สทก. (สิทธิที่ทำกิน) เมื่อท่านเล็งผลว่าจะเกิดปัญหาการครอบครองที่ในอนาคต จึงเรียกประชุม

ท่านได้ชักชวนชาวบ้านมาปลูกต้นไม้เพิ่มขึ้น เรื่อย ๆ ทุกปี นับแต่ปี ๒๕๑๗ จนถึง ปัจจุบัน ๑๐ รุ่น รวมเป็นจำนวน ๒ แสนต้นแล้ว

ชาวบ้านเพื่อให้ชาวบ้านได้ไปทำ สทก. กันเสีย หากแต่ชาวบ้านไม่ค่อยจะทำกันในระยะแรก เมื่อเห็นเช่นนั้นท่านจึงใช้เวลาในตอนพักเที่ยงเข้าหาชาวบ้านถึงเรือนชาน รวมทั้งพูดแทรกในโอกาสต่าง ๆ อยู่เสมอ จนชาวบ้านรับรู้และตื่นตัวขึ้น กับในวันประชุมสภาตำบลเพื่อกำหนดการพัฒนาตำบลในแต่ละเดือน ท่านก็ได้เข้าร่วมทุกครั้งทั้งนี้เพื่อเป็นการให้กำลังใจชาวบ้าน เมื่อชาวบ้านยังขาดหนังสือสิทธิ (โฉนด) อยู่ ทำให้เกิดการทะเลาะวิวาทกัน เนื่องจากเหตุมีการซื้อขายที่ดินล่วงล้ำของคนอื่น จนทำให้ถึงขั้นฆ่ากันตายเกือบทั้งตระกูล หลวงพ่อก็เข้าแก้ปัญหาโดยนำคู่กรณีมาพูดคุยกันก่อนแล้วให้ดื่มน้ำสาบาน ทั้งนี้โดยได้เชิญเจ้าหน้าที่บ้านเมืองมาเป็นสักขีพยานด้วย โดยที่ปัจจุบันกรณีพิพาทเยี่ยงนี้ลดลงไปมากแล้ว

นักอนุรักษ์ที่แท้

แม้บทบาทท่านจะมีในหลายด้าน หากแต่ด้านที่ทำให้บุคคลวงกว้างได้รับรู้มากขึ้น คือ**การอนุรักษ์ป่าบนเนื้อที่ ๑,๓๐๐ ไร่ที่หมู่บ้านทุ่งนางเภา** ซึ่งท่านได้ขอพื้นที่จากชาวบ้านมาในช่วงการสร้างโรงเรียนแล้ว ในเนื้อที่นี้ส่วนหนึ่งเป็นพื้นที่ป่าเดิมอยู่แล้ว ท่านเพียงแต่รักษาดูแลเนื้อที่ ๑,๑๐๐ ไร่นี้ไม่ให้ถูกตัดโค่น ในส่วนที่เหลืออีก ๒๐๐ ไร่ เดิมเป็นทุ่งเลี้ยงสัตว์ ท่านก็ขอโดยการห้ามนำสัตว์มาเลี้ยงตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๑๗ กับได้ชักชวนชาวบ้านมาปลูกต้นไม้เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ทุกปี นับแต่ปี ๒๕๑๗ **จนถึงปัจจุบัน ๑๐ รุ่น รวมจำนวนสองแสนต้นแล้ว** แต่กล้าไม้ที่ปลูกลงในตอนนี้เป็นไม้เศรษฐกิจ เช่น ยูคาลิปตัส กระถินเทพาเหตุที่ได้ปลูกไม้ ๒ ประเภทนี้มากในช่วงแรกก็เนื่องจากได้รับพันธุ์กล้าไม้ จากศูนย์เพาะชำกล้าไม้มาคราวละมาก ๆ ทั้งนี้เจตนาท่านคือ ต้องการให้มีต้นไม้เยอะ ๆ ในการปลูกต้นไม้แต่ละครั้งชาวบ้านจะมาร่วมปลูกด้วยเป็นจำนวนพอสมควรทีเดียว โดยเฉพาะกลุ่มยุวพุทธ และชาวบ้านทุ่งนางเภา เป็นกลุ่มที่ให้ความร่วมมือดีมาก

แต่ด้วยเหตุที่การทำงานอนุรักษ์ป่าของท่านยังขาดบุคลากรและองค์กรที่จะมาช่วยเหลือ ขาดการจัดตั้งเป็นกลุ่มอนุรักษ์ป่าขึ้นมา ท่านจึงทำได้แต่เพียงการประชุมชี้แจงเรื่องป่าทุ่งนางเภานี้ให้ทางสภาตำบลได้รับทราบ เพื่อจะได้เข้ามาช่วยในการเข้ามาร่วมกันอนุรักษ์ต่อไป และระหว่างนี้ท่านได้เผยแพร่ข่าวสารเรื่องสิ่งแวดล้อม และเข้าไปทำความเข้าใจกับชาวบ้านเพื่อให้ชาวบ้านเกิดความรักป่ามากขึ้น ทั้งโดยการชักชวนให้ชาวบ้านเดินตรวจป่า ทำให้ชาวบ้านเกิดความสำนึกในเรื่องปัญหาสิ่งแวดล้อมมากยิ่งขึ้น

นอกจากการเผยแพร่เรื่องสิ่งแวดล้อมให้ประชาชนได้ตระหนักแล้ว ท่านยังให้ความใส่ใจกับเยาวชนในแถบหมู่บ้านด้วย ทั้งนี้โดยในทุกวันศุกร์พระครูเกษมธรรมรังษี และพระผู้ร่วมงานอีก ๒ รูปคือ **พระปลัดสุธรรม ธมฺปาโล** และ **พระมหาบุญสม** ได้ใช้เวลาในช่วงสอนศีลธรรมแก่เด็กนักเรียนทั้งในเขตพื้นที่ตำบลปากหมากและโมถ่าย สอดแทรกเรื่องความสำคัญของป่าไม้และสิ่งแวดล้อมให้เยาวชนเหล่านี้ ในส่วนของพระนวกะนั้นท่านจะถือโอกาสช่วงหนึ่งของการสอนนักธรรมในทุกวันเพื่อสอดแทรกเรื่องสิ่งแวดล้อมให้พระคุณเจ้าเหล่านี้อยู่เสมอ และในบางครั้งก็ชักชวนพระเหล่านี้ไปร่วมปลูกป่าตามสถานที่ต่าง ๆ จนบัดนี้มีผลสำเร็จถึงขั้นว่ามีพระบางรูปที่สามารถผ่อนภาระการงานของท่านได้บ้างแล้ว



บทสรุป

หากจะกล่าวกันไปแล้ว ผลลัพธ์จากการที่ท่านได้รักษาป่าให้ชาวบ้านเห็นเป็นตัวอย่างอยู่เป็นระยะเวลานาน บัดนี้ได้รับผลมากขึ้นทุกวันแล้ว พระบวชใหม่ ชาวบ้าน และเยาวชน ในหมู่บ้านได้ตระหนักถึงปัญหา จนมาช่วยงานปลูกป่ากับท่านมากขึ้น อีกทั้งเจ้าหน้าที่ในท้องถิ่นก็เอื้ออำนวยความสะดวกในการทำงานให้กับท่านมากขึ้น ผลงานของพระครูเกษมธรรมรังษีเริ่มเป็นที่รับรู้กันในอย่างกว้างขวางขึ้น จนปัจจุบันโรงเรียนต่าง ๆ ในตัวอำเภอไชยา ซึ่งอยู่ห่างจากวัดสุทธาวาสมากกว่า ๒๐ กิโลเมตร เริ่มให้ความสนใจอยากมาทำกิจกรรมร่วมกับท่าน และด้วยการเอาจริงเอาจังในการทำงาน จนเห็นผลได้จริงในการอนุรักษ์เช่นนี้ ทำให้บัดนี้ชาวบ้านเห็นด้วยกับแนวทางของท่านและได้มอบพื้นที่ ๒ ไร่ ซึ่งอยู่เหนือลำคลองไชยาขึ้นไป ๓๐ กิโลเมตร ให้กับท่าน แต่พื้นที่ตรงนี้หมดสภาพความเป็นป่าไปแล้ว เนื่องด้วยการจุดเผาเพื่อจะนำพื้นที่มาทำการเกษตร ทั้งทางสวนป่ากรมป่าไม้ยังได้มอบพื้นที่ให้ท่านอีกส่วนหนึ่ง ในพื้นที่ที่เรียกว่า "ยางโพรง" ซึ่งภายหลังการได้รับมอบแล้วในช่วงปลายปี ๒๕๓๔ ที่ผ่านมา ท่านได้นำพระภิกษุส่วนหนึ่งไปร่วมกันปลูกต้นไม้อีก ๕,๐๐๐ ต้น และคิดว่าต่อไปท่านคงจะขยายจำนวนและเนื้อที่ออกไปเรื่อย ๆ

แต่ใช่ว่างานจะราบรื่นตลอดไป งานอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของพระภิกษุรูปนี้ก็ยังมีปัญหาอยู่ในส่วนของการขาดแคลนงบประมาณที่จะนำมาดำเนินการในเรื่องของการปลูกป่าเสริมจากที่มีอยู่เดิม ทั้ง ๆ ที่ท่านยังมีโครงการต่าง ๆ เป็นจำนวนมากที่คิดจะดำเนินการอยู่อีกมาก แต่เพียงเท่าที่พระครูเกษมธรรมรังษีดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน ก็คงจะเป็นส่วนหนึ่งที่จะไปมีอิทธิพลกระตุ้นให้ทางหน่วยงานราชการและชาวบ้านในพื้นที่ได้หันมาสนใจปัญหาป่าไม้กันมากขึ้น ดังนั้นเราในฐานะของชาวเสขิยธรรมขอส่งกำลังใจและจะพยายามช่วยเหลืองานของพระภิกษุผู้ทุ่มเทชีวิตทั้งชีวิตให้กับการแก้ปัญหาความเดือดร้อนของชาวบ้านและทุ่มเทกายใจให้กับนักอนุรักษ์ท่านนี้ตลอดไป



สงครามที่ดิน

โครงการของกองทัพที่รู้จักกันสั้น ๆ ว่า **"คจก."** หรือ โครงการจัดที่ทำกินเพื่อราษฎรผู้ยากไร้ในเขตป่าสงวนเสื่อมโทรม มีเป้าหมายจะโยกย้ายชาวบ้าน ๒๕๐,๐๐๐ ครอบครัวในภาคอีสานออกในช่วง ๕ ปีข้างหน้านี้ ทั้งยังมุ่งหวังจะขยายแผน คจก. นี้ไปยังภูมิภาคที่เหลือของประเทศอีกด้วย *(ปัจจุบันได้รับอนุมัติโดยหลักการจากคณะรัฐมนตรีชุดปัจจุบันให้ขยายการปฏิบัติไปยังภาคอื่น ๆ ของไทยแล้ว : ผู้แปล)* เป้าหมายที่ตั้งไว้คือการได้มาซึ่งพื้นที่ป่าเสื่อมโทรมเพื่อการปลูกป่าทดแทน ด้วยการโยกย้ายราษฎรลงยังพื้นที่ที่เล็กกว่าในเขตอื่น ซึ่งมีคนอาศัยและเป็นเขตป่าเสื่อมโทรมอยู่แล้ว แต่นักวิจารณ์กล่าวว่าพื้นที่ที่ถูกโยกย้ายออกแล้วจะใช้เพื่อการปลูกยูคาลิปตัส สนองการผลิตเยื่อกระดาษ และ **พวกเขากังขาว่าทำไมชาวนารายย่อยจึงถูกโยกย้ายออกจากพื้นที่ราชการ เพื่อให้เกษตรแบบอุตสาหกรรมเข้ามาแทนที่**

ทั้งฝ่ายรัฐบาลและองค์กรเอกชนเห็นพ้องกันว่า ปัญหาที่เกี่ยวเนื่องกันของการทำลายสิ่งแวดล้อม เกษตรกรไร้ที่ดิน และการเช่าที่ดินมีความหนักหน่วง ในระดับพื้นฐานที่สุด พื้นที่ประเทศไทยไม่ได้มีการสำรวจรังวัดอย่างจริงจังและการบันทึกก็ไม่สมบูรณ์ พื้นที่ ๓๒๑ ล้านไร่ของประเทศประมาณครึ่งหนึ่งได้ถูกประกาศเป็นเขตป่าคุ้มครองภายใต้การบริหารของกรมป่าไม้ ที่เหลือเป็นกรรมสิทธิ์ของภาคเอกชน หรือไม่ก็เป็นของหน่วยงานราชการอื่น ๆ

ในพื้นที่ที่ไม่ได้อยู่ใต้อำนาจของกรมป่าไม้ (ประมาณครึ่งหนึ่งของพื้นที่ประเทศ) มีเพียง ๑๕% ที่ได้ถูกสำรวจรังวัด และมีเอกสารสิทธิ์อย่างเต็มที่

ในพื้นที่ที่ไม่ได้อยู่ใต้อำนาจของกรมป่าไม้ มีเพียง ๑๕% ที่ได้ถูกสำรวจรังวัด และมีเอกสารสิทธิ์อย่างเต็มที่ ที่เหลือมีกรรมสิทธิ์โดยรูปแบบต่าง ๆ และเอกสารซึ่งแสดงการเป็นเจ้าของ การซื้อขาย การจ่ายภาษี และเอกสารสิทธิ์อื่น ๆ วิธีการออกเอกสารเหล่านั้นล้วนถูกฉ้อฉล จนทำให้เกิดหลักฐานที่ขัดแย้งกันบ่อย ๆ

สถานการณ์ในป่าสงวนกลับเลวร้ายยิ่งกว่า มีเพียงการสำรวจทั่วไป และเขตที่ประกาศก็ไม่เป็นผล จากการวิจัยของ**สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาแห่งประเทศไทย (TDRI)** *ประชาชน ๘.๗ ล้านคนย้ายเข้าสู่เขตป่าอย่างผิดกฎหมายนับแต่ ๒๕๐๓ ถึง ๒๕๓๑ ครอบครองพื้นที่ ๕๕ ล้านไร่ นอกจากนั้นยังปรากฏการครอบครองโดยถูกกฎหมายในพื้นที่ป่าของประชาชนที่โยกย้ายเข้าไปก่อน ๒๕๐๓* ซึ่งเป็นครั้งที่รัฐบาลเริ่มประกาศคุ้มครองเขตป่าสงวน ทุกคนล้วนมีเอกสารกรรมสิทธิ์ที่ดินหลายรูปแบบ ตั้งแต่ใบเสียภาษีที่ดินแก่รัฐบาล และเอกสารคุ้มครองกรรมสิทธิ์จากทางการก่อนมีกรรมสิทธิ์จริง (สถานภาพ)ต่างกันขึ้นอยู่กับจำนวนปีที่ทำเกษตรกรรมอย่างต่อเนื่อง

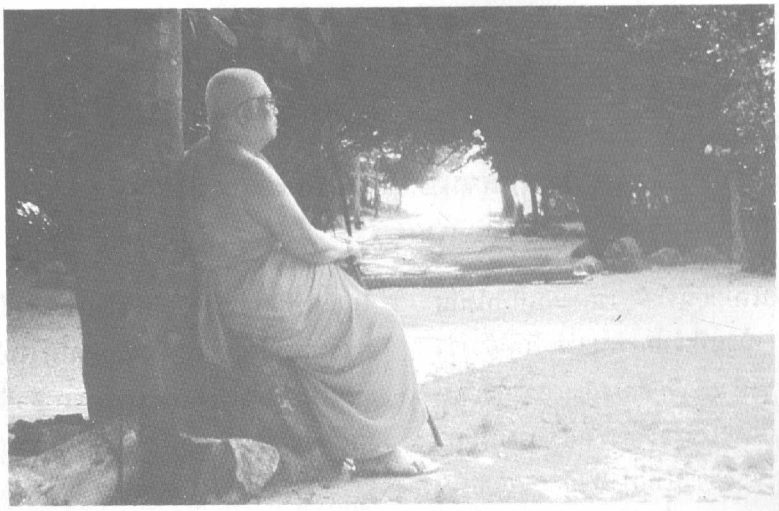
สถานการณ์ได้ซับซ้อนและจำนวนประชากรก็เพิ่มขึ้นมาก ทำให้ TDRI สรุปว่า **"ด้วยสถานการณ์เช่นนี้ ไม่มีวิธีการใด ๆ ที่รัฐบาลสามารถโยกย้ายชาวบ้านที่บุกรุกออกมาได้"**

กระนั้นป่าอันอุดมร่วม ๑๐๐ ล้านไร่ได้ถูกโค่นลงนับแต่ ๒๕๐๓ สาเหตุทั้งจากการทำไม้อย่างถูกต้องและไม่ถูกต้องตามกฎหมายรวมทั้งการตัดไม้สร้างบ้านและทำฟืนของชาวบ้าน ประมาณ ๒ ใน ๓ ของพื้นที่ป่าเลี่ยนเตียนถูกปรับเป็นที่ทำกิน ขณะเดียวกันปรากฏสัดส่วนเพิ่มขึ้นของที่ดินทำกินอันเป็นกรรมสิทธิ์ส่วนบุคคลประมาณ ๓๔ ล้านไร่ ในปี ๒๕๓๑ ที่ไม่ได้รับการเพาะปลูก

เหตุผลนั้นปรากฏอยู่หลายประการ ประการแรกถึงแม้ว่าประมาณ ๖๐% ของประชาชนไทยจำนวน ๕๖ ล้านคน ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ก็ยังมีความขาดแคลนที่ดินทางการเกษตร ประกอบกับราคาที่ดินสูงไม่เกื้อต่อการใช้ประโยชน์ (ทางเกษตรกรรม) จากมัน สำหรับเกษตรกรยากจนหนทางอื่นคือการครอบครองพื้นที่ป่าอันว่างเปล่าโดยไม่เสียเลยหรือเสียในราคาพอเป็นพิธีให้กับผู้บุกรุกก่อน ประการที่สอง นโยบายของรัฐในช่วง ๓ ทศวรรษที่ผ่านมาสนับสนุนให้เกิดการโยกย้ายถิ่นฐาน การโยกย้ายอย่างจำยอมเพราะโครงการสร้างเขื่อนก็ดี และการรณรงค์ต่อต้านคอมมิวนิสต์ก็ดี หนุนให้เกษตรกรรุกเข้าไปในที่ป่าสงวนฯ พื้นที่ที่ไม่ถูกจับจองโดยเกษตรกร ก็ต้องเผชิญกับการตัดโค่น ตามแผนการให้สัมปทานทำไม้ของราชการ

ในปี ๒๕๒๘ รัฐบาลตั้งเป้าว่าจะรักษาพื้นที่ ๔๐% หรือ ๑๒๘ ล้านไร่ของประเทศให้เป็นพื้นที่ป่า ซึ่งประกอบด้วยป่าอนุรักษ์ ๑๕% และป่าเศรษฐกิจ ๒๕% ไม่ช้าไม่นานตัวเลขนี้เริ่มกลายเป็นเรื่องเหนือจริง TDRI สรุปในปี ๒๕๓๑ ว่า ๒๘% ของพื้นที่ประเทศหรือ ๙๐ ล้านไร่เท่านั้นที่ยังมีป่าปกคลุม ฝ่ายนักอนุรักษ์ฯ ยังอ้างการสำรวจจากดาวเทียมซึ่งแสดงว่ามีเพียง ๑๘% ที่ยังมีป่าปกคลุม

ด้วยงบประมาณและกำลังคนเพียงเล็กน้อยของกรมป่าไม้ มันเทียบเทียมไม่ได้กับนักตัดไม้ที่มีการจัดตั้งอย่างดี ซึ่งสามารถกระตุ้นชาวบ้าน เจ้าหน้าที่ด้านความมั่นคงและพนักงานเจ้าหน้าที่ระดับท้องถิ่นของกรมเองให้ร่วมมือได้อย่างง่ายดาย ถึงจะมีคำสั่งห้ามการตัดป่าทั่วประเทศในปี ๒๕๓๒ ก็ตาม หรือกระทั่งไม่สามารถจะควบคุมการหลั่งไหลของชาวนาอย่างสม่ำเสมอเข้าสู่ป่า กรมเองก็เป็นส่วนหนึ่ง



ของปัญหานี้ กรมต้องรักษาป่าโดยหน้าที่ ขณะที่เวลาเดียวกันก็เป็นแขนขาอันสำคัญของรัฐบาล เพื่อสนับสนุนการทำไม้ก่อนคำสั่งห้ามปี ๒๕๓๒ กรมป่าไม้เป็นผู้ให้สัมปทาน และยังมีงานทำไม้เป็นของตนเองอีกด้วย *(หมายถึงองค์การอุตสาหกรรมป่าไม้: ผู้แปล)* กรมรับผิดชอบต่อการพัฒนาพันธุ์ไม้เพื่อการปลูกทดแทน และได้ทุ่มเทความพยายามเป็นอันมากต่อยูคาลิปตัสที่ไม่ใช่พืชพื้นเมือง

ช่วงหลายปีที่แล้ว หลังการสัมมนาหลายครั้งที่จัดโดยรัฐบาลเกี่ยวกับปัญหานี้ แม้ฝ่ายพวกอนุรักษ์เองก็ยอมรับว่าพื้นที่ที่เสื่อมโทรม ไม่สามารถจะเปลี่ยนให้เป็นป่าธรรมชาติได้โดยง่าย แต่ผู้เข้าร่วมสัมมนาก็ไม่สนับสนุนวิธีการขับไล่เกษตรกรออกไป แล้วยกที่ดินนี้ให้แก่บริษัทเกษตรอุตสาหกรรม

อย่างไรก็ดี ด้วยแรงหนุนของกรมป่าไม้ กองทัพจึงจับเรื่องนี้มาทำเอง และโดยไม่ยี่หระต่อผลการศึกษาที่แล้ว ๆ มา คจก.ได้กลายเป็นปฏิบัติการการโยกย้ายอย่างเต็มรูปแบบ **ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือประชาชนร่วม ๑.๒๕ ล้านคนจะถูกโยกย้าย พวกเขาจะถูกบีบให้อยู่ร่วมกันกับเจ้าของที่ปัจจุบันอีก ๒ ล้านคนในพื้นที่ ๕ ล้านไร่ ของพื้นที่ป่าเสื่อมโทรมในภาคอีสานทั้งหมด ๑๔ ล้านไร่ และคงไว้อีก ๙ ล้านไร่เพื่อการปลูกป่า(เศรษฐกิจ)ทดแทน**

โครงการได้เริ่มขึ้นอย่างเงียบเชียบ ทว่าวิธีจัดการปัญหาของทหารได้จุดประกายการต่อต้านขึ้น ในหมู่บ้านแรก ๆ ที่ถูกโยกย้าย ทหารพร้อมอาวุธติดมือได้ข่มขู่จับกุมคุมขังและใช้ความรุนแรงหากชาวบ้านขัดขืน ๑๕ ไร่ต่อครอบครัวที่สัญญาไว้และเงิน รวมทั้งอาหารไม่ได้ถูกจ่ายแจกอย่างครบถ้วน และชาวบ้านผู้สูญเสียที่ดิน มีทั้งที่ได้รับชดเชยบางส่วนและไม่ได้รับเลย ในจังหวัดขอนแก่นพื้นที่หมู่บ้านแห่งหนึ่งถูกตีตารางเพื่อแบ่งอย่างเท่า ๆ กันแก่ครอบครัวที่อาศัยอยู่เดิม และผู้ที่ถูกโยกย้ายมาจากบริเวณใกล้เคียง ส่วนมากพบว่าที่ดินที่เขาได้ลดลง และหลายครอบครัวได้พื้นที่น้อยกว่า ๑๐ ไร่ ทั้งไม่มีใครได้รับเอกสารสิทธิ์ในที่ดินของตนเลย

ผู้มาใหม่หลายคนพบว่าที่ดินของเขาไม่สามารถปลูกมันสัมปะหลังได้ จึงขายมันแก่นักธุรกิจรายใหญ่ท้องถิ่นซึ่งกำลังทำไร่อ้อย ทั้งนี้ตามรายงานของนักสังคมสงเคราะห์บรรดาชาวบ้านที่ขายที่ไป บางส่วนก็เข้าสู่เมืองเพื่องานรับจ้างรายวัน ขณะที่คนอื่น ๆ กลับไปในที่เดิมของตัวหรือบางส่วนกลับเข้าสู่พื้นที่ป่าสงวนอื่น ๆ

การปะทะกันที่หนองใหญ่และหัวน้ำผุด บุรีรัมย์ ที่ซึ่งพระประจักษ์ คุตฺตจิตฺโตถูกจับกุมได้ก่อให้เกิดความสนใจในอีกแง่มุมหนึ่งของโครงการกับปฏิบัติการการโยกย้ายชาวบ้านรอบ ๆ พื้นที่ป่าสมบูรณ์และป่าต้นน้ำของป่าดงใหญ่ ถึงจะมีคำสั่งห้ามระดับชาติ ป่าดงใหญ่ก็ได้เป็นเป้าหมายของความพยายามทำไม้แบบธุรกิจที่มีการจัดตั้งอย่างดี ซึ่งชาวบ้านกล่าวว่าได้รับความคุ้มครองจากทั้งเจ้าหน้าที่ฝ่ายรัฐและฝ่ายความมั่นคง

หลายคนเชื่อว่าจุดมุ่งหมายที่แท้จริงของโครงการ คจก. คือ... การปลูกสวนป่ายูคาลิปตัสและไผ่

การโยกย้ายดำเนินไปก่อนจะมีการลงแผนที่ที่ทำกินที่ชาวบ้านจะได้รับ ชาวบ้านที่นำโดยพระประจักษ์อ้างว่าที่ดินจะถูกเปลี่ยนเป็นสวนป่ายูคาลิปตัส และการทำไม้แบบธุรกิจจะดำเนินต่อไป เรื่องที่โต้แย้งได้ยังรวมถึงการกระทำอันเป็นการลบหลู่ต่อพระและชาวบ้านทำให้เกิดความสนใจในโครงการนี้ขึ้น **และหลายคนเชื่อว่าจุดมุ่งหมายที่แท้จริงของโครงการ คกจ. คือการปลูกสวนป่ายูคาลิปตัสและไผ่**

สิ่งที่ยังคงค้างเป็นที่วิพากษ์วิจารณ์กันก็คือ ชาวบ้านที่ถูกโยกย้ายจะถูกบังคับให้แบ่งปันที่ดินกับเกษตรกรรายย่อยอื่น ๆ ขณะที่พื้นที่แปลงใหญ่ในสถานะเดียวกันได้ถูกถือครองโดยบุคคลซึ่งเป็นที่รู้จักกันดีจำนวนมาก และบริษัทต่าง ๆ ในพื้นที่ป่าสงวน **"ทำไมเขาจึงไม่บังคับเพิกถอนกรรมสิทธิ์เจ้าของสนามกอล์ฟในป่าสงวน เพื่อเอาที่ดินมาแบ่งให้แก่เกษตรกรเหล่านี้บ้าง?"** นักวิจารณ์ผู้หนึ่งกล่าว ในพื้นที่ป่าเสื่อมโทรมรอบอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ชายแดนติดเขตจังหวัดนครราชสีมา มีโครงการพัฒนาที่ดินเช่นนี้มากกว่า ๒๐ โครงการครอบคลุมพื้นที่นับเป็นพัน ๆ ไร่ทีเดียว

จาก **"The Land War"** "Paul Handley" Far Eastern Economic Review OCTOBER 31, 1991 พิภพ อุดมอิทธิพงศ์ แปลและเรียบเรียง

เหตุเกิดที่ร้านขายยา ๒

หลวงพี่ท่าทางรุ่มร่ามจะเดินทางโดยรถทัวร์เข้ากรุงเทพฯ แต่เกิดท้องเสียจึงเข้าซื้อยาจากร้านหมอตี๋ รับยาเสร็จแล้วก็จะกินจึงหันไปมองหาดูแก้วแล้วใส่น้ำ ซึ่งมีอยู่ในร้านขายยาทั่วไป

"เฮ้ย ๆ ๆ ไม่ ๆ ๆ" หมอตี๋ร้องสั่งอย่างละล่ำละลัก พระเข้าใจว่าหมอตี๋ยังไม่ให้กินยาก่อน จึงบอกว่า

"จะเดินทางเข้ากรุงเทพฯ ท้องมันเสีย"

"ไป ๆ ไปกินที่อื่น" ได้ยินดังนั้นจึงเข้าใจไปว่าหมอตี๋เขาไม่อยากเห็นพระยืนกินยาเป็นอาการไม่สำรวม นึกยอในใจว่า เขาช่างห่วงศาสนาจริง ๆ จึงพูดแบบคล้อยตามว่า

"เข้าใจ ๆ ไปกินในรถก็ได้"

"แล้วแต่คุณสิ จะไปรู้รึ" หมอตี๋พูดแบบรำคาญเต็มทน หลวงพี่จึงเข้าใจได้ว่า **"เขาไล่ให้อาตมาออกไปให้พ้น ๆ น่ะซี่"**

มองลอดหน้าต่างวัด

ครม. ผ่านแก้ไขพระราชบัญญัติคณะสงฆ์

นายก่อ สวัสดิพาณิชย์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ เปิดเผยภายหลังการประชุมคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๒๔ ธันวาคมว่า ที่ประชุมมีมติเห็นชอบพ.ร.บ. คณะสงฆ์ ๒๕๐๕ ตามที่กระทรวงศึกษาธิการเสนอขอแก้ไข หลังจากนี้จะส่งสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาพิจารณาและส่งไปให้สภานิติบัญญัติฯ ต่อไป

สำหรับการแก้ไขประเด็นที่สำคัญ ๆ มีดังนี้ พระภิกษุผู้ต้องคำวินิจฉัยให้สละสมณเพศข้อใดข้อหนึ่งดังต่อไปนี้ ต้องสึกภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับทราบคำวินิจฉัยนั้น คือ ต้องคำวินิจฉัยตามมาตรา ๒๕ ให้รับนิคหกรรมไม่ถึงให้สึก แต่ไม่ยอมรับนิคหกรรมนั้น ประพฤติล่วงละเมิดพระธรรมวินัยเป็นอาจิณ ไม่สังกัดอยู่วัดใดวัดหนึ่ง ไม่มีวัดเป็นที่อยู่เป็นหลักแหล่งห้ามมิให้บุคคลใดยกอายุความขึ้นต่อสู้กับวัดหรือกรมการศาสนา แล้วแต่กรณีในเรื่องทรัพย์สินอันเป็นที่วัดที่ธรณีสงฆ์และที่ศาสนสมบัติกลาง

ในส่วนผู้ที่ไม่ได้รับแต่งตั้งเป็นพระอุปัชฌาย์ หรือถูกถอดถอนจากความเป็นพระอุปัชฌาย์ กระทำการบรรพชาอุปสมบทแก่บุคคลอื่น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน ๑ ปี และผู้ใดพ้นจากความเป็นพระภิกษุ เพราะต้องปาราชิกมาแล้ว แต่มารับบรรพชาอุปสมบทใหม่โดยกล่าวความเท็จหรือปิดบังความจริงต่อพระอุปัชฌาย์ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน ๑ ปี นอกจากนี้ คณะรัฐมนตรีตั้งข้อสังเกตว่า เงินที่เป็นศาสนสมบัติกลางควรนำไปใช้จ่ายเพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมและรักษาความมั่นคงของพระพุทธศาสนาโดยตรง ไม่ควรนำไปชดเชยงบประมาณแผ่นดินในงานด้านธุรการ

มติชน ๒๕ ธ.ค. ๒๕๓๔

ร่างแก้ไขระเบียบกรม. พระปริยัติธรรม

นายสวัสดิ์ ดวงจันทร์ รองอธิบดีกรมการศาสนาเปิดเผยว่า กรมการศาสนาได้พิจารณาถึงร่างระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญ พ.ศ. ๒๕๑๔ ซึ่งเป็นร่างระเบียบที่ยกมาแล้วกว่า ๒๐ ปี โดยที่ยังให้เนื้อหาหลักเป็นไปตามเดิม แต่มีการแก้ไขในรายละเอียดปลีกย่อยหรือตัดข้อความบางส่วนออกไปเลย เช่น ในข้อที่ ๑๓ ที่มีใจความว่า "พระภิกษุและสามเณรที่ทำงานให้แก่โรงเรียนย่อมไม่มีเงินเดือน แต่โรงเรียนอาจถวายนิตยภัตและค่าใช้จ่ายให้แก่พระภิกษุ" เป็นต้น และยังมีส่วนที่ร่างใหม่คือกำหนดให้ "โรงเรียนพระปริยัติแผนกสามัญจะจัดตั้งได้ก็ต่อเมื่อได้รับอนุญาตจากกรมการศาสนา" และตัดคำว่า "โดยความเห็นชอบจากคณะสงฆ์" ออก หมายความว่าหากจะตั้งโรงเรียนพระปริยัติธรรมขึ้น ต้องได้รับอนุญาตจากกรมการศาสนาเท่านั้น โดยในส่วนกลางให้เสนอผ่านกรมฯ โดยตรง แต่ในส่วนภูมิภาคให้เสนอผ่านผู้ว่าราชการจังหวัดถึงกรมการศาสนาเพื่อขอความเห็นชอบจากประธานสภาการศึกษาสงฆ์ เมื่อได้รับความเห็นชอบแล้วกรมการศาสนาจะเป็นผู้ให้อนุญาตต่อไป

ไทยรัฐ ๑๐ ก.พ. ๒๕๓๕

พบคนขับสายใต้กินยาม้าร้อยละ ๖๐

สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครศรีธรรมราชร่วมกับตำรวจทางหลวง ตั้งด่านตรวจผู้ขับขี่รถยนต์ผ่านจังหวัดนครศรีธรรมราช พบคนขับรถกินยาม้าถึงร้อยละ ๖๓ ทั้งนี้จากการเปิดเผยของนพ. พยัต สินธุสะอาด นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดนครศรีธรรมราชซึ่งได้เปิดเผยรายละเอียดต่อไปว่า จากการตั้งจุดตรวจดังกล่าวพบว่า มีผู้ขับรถที่กินยาม้า ๓๖๒ คน จากจำนวนรถที่ผ่านจุดตรวจดังกล่าว ๖๐๐ คัน คิดเป็นร้อยละ ๖๐.๓๓ ในจำนวนนี้กินยาม้าร่วมกับเครื่องดื่มบำรุงกำลังคิดเป็นร้อยละ ๗๘ สำหรับสถานที่ซื้อยาม้า จากสถานบริการน้ำมันร้อยละ ๕๙.๓๐ ร้านอาหาร

และร้านกาแฟร้อยละ ๑๕.๔๐ และซื้อจากเพื่อนร้อยละ ๑๗.๔๔ และจากการสอบถามผู้กินยาม้าส่วนใหญ่ล้วนทราบถึงโทษของยาม้าแต่ไม่เชื่อ

สยามรัฐ ๖ ก.พ. ๒๕๓๕

สหประชาชาติเตือนอุณหภูมิโลกกระทบการปลูกข้าว

การเพิ่มขึ้นของอุณหภูมิโลกจะมีผลกระทบอย่างรุนแรงต่อการปลูกข้าวในภูมิภาคเอเชียอาคเนย์ ทั้งนี้จากการเปิดเผยผลการวิจัยที่ได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่โดยสำนักงานส่วนภูมิภาคแผนการเพื่อสิ่งแวดล้อมขององค์การสหประชาชาติ (ยูเนป) รายงานนี้เป็นการรวบรวมข้อมูลจาก ๓ รัฐบาลคือ ประเทศไทย, ประเทศอินโดนีเซียและประเทศมาเลเซีย ซึ่งได้ให้การประเมินผลของความเป็นไปได้ของผลกระทบทางสังคมและเศรษฐกิจจากการเปลี่ยนแปลงของบรรยากาศในภูมิภาคนี้

บางกอกโพสต์ ๖ ก.พ. ๒๕๓๕

ตัวเลขผู้ป่วยโรคเอดส์ล่าสุดทั่วโลก

องค์การอนามัยโลกเปิดเผยตัวเลขล่าสุดของผู้ที่ป่วยเป็นโรคเอดส์ว่ามีอยู่ถึง ๔๔๖,๖๘๑ รายทั่วโลก โดยเป็นสถิติสะสมจากปี ๒๕๒๔ เป็นต้นมา อย่างไรก็ตามเจ้าหน้าที่ระดับสูงเชื่อว่าตัวเลขที่แท้จริงจะสูงกว่านี้ อยู่ในราว ๑.๕ ล้านคน หากประเทศโลกที่สามมีวิธีการสำรวจที่ทันสมัยกว่านี้ และยังพยากรณ์ต่อไปว่าในปีค.ศ. ๒๐๐๐ จะมีผู้ป่วยโรคเอดส์ทั่วโลกถึง ๑๔ ล้านคนทั่วโลก ปัจจุบันสหรัฐยังคงครองแชมป์ผู้ป่วยโรคเอดส์นี้เป็นอันดับหนึ่ง คือ ๒๐๒,๘๔๓ ราย รองลงมาคือบราซิล

ขณะเดียวกันแผนการพัฒนาแห่งองค์การสหประชาชาติ (UNDP.) ได้เตือนว่าในปีค.ศ. ๒๐๐๐ จะมีคนตายเพราะโรคเอดส์ร่วม ๒๐ ล้านคน หากไม่มีการแก้ไขอย่างทันท่วงที และในประเทศไทยขณะนี้มีผู้ป่วยที่ติดเชื้อเอช.ไอ.วี. มากกว่า ๔๐๐,๐๐๐ ราย

บางกอกโพสต์ ๙ และ ๒๑ ม.ค. ๒๕๓๕

ชาวโซเวียตฆ่าตัวตายเพราะนโยบายค้าเสรี

มีรายงานข่าวจากเมืองอุลยานอฟบ้านเกิดเมืองนอนของนายเลนิน อดีตผู้นำลัทธิคอมมิวนิสต์ใน (อดีต) สหภาพโซเวียตว่า อัตราการทำอัตวินิบาตกรรมของประชาชนได้เพิ่มสูงขึ้น พร้อมกับราคาสินค้าที่เพิ่มขึ้นสูงในระยะนี้ ข้าราชการบำนาญวัย ๗๙ ปีผู้หนึ่ง กระโดดลงจากระเบียงบ้านของเธอเพื่อจะฆ่าตัวตาย ขณะเดียวกับชายผู้สูงอายุอีกคนทำอัตวินิบาตกรรมในโรงพยาบาล เพื่อหนีจากสภาพครึ่งอดครึ่งอยากของพวกเขา เนื่องจากราคาสินค้าได้เพิ่มสูงขึ้น ๓-๓๐ เท่า เพราะการยกเลิกนโยบายการควบคุมราคาสินค้าของรัฐบาล เพื่อเป็นก้าวแรกสู่ระบบการค้าเสรีในที่สุด

บางกอกโพสต์ ๒๒ ม.ค. ๒๕๓๕

ไทยครองแชมป์บ้า ฆ่าตัวตาย

นพ. อรรถสิทธิ์ เวชชาชีวะรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขเผยว่า คนไทยปัจจุบันป่วยเป็นโรคจิตมากขึ้นและมีแนวโน้มเพิ่มจำนวนสูงขึ้นเรื่อย ๆ ทั้งนี้เพราะคนในสังคมมีความเครียด ต้องทำงานหนักเพื่อแข่งกับเวลา และสถิติการฆ่าตัวตายของคนไทยติดอันดับ ๒ ของโลกแล้ว ทั้งนี้จากการเปิดเผยเพิ่มเติมของนพ. เทพพนม เมืองแมน คณบดีคณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ขณะนี้ในประชากรไทย หนึ่งแสนคน จะมีการฆ่าตัวตายถึง ๑๑ คน ส่วนใหญ่จะอยู่ในวัยของหนุ่มสาว สาเหตุส่วนใหญ่มาจากเรื่องความรัก ความไม่สมหวังในการเรียน และเรื่องครอบครัว จากการศึกษายังพบอีกว่า พระสงฆ์มีอัตราการฆ่าตัวตายมากกว่าคนธรรมดาถึง ๔ เท่าตัว ส่วนปัญหาเรื่องความผิดปกติของสุขภาพจิต นพ.มล. สมชาย จักรพันธ์ ผู้อำนวยการโรงพยาบาลนิติจิตเวชเผยว่า ประเทศไทยมีจำนวนผู้มีปัญหาสุขภาพจิตถึงร้อยละ ๑๕ ของประชากรทั้งหมด หรือคิดเป็น ๙ ล้านคน

มติชน ๒๑ ธ.ค. ๒๕๓๔

พัฒนา (ใจ) ตน เป็นหนทางสู่การพัฒนาสังคม

รัญจวน อินทรกำแหง ผู้รายงาน



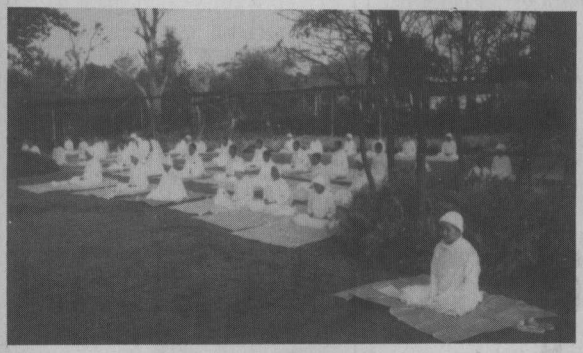
ระหว่างวันที่ ๑๑-๑๕ มกราคม ๒๕๓๕ กองทุนเสถียรธรรม ได้ให้ความอุปถัมภ์การจัดการประชุมโครงการ "ศิลปการพัฒนาสถานภาพแม่ชีไทย" ขึ้นที่เสถียรธรรมสถาน ซอยวัชรพล ถนนรามอินทรา และสมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี ช่วยติดต่อประสานงาน การประชุมครั้งนี้มีวัตถุประสงค์สำคัญสามประการ คือ :-

๑. เพื่อให้นักบวชสตรีในนาม "แม่ชี" ได้มีโอกาสประชุมปรึกษาเพื่อการร่วมมือร่วมใจกันในการนำธรรมะมาช่วยแก้ไขปัญหาชีวิตของเพื่อนมนุษย์ทั้งในส่วนบุคคลและส่วนรวม

๒. เพื่อส่งเสริมและพัฒนาความเป็นอยู่และการทำงานเผยแพร่ธรรมะของ "แม่ชี" ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพที่แท้จริง

๓. เพื่อหาหนทางและวิธีการที่จะให้รัฐบาลและคณะสงฆ์ให้การรับรองสถานภาพของ "แม่ชี" ในฐานะนักบวชสตรีที่ควรแก่การเคารพและเป็นกำลังสำคัญของพระศาสนาและประเทศชาติ

ในการประชุมครั้งนี้ มีแม่ชีมาร่วมการประชุมรวม๗๐ ท่าน คุณแม่ชีทองใบ บริสุทธิ์ และคุณแม่ชีอรุณ เพชรอุไร ประธานและเลขาธิการสถาบันแม่ชีไทยก็ได้กรุณามาร่วมการประชุมด้วย



หลังบริหารกายก็บริหารจิต

แม่ชีที่มาร่วมประชุมนั้นมีมาจากสำนักต่าง ๆ ทั้งในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัด ที่มาจากสำนักแม่ชีในกรุงเทพฯ เช่น จากสำนักรัตนไพบูลย์, สำนักสงบจิตต์แม่ชีไทย และจากสำนักของวัดต่าง ๆ ในกรุงเทพฯ ที่มาจากต่างจังหวัด เช่น จากสาขาสถาบันแม่ชีไทย ปากท่อ ราชบุรี และจากสำนักต่าง ๆ ในจังหวัดอุดรธานี, สกลนคร, มุกดาหาร, สงขลา, ชุมพร, สุราษฎร์ธานี, อ่างทอง, เพชรบุรี, นครสวรรค์, สุพรรณบุรี, อยุธยา, ชลบุรี, สมุทรสงคราม, ลำปาง, ลำพูน, เชียงใหม่, เชียงราย เป็นต้น

การประชุมนั้นได้จัดให้มีการประชุมสนทนาธรรมในที่ประชุมใหญ่ การประชุมปรึกษากันในกลุ่มย่อย การไปทัศนศึกษาเพื่อศึกษาเกี่ยวกับปัญหาของสตรีที่สมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรีฯ และวิธีการให้บริการแก่สังคมตามแนวทางของชาวพุทธ ที่วัดสวนแก้ว ของท่านอาจารย์พยอม กัลยาโณ

หัวข้อธรรมที่นำมาสนทนากันและเป็นแกนของการประชุมโดยตลอด คือ เรื่อง **ธรรมะเพื่อพระธรรม** ซึ่งเมื่อได้สนทนาอภิปรายกันแล้ว แม่ชีผู้เข้าประชุมก็ได้รับข้อสรุปอันเป็นใจความสำคัญว่า :-

๑. ชีวิตนี้เกิดมาเพื่อทำหน้าที่ของตนให้สุดฝีมือความสามารถ เพื่อประโยชน์สุขของเพื่อนมนุษย์ และเพื่อที่ตนเองจะได้มีแต่ความพอใจอิ่มใจและปีติสุขอยู่เสมอที่สามารถปฏิบัติหน้าที่เช่นนี้ได้

๒. รากเหง้าแห่งปัญหาของชีวิตมนุษย์คือความรู้สึกยึดมั่นถือมั่นในอัตตาหรือในความรู้สึกเป็นตัวเป็นตนของตน อีกนัยหนึ่งก็คือ **ความเห็นแก่ตัว** ที่มนุษย์ได้สะสมมาตั้งแต่รู้ความนั่นเอง

๓. ความทุกข์ของมนุษย์เกิดขึ้นได้อย่างไร? และความทุกข์นั้นจะดับไปได้อย่างไร?

ความทุกข์เกิด เพราะมนุษย์ยอมให้เวทนา (คือความรู้สึกพอใจและความรู้สึกไม่พอใจ) เกิดขึ้นในจิต จึงเป็นเหตุปัจจัยให้ความอยาก (คือตัณหา) เกิดขึ้น และตัณหานี้เองเป็นเหตุปัจจัยให้อุปาทาน (คือความยึดมั่นถือมั่น) ในความรู้สึกเป็นตัวเป็นตนเกิดขึ้น แล้วความทุกข์ทั้งปวงก็เกิดขึ้นตามมา ตามแนวทางของปฏิจจสมุปบาท

ความทุกข์จะดับลงได้ ก็ด้วยการหมั่นลดละอุปาทาน คือความยึดมั่นถือมั่นในความรู้สึกเป็นตัวเป็นตน ให้น้อยลง ๆ จนหมดสิ้น แล้วความทุกข์ทั้งปวงก็จะดับไปสิ้นตามแนวทางแห่งปฏิจจสมุปบาท

๔. การมีชีวิตเพื่อพระธรรม คือการฝึกอบรม (ใจ) ตนให้ปฏิบัติธรรมจนถึงที่สุดแห่งทุกข์แห่งตน และการอุทิศชีวิตเพื่อการเผยแพร่พระธรรม (การให้บริการธรรมะ) สู่ใจของเพื่อนมนุษย์ตามพระพุทธประสงค์อย่างสุดกำลังความสามารถ

๕. การที่นักบวชสตรีในนามแม่ชีจะสามารถให้บริการทางธรรม คือ การนำพระธรรมออกเผื่อแผ่แก่เพื่อนมนุษย์เพื่อการแก้ไขปัญหาชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น เป็นความจำเป็นและความสำคัญอย่างยิ่งที่จะต้องพัฒนา (ใจ) ตนให้มีรากฐานของพระธรรมอย่างมั่นคงและอย่างแจ่มแจ้งในธรรมเสียก่อน แล้วจึงนำพระธรรมออกสู่เพื่อนมนุษย์อย่างไม่มี "ตน" หรือให้ "ความมีตน" ปรากฏน้อยที่สุด

ตามความเป็นจริงนั้น ท่านแม่ชีทั้งหลายก็เป็นผู้ที่ได้ฝึกปฏิบัติการขัดเกลาจิตใจให้เป็นอิสระจากการตกเป็นทาสของกิเลสและความรู้สึกยึดมั่นถือมั่นในความเป็นตัวเป็นตนอยู่แล้ว แต่เมื่อได้มาร่วมประชุมปรึกษากันอย่างใกล้ชิด ต่างก็ยิ่งประจักษ์ชัดในความจริงที่ต้องยอมรับกันอย่างหนักแน่นว่า การจะนำธรรมะไปช่วยพัฒนาสังคมหรือเพื่อนมุษย์ได้นั้น จำจะต้องเริ่มการพัฒนาที่ตนเอง (ใจของตนเอง) เสียก่อนเป็นอันดับแรก จนกระทั่งธรรมะนั้นได้สถิตอยู่ในใจของตนอย่างแน่นแฟ้นแล้วนั่นเอง จึงจะสามารถนำธรรมะนั้นออกสู่เพื่อนมนุษย์และสังคมได้อย่างประสบผล

ทางของนักบวชสตรีนั้นไม่มีหนทางอื่น นอกจากการดำเนินตามรอยพระยุคลบาทขององค์สมเด็จพระผู้มีพระภาค

เจ้า ผู้ทรงเป็นพระบรมครูผู้ประเสริฐ เป็นทางที่ดำเนินตามคำตรัสขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่ทรงยกย่องสรรเสริญนางเขมาผู้เป็นสาวิกาว่า **"ธิดาของเราเป็นผู้มีปัญญามาก ฉลาดในทางและมิใช่ทาง"** (จากพระธัมมปทัฏกถาแปล ภาค ๘ หน้า ๑๙๙)

ความฉลาดใน "ทาง" และ "มิใช่ทาง" ก็คือ ความมีปัญญาที่ประจักษ์ชัดแก่ใจได้ว่า นี้เป็นหนทางที่ควรเดิน เพราะเมื่อเดินไปตามหนทางนี้แล้ว ย่อมประสบแต่ความสุขอันเกษมอยู่ด้วยความเบาสบายเยือกเย็นผ่องใส อันเนื่องจากใจที่เป็นอิสระจากความเป็นทาสของความอยากตามอำนาจของกิเลส และใจที่เป็นอิสระจากความดิ้นรนเพราะตกอยู่ใต้อำนาจของความยึดมั่นถือมั่นที่เต็มไปด้วยความเห็นแก่ตัวแก่ตน

พร้อม ๆ กันนี้ก็มีปัญญาที่รู้ชัดได้เองว่า "สิ่งที่มิใช่ทาง" ก็คือ ความที่ปล่อยใจให้ตกอยู่ภายใต้อำนาจของตัณหาที่ทำให้ดิ้นรนทะยานอยากมิรู้จบสิ้น อยากได้ชื่อ อยากได้หน้า อยากได้ทรัพย์สินเงินทอง อยากได้อำนาจ อยากเป็นใหญ่ อยาก ๆ ๆ ๆ เพื่อความเป็นตัวเป็นตนที่ยิ่งใหญ่ยิ่งขึ้น ๆ แล้วก็ใช้ความฉลาดที่มีอยู่ไปในทางยื้อแย่ง ฉกฉวยเบียดเบียนผู้อื่นด้วยประการต่าง ๆ ทั้งผู้น้อยผู้ใหญ่ไม่ละเว้น แล้วชีวิตนี้ก็ตกอยู่ภายใต้ความร้อนที่เผาไหม้ด้วยอำนาจของตัณหาอุปาทานนั้น อย่างไม่มีที่สิ้นสุด

นี่มิใช่ทาง ที่นักบวชสตรีผู้อุทิศชีวิตเพื่อพระธรรม เพื่อบูชาพระคุณขององค์สมเด็จพระบรมศาสดาจะเลือกเดิน และจะต้องระมัดระวังเป็นอย่างยิ่งอย่างที่จะประมาทมิได้เลย เพื่อไม่ให้ต้องตกเป็นเหยื่อของผู้คอยจ้องตะครุบเพื่อเป็นแนวร่วมหรือเพื่อเป็นกำลังสนับสนุนเพื่อจุดประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่ง อันมิใช่ "ทาง" ที่นักบวชสตรีในนาม "แม่ชี" จะพึงเดิน

นักบวชสตรีผู้เป็นสาวิกาขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าย่อมต้องรักษาใจให้มั่นคงมีคุณค่าเหมือน หนึ่ง **ผ้ากาสี** ที่ *"แม้ยังใหม่อยู่ สีก็งาม นุ่งห่มเข้าก็สบายเนื้อ ราคาก็แพง* แม้จะกลางเก่ากลางใหม่แล้ว สีก็ยังงาม นุ่งห่มเข้าก็ยังสบายเนื้อ ราคาก็แพงอยู่นั่นเอง ผ้ากาสีแม้ที่เก่าคร่ำแล้ว คนทั้งหลายก็ยังใช้เป็นผ้าห่อรตนะ หรือเก็บไว้ในหีบอบ" (บาลี พระพุทธภาษิต ติกนิบาต อังคุตตรนิกาย ๒๐/๓๑๙/๕๓๙)



ระหว่างการประชุมกลุ่มย่อย

นักบวชสตรีผู้ปฏิญาณตนแล้วว่าถึงซึ่งพระผู้มีพระภาคเจ้าเป็นสรณะอันสูงสุด ย่อมต้องระมัดระวังมิให้ใจของตนตกลงเป็นประหนึ่ง **ผ้าทอด้วยเปลือกปอ** ที่ "ถึงจะยังใหม่อยู่สีก็ไม่งาม นุ่งห่มเข้าก็เจ็บเนื้อ ราคาก็ถูก แม้จะกลางเก่ากลางใหม่แล้ว สีก็ยังไม่งาม นุ่งห่มเข้าก็ยังเจ็บเนื้อ ราคาก็ถูกมาก แม้จะเก่าคร่ำแล้วสีก็ยังไม่งาม นุ่งห่มเข้าก็ยังเจ็บเนื้อ ราคาก็ถูกมากอยู่นั่นเอง ผ้าเปลือกปอที่เก่าคร่ำแล้ว มีแต่จะถูกใช้เช็ดหม้อข้าว หรือทิ้งอยู่ตามกองขยะมูลฝอย" (บาลี พระพุทธภาษิต ติกนิบาต อังคุตตรนิกาย ๒๐/๓๑๗/๕๓๙)

ในที่ประชุมโครงการ **"ศิลปเพื่อพัฒนาสถานภาพแม่ชีไทย"** จึงได้มีการสนทนาอภิปรายกันในจุดนี้ เพื่อช่วยบอกกันเตือนกันฉันกัลยาณมิตร มิให้ "หลง" ออกไปนอก "ทาง" ที่องค์สมเด็จพระบรมศาสดาได้ทรงดำเนินไว้เป็นแบบอย่างอันประเสริฐที่ควรแก่การเทิดทูน ป้องกันรักษา และดำเนินตามด้วยจิตใจที่มั่นคง เข้มแข็ง เด็ดเดี่ยว และอาจหาญ

ในวันสุดท้ายของการประชุม ที่ประชุมใหญ่ได้พิจารณารายงานการประชุมของการประชุมกลุ่ม เรื่อง : **การพัฒนาตนเพื่อให้สามารถช่วยสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ** ซึ่งมีหัวข้ออภิปรายในที่ประชุมกลุ่มคือ : **พัฒนาตนคืออะไร พัฒนาตนเพื่ออะไร เพราะเหตุใดจึงต้องพัฒนาตน, จะพัฒนาตนด้วยวิธีใด,** กิจกรรมที่ควรปฏิบัติ, ผลที่คาดว่าจะได้รับ ซึ่งหลังจากที่ได้อภิปรายกันอย่างทั่วถึงแล้ว ที่ประชุมได้รับรองรายงานการประชุมกลุ่ม และเพิ่มข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางการดำเนินงานของนักบวชสตรีในนาม

แม่ชี ได้สามารถช่วยกันพัฒนาสังคมอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

รายงานและข้อเสนอแนะที่น่าสนใจมีหลายข้อหลายประการ เช่น **การพัฒนาตนเพื่อลดละ ความเห็นแก่ตัว** จนมีความเสียสละเพื่อผู้อื่นได้ด้วยความยินดีและเต็มใจ ; **การที่จะพัฒนาสังคมต้องศึกษาสังคม** จนรู้จักสังคมอย่างถูกต้องและทั่วถึง ทั้งในด้านปัญหาของสังคมและอุปสรรคที่ทำให้การแก้ปัญหาสัมฤทธิ์ผลได้ยาก ; **ให้มีการจัดตั้งกลุ่มสหกรณ์ทำงานเพื่อพระธรรม** เพื่อดำเนินกิจกรรมธรรมะเพื่อสังคมได้อย่างเป็นระบบและมีระเบียบ ; **การเผยแพร่ธรรมะสู่สังคม และเพื่อนมนุษย์** จะสัมฤทธิ์ผลต้องอาศัยศิลปะที่ประณีตละเอียดอ่อน และให้เป็นปัจจุบันเพื่อให้ทันต่อปัญหาและทันต่อความต้องการ ; **การให้คำแนะนำในการแก้ปัญหาชีวิต** ควรชี้ประเด็นให้ผู้ถามปัญหาได้เข้าใจชัดเจนว่า ปัญหาก็คือความทุกข์และเมื่อรู้สึกมีความทุกข์ก็คือมีปัญหานั่นเอง ฉะนั้น จึงต้องเรียนรู้และปฏิบัติที่เรื่องของความทุกข์และการดับทุกข์ อันเป็นหัวใจคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ; **การสอนธรรมะที่ดีที่สุดและมีประสิทธิภาพที่สุด คือ การปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดี** นี้เป็นศิลปะชั้นเลิศ เป็นต้น

สุดท้ายของการประชุม ที่ประชุมมีความเห็นร่วมกันว่า การช่วยพัฒนาสังคมเป็นหน้าที่สำคัญของนักบวชสตรีไม่น้อยไปกว่าการพัฒนาตนเพื่อให้ถึงที่สุดแห่งทุกข์ แต่ก่อนที่จะสามารถให้บริการธรรมะต่อประชาชนและสังคมได้อย่างสัมฤทธิ์ผลจำเป็นอย่างยิ่งที่นักบวชสตรีในนามแม่ชีจะต้องพัฒนาธรรมะให้เพิ่มพูนขึ้นในตน จนจิตมั่นคงอยู่ในพระธรรมอย่างเต็มเปี่ยม จึงจะเป็นปัจจัยให้สามารถนำธรรมะช่วยเหลือในการพัฒนาสังคมให้เป็นสังคมที่อยู่ร่วมกันด้วยสันติสุขอย่างแท้จริง

นี้เป็นปัจจัยให้นักบวชสตรีในนามแม่ชีเป็นบุคคลที่ควรแก่การเคารพยกย่องทั้งจากสังคมและบุคคลทั่วไป อย่างสมศักดิ์ศรีแห่งความเป็นนักบวชสตรี

สยามรัฐ ๒๕ ม.ค. ๒๕๓๕

ประกาศ
สถานศึกษาธรรมจารินีวิทยา

สถานศึกษาธรรมจารินีวิทยา สาขาสถาบันแม่ชีไทย อ.ปากท่อ จ.ราชบุรี ๗๐๑๔๐ โทรศัพท์ (๐๓๒) ๒๘๑-๐๕๘ กำหนดรับสมัครนักศึกษาใหม่ในวันศุกร์ที่ ๑ พฤษภาคม ๒๕๓๕ เวลา ๑๓.๐๐ น. ณ สถานศึกษาธรรมจารินีวิทยา รับจำนวน ๒๐ คน ผู้สมัครเข้าเป็นนักศึกษาต้องมาถึงสถานศึกษาในเวลา ๑๓.๐๐ น. ของวันที่ ๑ พฤษภาคม ๒๕๓๕ เป็นอย่างช้า ในกรณีที่มีผู้สมัครเกิน ๒๐ คน ทางสถานศึกษาจะดำเนินการจับสลากในเวลา ๑๓.๓๐ น.

ผู้สมัครเข้าเป็นนักศึกษาของสถานศึกษาธรรมจารินีวิทยา ต้องมีคุณสมบัติดังนี้

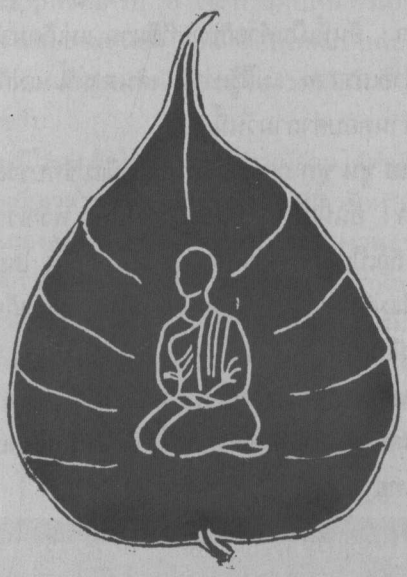
๑. เพศหญิง
๒. อายุ ๑๒ ปีขึ้นไป
๓. จบการศึกษาภาคบังคับ (ประถม ๖)
๔. ยากจน ขาดผู้อุปการะ
๕. มีความต้องการและตั้งใจอย่างแน่วแน่ที่จะศึกษาต่อ
๖. สามารถรักษาศีล ๘ ได้
๗. ได้รับความยินยอมจากผู้ปกครอง
๘. มีสุขภาพร่างกายแข็งแรง สมบูรณ์ ไม่พิการ ไม่เป็นโรคติดต่อ

หลักฐานการสมัคร

๑. รูปถ่ายหน้าตรงไม่สวมหมวก ไม่สวมแว่นกันแดด ขนาด ๓×๔ ซม. หรือ ๑×๒ นิ้ว จำนวน ๕ รูป
๒. สำเนาทะเบียนบ้าน ๒ ชุด
๓. เอกสารแสดงวุฒิการศึกษาเดิม พร้อมสำเนา ๑ ชุด
๔. เอกสารรับรองจากสถานศึกษาเดิมว่าเป็นผู้มีความประพฤติดี แต่ยากจน และขาดผู้อุปการะ

เมื่อผ่านการจับสลากได้เข้าศึกษาต่อในสถานศึกษาธรรมจารินีวิทยา ต้องเขียนใบสมัครและผู้ปกครองต้องเซ็นยินยอมพร้อมมอบตัวนักศึกษาในวันนั้น

บทสนทนา ระหว่าง ภิกษุณีเกาหลีใต้ กับ แม่ชีไทย



สุกัญญา หาญตระกูล (ทำหน้าที่ล่ามในการสนทนา)

ภิกษุณีมหายาน เฮ ชุน ซุก จากเกาหลีใต้ และแม่ชีสุภา เสห์โลจากวัดป่าสำราญนิวาศน์ ลำปาง ได้มาพบกันในการประชุมนานาชาติสตรีชาวพุทธ ที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ศูนย์รังสิต ระหว่าง ๒๔-๒๙ ตุลาคม ๒๕๓๔ ตอนหนึ่งในการสนทนามีดังนี้

ภิกษุณี เฮ ชุน ซุก : กรุณาเล่าให้ฟังถึงการปฏิบัติในชีวิตประจำวันของท่านด้วย

แม่ชีสุภา : แม่ตื่นตี ๓ ทำธุระส่วนตัวแล้วก็ปฏิบัติ ๖ โมง ก็จะทำอาหาร ๘ โมงก็จะฉันที่ศาลาพร้อมกับพระสงฆ์ ๖ รูป ทำความสะอาด ล้างปัดกวาดสถานที่ ๑๐ โมงจึงกลับกุฏิไปปฏิบัติ บ่าย ๓ โมงจะกลับไปต้มน้ำ ถวายน้ำปานะแก่พระสงฆ์ ก็เป็นจำพวกน้ำมะตูม น้ำตะไคร้ น้ำขิง ทำความสะอาดบริเวณวัด ๕ โมงกลับไปทำธุระส่วนตัวที่กุฏิ พอทุ่มหนึ่งก็กลับมาทำวัตรสวดมนต์ กับพระสงฆ์จนถึงสองทุ่ม จากนั้นจนถึงเที่ยงคืนก็ปฏิบัติ นอนคืนละ ๓ ชั่วโมง

ภิกษุณี เฮ ชุน ซุก : รู้สึกว่าท่านยังจะต้องมีกิจกรรมปรนนิบัติพระสงฆ์อยู่บ้าง

แม่ชีสุภา : อันนี้เป็นความพอใจของแม่เอง พระสงฆ์ท่านไม่เคยบอก ท่านไม่อยากให้ทำด้วยซ้ำไป ท่านอยากให้ปฏิบัติอย่างเดียว ท่านเป็นพระปฏิบัติ ท่านจึงอยู่วัดป่า

ภิกษุณี เฮ ชุน ซุก : เหตุใดเล่าท่านจึงพอใจเช่นนั้น

แม่ชีสุภา : เมื่อเห็นพระท่านเวลากลับจากบิณฑบาต ได้ข้าวเหนียวมา ๓-๔ ปั้น กล้วย ๒-๓ หวี ก็เลยรู้สึกว่าแม่พอจะทำอะไรได้ ไปเก็บผักเก็บผลไม้ในบริเวณมาทำอาหาร แม่ก็ถือว่าเป็นการทำบุญ เป็นทานบารมีที่ชาวพุทธควรกระทำ แม่ก็ถือว่าเป็นการทำบุญ คราวนี้แม่ขอถามท่านบ้าง ท่านก็อยู่ในวัดป่าใช่ไหม

ท่านเชื่อหรือไม่ว่ามีแม่ชีที่บรรลุอรหันต์ (ตอบ) อันนี้เป็นกฎที่ว่าจะต้องไม่พูด พวกเรารู้ได้ แต่ห้ามพูด ถือเป็น "ปัจจัตตัง"

ภิกษุณี เฮ ชุน ซุก : ใช่แล้ว วัดโบ ยัน อัม เทียน ซา เป็นวัดปฏิบัติเล็ก ๆ อยู่ในป่า อาตมาเป็นครูสอนวิปัสสนา เวลาส่วนใหญ่จึงหมดไปกับการปฏิบัติและการสอน เรามีสถานที่สำหรับการปฏิบัติ ซึ่งใช้เป็นที่ฉันและจำวัด เมื่อ ๖๐ ปีก่อน ภิกษุณีเกาหลีใต้ก็ลำบากเหมือนกันเพราะไม่มีวัดปฏิบัติธรรม แต่มาขณะนี้ ภิกษุณีเป็นที่ยอมรับในชุมชน จึงมีฝ่ายมหาวาสอุปัฏฐาก มีโรงเรียนสอนพระสูตรแก่ภิกษุณี ๕ โรงเรียน เมื่อจบแล้วจะไปศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยศาสนาก็ได้ อาตมาขอถามท่านว่าท่านคิดจะถือศีลมากกว่า ๘ ข้อหรือไม่

แม่ชีสุภา : แม่ก็อยากปฏิบัติให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ แม่อยู่วัดมาแล้ว ๔ ปี ตั้งใจจะปฏิบัติต่อไปไม่ว่าจะลำบากอย่างไรก็ตาม แต่เกรงว่าจะรักษาศีลมากกว่านี้ไม่ได้ ศีลข้อ ๘ ห้ามจับต้องเงิน แม่อยู่วัดจะต้องมีทรัพย์ดูแลตัวเอง ถ้าไปรับศีลข้อนี้ก็อยู่วัดไม่ได้ ศีลข้อ ๑๐ นั้นห้ามนำเครื่องหอมหรือใส่เครื่องประดับตน ดูยุงกัดที่แขนและขาแม่สิ แม่แพ้ยุงมากก็ต้องทายากันยุง แม่นั้นจะต้องถือศีลที่รับได้ทุกข้อจึงจะรับ ถ้ารับมาแล้วปฏิบัติไม่ได้ก็เป็นทุกข์แก่ตน ไม่มีประโยชน์อะไร นี่ถือศีลอีกสองข้อ ก็ยังถือไม่ได้ แม่จะไปคิดเรื่องภิกษุณีได้อย่างไร เพราะต้องถือศีลมากกว่านี้อีกหลายข้อ ท่านเองล่ะถือศีลกี่ข้อ

ภิกษุณี เฮ ชุน ซุก : อาตมาคิดว่าแม้เราจะห่มผ้าสีต่างกัน ถือศีลจำนวนไม่เท่ากัน แต่เราก็เคารพและเชื่อในพระธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าเหมือนกัน ศีลและข้อปฏิบัติทั้งหลายที่กำหนดไว้ก็เพื่อจะเป็นหนทางช่วยให้เราบรรลุธรรม ไม่ได้มีไว้เพื่อเป็นอุปสรรคหรือทำให้ต้องเบียดเบียนเกิดทุกข์แก่ตน ถ้าท่านจับต้องเงิน แต่เป็นไปเพื่อการใช้สอยที่จำเป็น มิใช่เพื่อสะสมสร้างความร่ำรวย ท่านก็ไม่น่าจะผิดศีลข้อนี้ ที่ว่าท่านต้องใช้ยากันยุง ท่านมิได้ใช้เพื่อเป็นเครื่องปรุงแต่งน่าจะถือเป็นโอสถมากกว่า ที่ท่านถามว่าอาตมาถือศีลกี่ข้อ อาตมามีข้อปฏิบัติของวัด มีศีลโพธิสัตว์ ๔๘ ข้อ และกฎอื่น ๆ อีกเพื่อเป็นแนวทางให้ตีความและปฏิบัติศีลข้ออื่น ๆ

แม่ชีสุภา : อันนี้เป็นคำอธิบายที่ดีมาก แม่เกิดมาในพุทธศาสนาฝ่ายเถรวาท แม่ก็รู้เท่านี้ เดินตามนี้ แม่ก็รู้สึกดีใจที่ได้ยินท่านตอบคำถามวันนี้

ภิกษุณี เฮ ชุน ซุก : ท่านเชื่อไหมว่ามีแม่ชีที่บรรลุอรหันต์

แม่ชีสุภา : อันนี้เป็นกฎที่ว่าจะต้องไม่พูด พวกเรารู้ได้ แต่ห้ามพูด ถือเป็น **"ปัจจัตตัง"** รู้แก่ตนเท่านั้น โดยส่วนตัวก็เชื่อว่ามีแม่ชีที่บรรลุ แต่ท่านย่อมไม่พูด แม่เองก็จะไม่พูดเรื่องนี้เหมือนกัน

ภิกษุณี เฮ ชุน ซุก : ถูกแล้ว อาตมายินดีที่ได้ยินท่านตอบเช่นนี้ เราจะต้องไม่พูดโอ้อวดสิ่งนี้ มีแม่ชีจำนวนเท่าไรในประเทศไทย

แม่ชีสุภา : ไม่ค่อยแน่ใจว่ามีเท่าไรแน่ ทุกปีเดือนเมษายนสถาบันแม่ชีไทยจะจัดการประชุมประจำปีคิดว่าจำนวนคงถึงหมื่น

ภิกษุณี เฮ ชุน ซุก : ท่านอยากไปเยี่ยมวัดของเราหรือไม่ และเยี่ยมชมโรงเรียนสอนพระสูตร ขณะนี้มีภิกษุณีของเราเริ่มศึกษานิกายเถรวาทแล้ว

แม่ชีสุภา : แม่บอกแล้วว่าแม่เกิดในเถรวาท ได้รับศีลในเถรวาท แม่ก็จะต้องปฏิบัติและเดินตามนี้ เรื่องข้อแตกต่างระหว่างมหายานกับเถรวาท แม่ไม่ขอพูด ข้างบนมาอย่างนี้ แม่ก็ขอปฏิบัติตามนี้ ถ้าให้ศึกษามหายาน ก็จะศึกษา **แม่เองนั้นอยากจะศึกษาทุกฝ่ายที่เกี่ยวกับพระธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า แล้วก็เลือกดูว่าสิ่งไหนควรนำมาปฏิบัติ จะเป็นมหายานหรือฝ่ายไหนเป็นอีกเรื่องหนึ่ง ไม่อยากต่อสู้เพื่อฝ่ายไหนทั้งสิ้น สิ่งไหนดีก็นำมาปฏิบัติ ตอนนี้ก็ขึ้นอยู่กับฝ่ายพระผู้ใหญ่ท่านจะเปิดกว้างให้ศึกษาแค่ไหน แม่ยินดีจะศึกษา**

สยามรัฐ ๖ พ.ย. ๓๔ หน้า ๗

ตู้หนังสือเสขิยธรรม

ขอส่งความสุขปีใหม่ถึงใจท่านผู้อ่านเสขิยธรรมทุกท่านครับ อาจจะสวัสดีปีใหม่ล่าไปสักหน่อย ถ้าถือตามแบบสากลนิยม แต่ถ้าถือปีใหม่แบบฉบับไทยแท้ คือวันสงกรานต์ ถนนหนังสือเสขิยธรรมได้มีโอกาสต้อนรับล่วงหน้าครับ

ขึ้นปีใหม่แล้วไม่ทราบว่าท่านผู้อ่านได้ทำสิ่งดี ๆ ให้เหมาะสมกับเวลาที่ล่วงมาอีกปี เพื่อคนที่เรารักหรือยัง ส่วนทางด้านกองสาราณียกรเสขิยธรรมโดยทีมงานคนรุ่นใหม่ไฟแรงได้ทำแล้วครับ นั้นคือ จะขอมอบสิ่งกำนัลท่านด้วยการแนะนำหนังสือเด่น ๆ และเห็นว่ามีสาระประโยชน์อันเอนกอนันต์แก่กัลยาณมิตรธรรมทุกท่านมาหลายเล่มทีเดียว หากท่านผู้อ่านท่านใดสนใจหนังสือที่เราได้แนะนำไป ก็ขอให้ทำตามหลักเกณฑ์ที่ได้ระบุไว้ข้างล่างนี้ได้เลยครับ

วีระพันธ์ วุฒิบุญญะ

หลักเกณฑ์ปฏิบัติสำหรับการใช้บริการตู้หนังสือเสขิยธรรม

๑. หากพระคุณเจ้ามีความต้องการหนังสือเล่มใดที่ทางกองสาราณียกรได้แนะนำผ่านทางตู้หนังสือแล้ว ขอได้ส่งจดหมายหรือไปรษณียบัตรแจ้งความจำนง พร้อมระบุชื่อหนังสือที่ท่านต้องการมาให้ทางเจ้าหน้าที่ได้ทราบ ทั้งนี้โดยขอมาได้ครั้งละ ๑ เล่ม โดยไม่เสียค่าใช้จ่ายใด ๆ

๒. การให้บริการตู้หนังสือเสขิยธรรมนี้เพื่อจุดประสงค์สนับสนุนการศึกษาค้นคว้าของพระภิกษุสามเณรเป็นหลัก ดังนั้น ภายหลังจากที่ผู้จัดทำได้ส่งหนังสือไปถวายแล้ว หากพระคุณเจ้ามีความสนใจหนังสือเล่มอื่นอีก ขอให้แสดงความจำนง พร้อมระบุชื่อหนังสือที่ต้องการมาให้ทางเจ้าหน้าที่ได้ทราบ และเขียนวิจารณ์หรือเสนอความคิดเห็นที่ได้จากการอ่านหนังสือเล่มก่อนมาด้วย

สำหรับท่านผู้อ่านที่เป็นฆราวาสนั้น หากท่านสนใจหนังสือที่เราแนะนำ ก็สามารถสั่งซื้อผ่านทาง ศพพ. ในราคาที่ลดพิเศษ ๒๐% โดยส่งรายชื่อหนังสือที่ต้องการมาที่

ตู้หนังสือเสขิยธรรม ๑๒๔ ซอยวัดทองนพคุณ
ถนนสมเด็จเจ้าพระยา คลองสาน กทม. ๑๐๖๐๐
ธนาณัติสั่งจ่าย นายพิภพ อุดมอิทธิพงศ์ ปณ.คลองสาน

การบริหารธุรกิจแบบพุทธ
พุทธทาสภิกขุ พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตฺโต)
พระพยอม กัลยาโณ
อัตมมโย จัดพิมพ์ ๗๙ หน้า ราคา ๒๐ บาท

หนังสือเล่มนี้เป็นคำบรรยายที่ท่านพุทธทาสภิกขุได้แสดงแก่คณะนักศึกษาวิทยาลัยอัสสัมชัญบริหารธุรกิจ เมื่อวันที่ ๒๘ ตุลาคม ๒๕๓๑ ที่สวนโมกขพลาราม กับในส่วนที่สองผู้จัดพิมพ์ได้นำบทสัมภาษณ์พระพยอม กัลยาโณ เรื่องการบริหารเชิงพุทธ จากวารสารบริหารธุรกิจของคณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ลงไว้ด้วย และในส่วนสุดท้ายผู้จัดพิมพ์ได้คัดลอกหลักธรรมบางส่วนจากหนังสือธรรมนูญชีวิต ของพระเทพเวที

ในภาคต้นท่านพุทธทาสได้บรรยายให้เห็นว่าธุรกิจและการบริหารในแง่มุมของพุทธศาสนากับในแง่มุมของคนทั่วไปมีความแตกต่างกัน โดยทั้งนี้ท่านได้บรรยายให้เห็นถึงเค้าโครงที่ควรนำไปนึกคิดใคร่ครวญเพื่อสานต่อในการปฏิบัติ เพื่อให้ชีวิตและธุรกิจประกอบด้วยธรรม, เป็นธรรมและเพื่อธรรม นำมาซึ่งสันติสุขแก่มวลมนุษย์ ธุรกิจในทัศนะของพุทธนั้นเป็นกิจการที่มีคุณค่าเหนือกว่าการแสวงหาโภคทรัพย์ธรรมดา ทั้งนี้เนื่องมีความสนใจในด้านของวิญญาณมากเรียกว่า **"ธุรกิจทางจิตวิญญาณ"** โดยมีนิยามของความสำเร็จและเป้าหมายของชีวิตที่สูงกว่าธุรกิจธรรมดา ทั้งนี้โดยเน้นคุณภาพของชีวิตและประสิทธิภาพ ตลอดจนความสุขในการทำงาน ทั้งนี้โดยอาศัยแรงจูงใจเป็นธรรมะ กับผลกำไรของการทำธุรกิจแบบพุทธนี้คือ การได้กุศลเป็นกำไร ได้ประโยชน์สุขแก่ทุกฝ่าย

ส่วนที่สองที่เป็นบทสัมภาษณ์พระพยอม

กัลยาโณ ซึ่งเห็นเน้นว่า การที่เกิดปัญหาต่าง ๆ มากมาย ในปัจจุบัน เพราะมนุษย์มีความทะยานอยากทำอะไรไปตามตัณหา ซึ่งหากเมื่อคนทำตามตัณหามาก ๆ ก็จะเกิดปัญหา ดังนั้นถ้าหากไม่อยากจะให้ปัญหามากก็ควรจะเป็นคนที่เคร่งในธรรม กินน้อย ใช้น้อย แต่ทำประโยชน์มาก ผู้นี้จะเป็นผู้บริหารที่ดี การเกิดปัญหาในปัจจุบันนี้ก็เนื่องจากการเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัว และไม่รู้จักพอในสิ่งที่ตนมีหวังแต่กอบโกย

และเพื่อจะให้ถึงซึ่งการปฏิบัติ ทางผู้จัดทำจึงได้นำหลักธรรมทางพุทธศาสนาบางประการ ที่ดูจะเป็นรูปธรรมอันเหมาะที่ผู้บริหารควรทราบมาผนวกไว้ในตอนท้ายเล่มด้วย

หากท่านได้ศึกษาแล้วได้นำหลักธรรมตามที่ได้เสนอไปปฏิบัติ ก็จะเกิดประโยชน์และความสุขในการทำงานเป็นอย่างมาก

วีระ วทัญญู

ความสุขในปัจฉิมวัย
ยง พิทยานิยม
อัตมโย จัดพิมพ์ ๒๘ หน้า ๒๐ บาท

ในขณะที่กระแสของการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วโดยเฉพาะมุ่งเน้นการพัฒนาระบบอุตสาหกรรม (Nic) ทำให้วิถีชีวิตของผู้คนในชุมชนสังคมเปลี่ยนไป แต่ขณะเดียวกันสภาวะจิตใจของผู้คนกลับไม่ได้รับการพัฒนาไปตามกระแสของสังคมอุตสาหกรรมเลย ยิ่งทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ขึ้นในสังคมอย่างมากมายโดยเฉพาะในด้านจิตใจเกิดความสับสนวุ่นวาย ระส่ำระสาย เกิดความกลัว หาความสุขที่แท้จริงไม่ได้จึงต้องแสวงหาที่พึ่งพิงในรูปแบบต่าง ๆ เช่น ไปบวชพระ บวชชี และพึ่งไสยศาสตร์ เป็นต้น

ดังนั้นหนังสือ **"ความสุขในปัจฉิมวัย"** เล่มนี้อาจจะช่วยให้ท่านมีความสุขที่แท้จริงได้ ไม่ว่าจะเป็นเรื่อง การหาที่อยู่ให้สบาย, การใช้เวลาเพื่อการพักผ่อน, นอนอย่างไรจะเป็นการนอนหลับที่แท้จริง, การรับประทานอาหารให้มีจิตสำนึก, วิธีการศึกษามุ่งนำจิตพ้นจากกิเลส ซึ่งหนังสือเล่มนี้เรียบเรียงขึ้นจากประสบการณ์และคำแนะนำจากเอกสารบางเรื่อง เช่น "วิธีชะลอความแก่" ของ พ.ญ.สุพัฒนา เดชาดำรงค์ ณ อยุธยา "ทำอย่างไรจึงจะมีชีวิตที่ยืนยาวและความสุข" ของ น.พ.เฉก ธนะสิริ และ "ยาอายุวัฒนะ ๗ ขนาน" ของ ศ.นพ.เสนอ อินทรสุขศรี ที่ปฏิบัติแล้วได้ผลดีแก่ตนเองอย่างแท้จริง จึงตั้งใจอยากให้เพื่อนร่วมชราและมรณะด้วยกัน ได้อ่านเพื่อการเป็นอยู่อย่างไม่ประมาทและได้เข้าถึงความสุขที่แท้จริงในบั้นปลายชีวิต หาที่อยู่ให้สบายใช้เวลาเพื่อพักผ่อน ถึงเวลานอนก็ได้หลับ ฝึกใจให้ศึกษาหาความรู้ ตั้งมั่นอยู่ในศาสนธรรม มีความยับยั้ง, สงบเสงี่ยม เตรียมตัวไว้เพื่อ "สิ้นกรรม" ด้วยการเขียนคำสั่งไว้ก่อนตาย

"ธรรมปักษ์"

พุทธประวัติสำหรับยุวชน
ภิกษุสีลาจาระ รจนา พุทธทาสภิกขุ แปลและเรียบเรียง
อัตมโย จัดพิมพ์ ราคา ๖๐ บาท หนา ๒๗๖ หน้า

หนังสือพุทธประวัติเชิงนวนิยายเล่มนี้ท่านพุทธทาสแปลและเรียบเรียงจากต้นฉบับภาษาอังกฤษรจนาโดย**ภิกษุสีลาจาระ** (J.F. Mckechnie) ชาวอังกฤษเพื่อสอนเด็กในศรีลังกา ดังนั้นจึงเป็นสำนวนนวนิยายเพื่อให้เด็กเกิดความประทับใจและจดจำได้ง่าย แต่หาได้ทิ้งเนื้อหาสาระที่เป็นประโยชน์ในแง่ของประวัติศาสตร์และแบบอย่างการปฏิบัติของพระพุทธองค์ ผู้แต่งดำเนินเรื่องอย่างต่อเนื่องเป็นตอน ๆ เริ่มตั้งแต่ ประสูติ, ชีวิตในวัยเด็ก, ปฐมเหตุแห่งการสละโลก, การบำเพ็ญทุกรกิริยาก่อนตรัสรู้ ช่วงเวลาของการตรัสรู้ เทศนาโปรดเวไนยสัตว์ จนถึงกาลแห่งปรินิพพาน

แทบทุกตอนจะทำให้ผู้อ่านเกิดมโนภาพชัดเจนชวนให้ติดตาม ด้วยผู้แต่งได้แสดงถึงที่มาหรือเหตุ

ปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดปรากฏการณ์นั้น ๆ ขึ้นมา อย่างเช่นกรณีเหตุแห่งการสละโลก ผู้แต่งได้ถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกของพระองค์เมื่อทรงพบกับเทวทูตทั้ง ๔ โดยบังเอิญ ซึ่งเป็นเวลาที่พระองค์ถูกปิดกั้นไม่ให้ทรงประสบกับสภาพความจริง การตัดกันของเรื่องนี้ทำให้เราเข้าใจถึงจิตใจของพุทธองค์ในขณะนั้น จากกรณีนี้เป็นเหตุปัจจัยหนุนให้ทรงสละโลกและยังทำให้เรามองเห็นชัดถึงภาวะที่ต้องทรงพยายาม (อย่างลำบาก) ในการแปรเปลี่ยนความเคยชินจากความสุขสบายอันเนื่องมาจากความพรั่งพร้อมสมบูรณ์ไปสู่การพึ่งตนเอง เหตุนี้น่าจะเป็นกำลังใจได้ดีสำหรับผู้ประพฤติพรหมจรรย์ในยุคหลังกึ่งพุทธกาลนี้

พุทธประวัติเล่มนี้ไม่ได้เน้นถึงการแสดงอิทธิปาฏิหาริย์แต่กลับให้ความสำคัญต่อความสามารถที่มีอยู่ในตัวมนุษย์ธรรมดาอันสามารถพัฒนาหรือเจริญไปสู่การพบกับพุทธภาวะเช่นเดียวกับที่พระองค์ประสบมาแล้ว (หมายถึงอนุสาสนีปาฏิหาริย์) นอกจากนี้ผู้แต่งยังได้แทรกหลักธรรมที่สำคัญโดยเฉพาะมรรคองค์ ๘ ซึ่งจะทำให้ยุวชนหรือผู้เริ่มสนใจพุทธศาสนาสามารถมองเห็นภาพกว้างของคำสอนได้ดี และอาจจะเป็นก้าวสำคัญสู่การศึกษาและปฏิบัติที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้น

ในตอนท้ายของหนังสือ ท่านพุทธทาสได้จัดทำบันทึกท้ายเล่มเพื่อกระตุ้นให้ผู้อ่านมีฉันทะที่จะค้นคว้าเพิ่มเติมและช่วยให้เกิดการพินิจพิจารณาด้วยเหตุผล สำหรับพระคุณเจ้าที่มีกิจกรรมอบรมเยาวชนน่าจะได้ลิ้มลองพุทธประวัติฉบับนี้ ซึ่งอาจจะทำให้การสั่งสอนอบรมของท่านสร้างความประทับใจแก่เยาวชนก็เป็นได้

ปรีดา เรืองวิชาธร

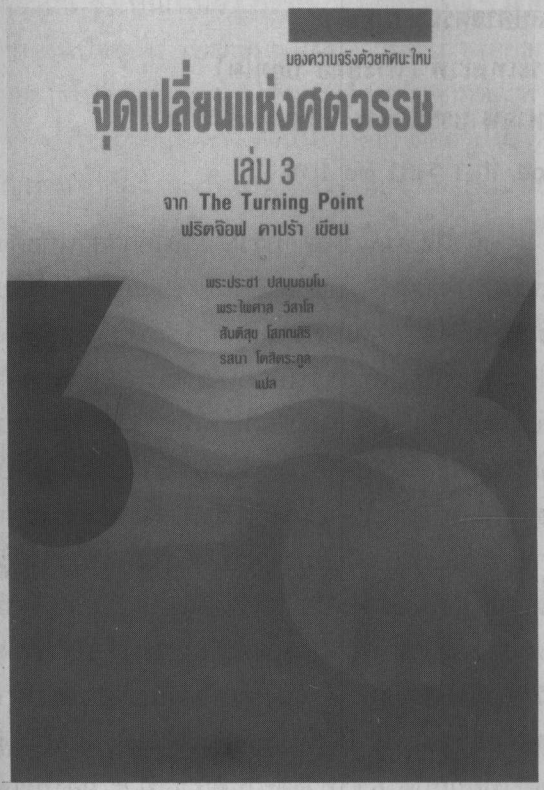
ศิลปศาสตร์แนวพุทธ
พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตฺโต)
มหาจุฬาบรรณาคาร จัดพิมพ์ครั้งที่ ๓
๑๐๕ หน้า ราคา ๓๐ บาท

หนังสือเล่มนี้เป็นคำบรรยายในโอกาสวันก่อตั้งคณะศิลปศาสตร์ครบรอบ ๒๗ ปี ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พูดถึงความหมายและขอบเขตความเป็นมาของศิลปศาสตร์นับแต่โบราณทางตะวันออกและตะวันตก ในฐานะเป็นวิชาพื้นฐานที่พึงพัฒนาโดยปราชญ์ มองศิลปศาสตร์แง่ที่ ๑ ที่สัมพันธ์กับวิชาชีพและวิชาเฉพาะต่าง ๆ ซึ่งมี ๑๘ ประการในทางตะวันออก มีจุดมุ่งหมายให้เป็นการสร้างผู้รู้บัณฑิต แง่ที่ ๒ ศิลปศาสตร์มองโดยความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งที่มนุษย์เกี่ยวข้องเพื่อให้ดำรงชีวิตอยู่ด้วยดี แง่ที่ ๓ มองโดยสัมพันธ์กับกาลเวลายุคสมัยและความเปลี่ยนแปลง แง่ที่ ๔ มองในแง่เทศะเทียบกับศาสตร์ทางตะวันตก แง่ที่ ๕ มองในแง่การพัฒนาศักยภาพของมนุษย์ แง่ที่ ๖ แง่พัฒนาปัญญาที่เป็นแกนของการพัฒนาศักยภาพและการเข้าถึงอิสรภาพ

บทสรุปในหนังสือเล่มนี้ กล่าวถึงสาระและจุดหมายของศิลปศาสตร์ที่กล่าวถึงรากฐานร่วม ความสำเร็จของศิลปอยู่ที่สัจจะ จริยะ และศิลปะ ผู้บรรลุจุดหมายทางศิลปศาสตร์ ความผิดพลาดของอดีตที่รอการแก้ไข และสุดท้ายคำฝากแด่อาจารย์ผู้สอนศิลปศาสตร์

ในบทที่พูดถึงรุ่งอรุณของการศึกษา ๗ ข้อ บอกไว้ว่าให้ ๑. รู้จักเลือกหาแหล่งความรู้และแบบอย่างที่ดี ๒. มีชีวิตและอยู่ร่วมสังคมเป็นระเบียบด้วยวินัย ๓. พร้อมด้วยแรงจูงใจใฝ่รู้สร้างสรรค์ ๔. มุ่งพัฒนาตนให้เต็มศักยภาพ ๕. ปรับทัศนคติและค่านิยมให้สมแนวเหตุผล ๖. มีสติกระตือรือร้นตื่นตัวทุกเวลา และ ๗. แก้ปัญหาและพึ่งพาตนได้ด้วยความรู้คิด

"มหาสิปโป"



จุดเปลี่ยนแห่งศตวรรษ เล่ม ๓ (พิมพ์ครั้งที่ ๒)
ฟริตจ๊อฟ คาปร้า เขียน
พระประชา ปสนฺนธมฺโม และคณะ แปล
หนา ๒๕๖ หน้า ราคา ๙๒ บาท

จุดเปลี่ยนแห่งศตวรรษ ปาฐกถาของฟริตจ๊อฟ คาปร้า แสดงที่มูลนิธิซูเมกเกอร์ มูลนิธิโกมลคีมทองได้จัดพิมพ์เผยแผ่ครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๖ และได้หมดไปในเวลาอันรวดเร็ว จึงได้จัดพิมพ์ใหม่เป็นครั้งที่ ๒ โดยทยอยพิมพ์ออกมาทั้ง ๓ เล่ม เล่ม ๑ ให้ชื่อว่า ทัศนะแม่บทเพื่อการปฏิวัติวัฒนธรรมแบบใหม่ เล่ม ๒ ให้ชื่อว่า อิทธิพลของความคิดแบบเดส์คาตส์-นิวตัน และเล่ม ๓ นี้ชื่อว่า มองความจริงด้วยทัศนะใหม่ ซึ่งเป็นบทสรุปของปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น โดยการมองในแบบองค์รวม พร้อมด้วยบรรณานุกรมสำหรับค้นคว้าต่อไป

นิพพาน : จุดหมายปลายทางของชีวิต
พุทธทาสภิกขุ
มูลนิธิพระดุลยพากย์สุวมัณฑ์-ทิพวรรณ ปัทมสถาน จัดพิมพ์
๑๔๐ หน้า กระดาษปอนด์

หนังสือเรื่อง **"นิพพาน : จุดหมายปลายทางของชีวิต"** เป็นหนังสือที่จัดพิมพ์ขึ้นเป็นอนุสรณ์แด่พระดุลยพากย์สุวมัณฑ์-ทิพวรรณ ปัทมสถาน ซึ่งท่านเคยเป็นผู้เกี่ยวข้องกับกิจการของสวนโมกข์ตั้งแต่แรกเริ่มจวบจนถึงปัจจุบัน

โดยทั่วไปผู้ที่ได้เคยติดตามงานของท่านอาจารย์พุทธทาสอยู่เป็นประจำ ก็คงจะไม่ต้องการคำบรรยายสรรพคุณของหนังสือที่ค่อนข้างจะเข้าใจยากและง่ายคลุกเคล้ากันไปอย่างหนังสือเรื่อง "นิพพาน : จุดหมายปลายทางของชีวิต" เล่มนี้ ในบทแรกท่านอาจารย์พุทธทาสได้บรรยายและทำความเข้าใจคำว่า นิพพาน หมายถึงอะไรและขยายความประกอบกับคำอธิบายเพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจได้อย่างชัดเจนเป็นลำดับ โดยท่านอาจารย์พุทธทาสได้ให้**ความหมายของนิพพาน**ว่า "เป็นความดับสนิทแห่งความเร่าร้อน เผาลน ความเสียบแทงยอกตำ และความผูกพันร้อยรัด อันมีอยู่ในจิตของมนุษย์โดยตัดต้นเหตุแห่งความเป็นอย่างนั้นเสียสิ้นเชิง" เพียงเท่านี้ถ้าหากทำความเข้าใจให้แจ่มแจ้งก็คงจะนำทางสว่างให้สำหรับผู้ที่ต้องการแสวงหาหนทางพ้นทุกข์ และในตอนที่สองท่านก็ได้บรรยายไปถึง**ชีวิตกับการนิพพาน** "ซึ่งเปรียบเสมือนกับดวงไฟที่กำลังลุกโพลงอยู่รอวันที่จะดับสนิทไป" เพื่อตอกย้ำให้เกิดฉันทะในการบรรลุนิพพานอันแรงกล้า ตลอดจนให้พิจารณาถึงสัมมา-ทิฏฐิและมิจฉาทิฏฐิ ที่ทำให้โลกระส่ำระสายในสภาพปัจจุบันโดยแบ่งขั้นการพิจารณาเป็นขั้นไปให้รู้ว่าอะไร คืออะไร

ดังนั้นสำหรับผู้ที่ไม่เคยได้ศึกษามาก่อนก็คงจะเป็นการยากที่จะทำความเข้าใจให้แจ่มแจ้งทีเดียวจึง

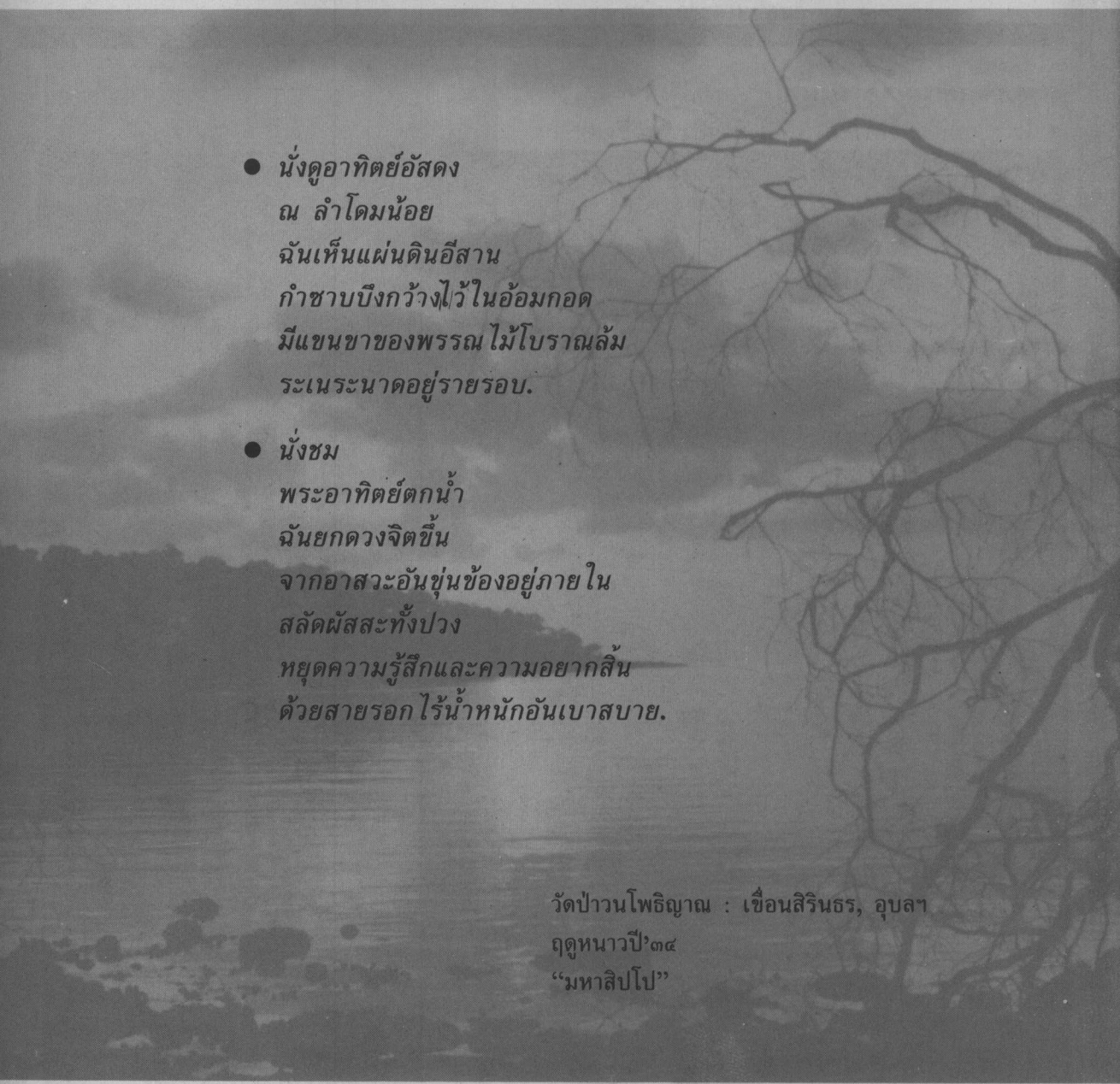
จำเป็นต้องอ่านทบทวนไปมาและทำการศึกษาคิดค้น ตีความ เทียบเคียงหยั่งให้ถึงความหมายของศัพท์ และประโยคไปโดยลำดับจริง ๆ ไม่อ่านอย่างสะเพร่า ลวก ๆ หรือข้ามไปทั้ง ๆ ที่ไม่เข้าใจ จึงจะมีความรู้จักตัวนิพพานชัดเจนเพิ่มขึ้นเป็นลำดับ ๆ จนกว่าจะลุถึงได้จริง ๆ ด้วยการปฏิบัติธรรมทางใจเพื่อก่อให้เกิดฉันทะในการบรรลุพระนิพพานแรงกล้า

สมเกียรติ มีธรรม



บทกวี

อาทิตย์อัสดงเหนือลำโดมน้อย



- *นั่งดูอาทิตย์อัสดง*
  ณ ลำโดมน้อย
  ฉันเห็นแผ่นดินอีสาน
  กำซาบบึงกว้างไว้ในอ้อมกอด
  มีแขนขาของพรรณไม้โบราณล้ม
  ระเนระนาดอยู่รายรอบ.

- *นั่งชม*
  พระอาทิตย์ตกน้ำ
  ฉันยกดวงจิตขึ้น
  จากอาสวะอันขุ่นข้องอยู่ภายใน
  สลัดผัสสะทั้งปวง
  หยุดความรู้สึกและความอยากสิ้น
  ด้วยสายรอกไร้น้ำหนักอันเบาสบาย.

วัดป่าวนโพธิญาณ : เขื่อนสิรินธร, อุบลฯ
ฤดูหนาวปี'๓๔
"มหาสิปโป"

กลุ่มกัลยาณมิตรในศรีลังกา

พระมหาสมเสียม แสนวัติ รายงานจากประเทศศรีลังกา

คนเฒ่าคนแก่ยังมีความคิดว่า พระสงฆ์ควรอยู่แต่ภายในวัด ตั้งหน้าปฏิบัติธรรม มุ่งหวังบรรลุพระนิพพาน จุดสุดยอดของพุทธศาสนา...

สืบเนื่องมาจากการประชุมพุทธศาสนากับสมานไมตรีในศรีลังกา ซึ่งจัดโดยองค์การพุทธศาสนิกสัมพันธ์เพื่อสังคม (พสส.) ระหว่างวันที่ ๑๕ มีนาคม ถึง วันที่ ๒๘ เมษายน พ.ศ. ๒๕๓๔ พระสงฆ์ศรีลังกาจำนวน ๓๐ รูป ได้เข้าร่วมการอบรมและเยี่ยมชมค่ายผู้อพยพตามแนวชายแดนไทย-เขมรและไทย-พม่า ดูงานพัฒนาของพระสงฆ์ไทยตามภาคต่าง ๆ และเข้าอบรม ณ วัดโก่เมศรัตนาราม จ.ปทุมธานี พระสงฆ์กลุ่มหนึ่ง ซึ่งมีพระระยะติวัด เดนิยะ อานันทะเถระ (Rev. Yatiwaldeuiya Ananda Thera) เป็นหัวหน้าประทับใจในโครงการอบรมสามเณรภาคฤดูร้อน ได้ปรึกษาหารือจัดตั้งกลุ่มพระหนุ่มนักพัฒนาขึ้น เรียกว่า **กลุ่มกัลยาณมิตร**

จุดประสงค์หลักของกลุ่มกัลยาณมิตร มุ่งให้เกิดการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขของประชาชน ศรีลังกามีประชากรจำนวน ๑๖ ล้านคน ประสบปัญหาเรื่องเชื้อชาติมาเป็นเวลานาน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง หลังจากได้รับเอกราชจากนักอาณานิคมชาวตะวันตก เมื่อสี่สิบกว่าปีที่ผ่านมา นักการเมืองศรีลังกาได้ให้คำมั่นสัญญามากมาย เพื่อการแสวงหาอำนาจให้แก่ตนเอง ต่อมาจึงเกิดปัญหาแบ่งแยกเชื้อชาติขึ้น ประชาชนที่อาศัยอยู่ทางตอนเหนือของศรีลังกามีจำนวนประมาณ ๓ ล้านคน นับถือศาสนาฮินดู ต้องการแบ่งแยกการปกครองตนเองอย่างอิสระ จัดตั้งกำลังต่อต้านทหารของรัฐบาลศรีลังกา

พระสงฆ์ในศรีลังกา ก็ได้ถูกจำกัดบทบาทและเสรีภาพนับแต่อังกฤษยังปกครองอยู่ **คนเฒ่าคนแก่เองก็ยังมีความคิดว่า พระสงฆ์ควรจะอยู่แต่ภายในวัดตั้งหน้าปฏิบัติธรรม มุ่งหวังบรรลุพระนิพพานจุดสุดยอดของพุทธศาสนา** ปัจจุบันพระสงฆ์ศรีลังกาส่วนมาก จึงเป็นอาจารย์สอนในมหาวิทยาลัย ตามวิทยาลัย และโรงเรียนของรัฐบาลทั่วไป ได้รับเงินเดือน และมีสิทธิเทียบเท่ากับข้าราชการทุกอย่าง งานสังคมเคราะห์พัฒนาชุมชนจึงตกอยู่ภายใต้ความรับผิดชอบของรัฐบาลเสียเป็นส่วนมาก

วัดเป็นปูชนียสถานและจุดศูนย์รวมของชาวบ้านมาแต่โบราณกาล **กลุ่มกัลยาณมิตรมีจุดประสงค์ ให้วัดมีบทบาทช่วยเหลือสังคมปัจจุบันมากที่สุดเท่าที่จะกระทำได้** เช่น การจัดทำโครงการอนุรักษ์ป่าไม้ โครงการต่อต้านยาเสพติด, ปัญหาสังคม เรื่องโสเภณีเด็ก ฯลฯ เป็นต้น

กลุ่มกัลยาณมิตรยินดีรับฟังปัญหาของเยาวชน และช่วยหาแนวทางแก้ไขปัญหานั้น ๆ ฝึกฝนเยาวชนให้รู้จักใช้หลักธรรมของพุทธศาสนาในชีวิตประจำวัน สร้างความมั่นใจให้กับตนเอง *เมื่อสองสามปีที่ผ่านมา เยาวชนของชาติ*



เด็กกำลังปฏิญาณตนหลังพิธีสวดมนต์

จำนวนมากถูกสังหาร เพราะเข้าไปร่วมกับกลุ่มต่อต้านรัฐบาลที่เรียกตนเองว่า เจ วี พี (JVP.) พวกเขาเหล่านั้นมีปัญหาชีวิต ไม่มีงานทำ ไม่มีใครช่วยดูแลแก้ปัญหาให้ พระสงฆ์ซึ่งได้รับความเคารพนับถือให้เป็นผู้นำของประชาชน มีหน้าที่จะต้องช่วยแก้ปัญหาเหล่านี้ **กลุ่มกัลยาณมิตร**จึงดำริจัดการอบรมเยาวชนขึ้นมา

เด็กเยาวชนผู้เข้าอบรม จะอยู่ในช่วงอายุระหว่าง ๑๕ ถึง ๒๐ ปี ซึ่งพ่อแม่ของเด็กอนุญาตให้เข้าร่วมการอบรม เจ้าอาวาสวัดในเขตนั้น ๆ ได้ให้การรับรองสนับสนุนในช่วงการอบรมระยะเวลา ๑ อาทิตย์ กิจกรรมการเรียนและการปฏิบัติงาน เป็นสิ่งที่ทุกคนมีส่วนร่วมมีภาระหน้าที่รับผิดชอบเท่ากัน สร้างความสมัคคีให้เกิดขึ้นในกลุ่มเยาวชน ให้รู้จักช่วยเหลือรักเพื่อนมนุษย์ และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นต่อกัน

ก่อนเข้าชั้นเรียน เด็กจะร่วมกันสวดมนต์ เสร็จแล้วกล่าวปฏิญาณตนเองเกี่ยวกับหน้าที่ของลูกที่ดีต่อพ่อแม่ และหน้าที่ของพลเมืองดีที่มีต่อประเทศชาติ วิชาการที่อบรมนั้นนอกจากเรื่องคำสอนและประวัติศาสนาแล้ว วิชาสุขศึกษา อนามัยพื้นบ้าน ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการอนุรักษ์ธรรมชาติ ยาเสพติดให้โทษ ก็ได้ถูกบรรจุไว้ในตารางอบรม *กลุ่มกัลยาณมิตรพยายามปลูกฝังนิสัยความรักธรรมชาติให้แก่เยาวชนที่เข้าอบรม* ปัจจุบันศรีลังกาประสบปัญหาเรื่องการทำลายป่าไม้ หากมิได้รับการแก้ไขทันต่อสถานการณ์ ปัญหาเรื่องอื่น ๆ อย่างภัยธรรมชาติจะเกิดขึ้นอย่างแน่นอน

ความเสียสละบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม เป็นสิ่งหนึ่งที่กำลังขาดแคลนในยุคปัจจุบัน โลกฝ่ายวัตถุเจริญขึ้นอย่างรวดเร็ว ทำให้ทุกคนต่างขวนขวายเพื่อตนเอง ไม่มีความเอื้อเฟื้อต่อกลุ่มชนที่ด้อยกว่า กลุ่มกัลยาณมิตรมีจุดประสงค์ ให้เยาวชนรู้จักคำว่าเสียสละ และบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม หลังจากอบรมเด็กจะถูกแบ่งแยกออกเป็นกลุ่มช่วยกันทำความสะอาดบริเวณสถานที่ หรือปรับปรุงพื้นที่สาธารณประโยชน์ให้ดีขึ้น

นอกจากนั้น เยาวชนผู้เข้าร่วมอบรมได้มีโอกาสเดินทางไปทัศนศึกษาตามโบราณสถานต่าง ๆ ที่ใกล้ค่ายอบรม จะมีการแสดงการละเล่นของเด็ก ๆ สร้างความเพลิดเพลินในหมู่คณะ การแสดงส่วนมากเกี่ยวกับประเพณีพื้นบ้าน เรื่องราวประวัติศาสตร์ประจำพื้นที่ต่าง ๆ นับเป็นการอนุรักษ์เผยแพร่วัฒนธรรมท้องถิ่นอีกประการหนึ่ง

กลุ่มกัลยาณมิตรของพระภิกษุหนุ่มชาวศรีลังกาจะมีอายุครบ ๑ ปี ในเดือนเมษายนที่จะถึงนี้ ทางกลุ่มฯได้จัดอบรมเยาวชนเสร็จสิ้นไปแล้ว ๓ รุ่น รุ่นแรกมีผู้เข้าอบรมเป็นเด็กผู้ชายจำนวน ๓๕ คน ในเดือนสิงหาคม ๒๕๓๔ รุ่นที่สองเป็นเด็กผู้หญิงจำนวน ๒๘ คน การอบรมเด็กนักเรียนหญิง



อบรมเยาวชนรุ่นที่ ๓ ของกลุ่ม "กัลยาณมิตรศรีลังกา" ๑๙-๒๕ ธันวาคม ๒๕๓๔

พุทธศาสนาสอนให้คนได้ลิ้มรสพระธรรม ที่เห็นกันได้ในโลกนี้ ไม่ต้องรอถึงโลกหน้า

ได้รับความร่วมมือจากแม่ชีด้วย ในต้นเดือนธันวาคมที่ผ่านมา และระหว่างวันที่ ๑๙-๒๕ ธันวาคม ๒๕๓๔ กลุ่มได้จัดอบรมเด็กนักเรียนจำนวน ๔๐ คน ณ วัดนายะเกะ ตั้งอยู่ห่างจากตัวเมืองโคลัมเบียไปทางตอนใต้ประมาณ ๙๐ กม. ระยะการอบรมใช้เวลาประมาณ ๑ อาทิตย์ กำหนดในเวลาปิดเทอมช่วงเดือนเมษายน สิงหาคม และธันวาคม เป็นเวลาฝึกอบรม

ในฐานะผู้ร่วมก่อตั้งกลุ่มกัลยาณมิตร **พระอานันทะเถระ** แสดงความพอใจกับผลงานที่ได้รับ ครูหลายท่านชมความประพฤติของเด็กที่เคยเข้าร่วมอบรมว่าดีขึ้นไม่เหมือนเก่า เจ้าของโรงแรมที่เคยพาเด็กไปดูงานแสดงความจำนงค์ต่อกลุ่มว่า หากเด็กคนไหนจบการศึกษาแล้ว ผ่านการอบรมจากกลุ่มฯ ทางโรงแรมยินดีรับสมัครเข้าทำงานด้วย

สุดท้ายเป็นการแสดงความคิดเห็นอันควรปรับปรุงแก้ไข หรือข้อเสนออื่น ๆ จากการทำงานร่วมกับเยาวชนชาย-หญิง พระอานันทะเถระกล่าวได้ประสบการณ์หลายอย่าง ทราบถึงปัญหาของคนสมัยปัจจุบันดีขึ้น **พุทธศาสนาสอนให้คนได้ลิ้มรสพระธรรมที่เห็นกันได้ในโลกนี้ ไม่ต้องรอถึงโลกหน้า กลุ่มกัลยาณมิตรพยายามจะพิสูจน์ให้คนทั่วไปได้เข้าใจพุทธศาสนาในแนวนี้"**

หากศรีลังกามีพระหนุ่มนักพัฒนาเช่นนี้แล้ว คาดว่าบทบาทของวัดศรีลังกาจะได้รับการพัฒนาดีขึ้น มีส่วนรับผิดชอบต่อสังคม ผลิตเยาวชนของชาติให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพแก่ประเทศชาติได้ ในอนาคตอันใกล้

สัมมนาพระสงฆ์ กับ การอนุรักษ์ป่า : เมื่อคจก. ผวาผ้าเหลือง

ประสิทธิ์ วิทยโกมล

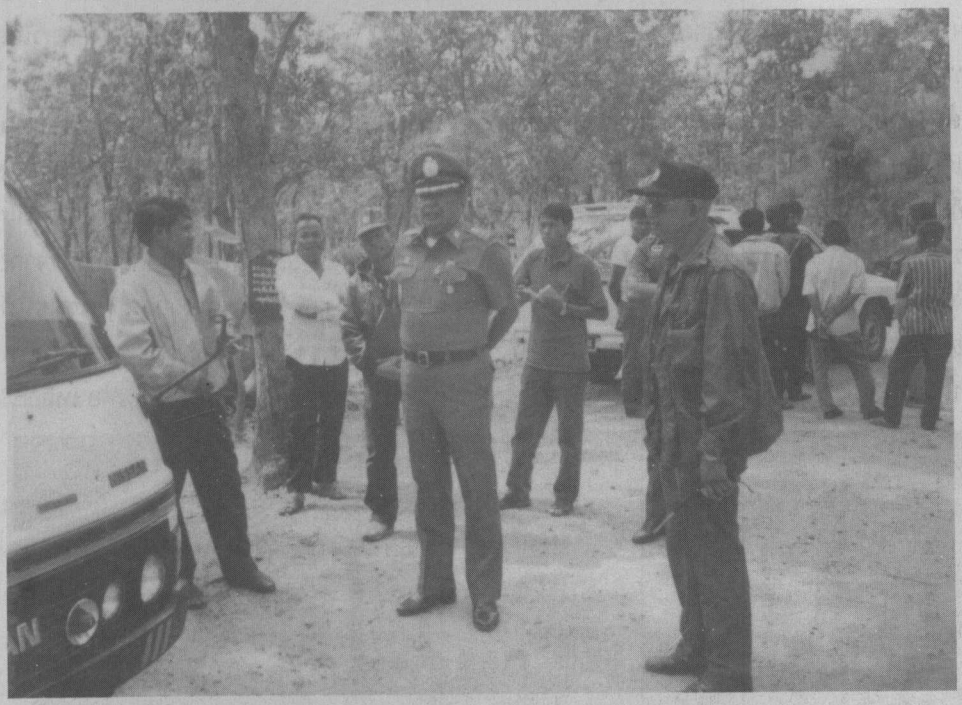
บรรยายไปได้ครึ่งรายการ ก็มีผู้กองนายหนึ่ง กระซิบบอกผู้จัดให้เตือนนิคมว่าอย่าพูด วิจารณ์ "นโยบายรัฐบาล" อาจจะเกิดเหตุได้

ช้าตรู่ในวันที่ ๒๔ มกราคม ๒๕๓๕ กองกำลังนับร้อย ทั้ง ตำรวจ ตชด. ทหาร ตลอดจนเจ้าหน้าที่ป่าไม้ อำเภอ และ อส. ในจังหวัดสกลนคร ได้รับคำสั่งให้ออกปฏิบัติการด่วน รถปิ๊กอัพร่วม ๑๐ คัน พาบุคคลในเครื่องแบบพร้อมอาวุธครบมือ รวมทั้ง เอ็ม ๑๖ และ เอ็ม ๗๙ แล่นบนทางลูกรังตัดเข้าอุทยานแห่งชาติห้วยหวดกลางเทือกเขาภูพาน

จุดหมายปลายทางของพวกเขามิใช่หลบเขาอันเคยเป็นเขตปฏิบัติงานของพวก พคท. ในอดีต ทั้งมิใช่เพิงพักกลางป่าของพวกตัดไม้เถื่อน หากเป็นสำนักสงฆ์วัดโคกกลางอันสงบและร่มรื่น ซึ่งตั้งอยู่ริมทางระหว่าง อ.เขาวง และ อ.เต่างอย **คำสั่งที่ได้รับมอบหมาย คือ ควบคุมสถานการณ์เอาไว้** แต่เช้าวันนั้นสภาพในสำนักสงฆ์หากจะผิดไปจากปกติก็ตรงที่พระและชาวบ้านกำลังเตรียมการสัมมนาพระภิกษุสงฆ์ทั่วอีสานตอนบนร่วม ๕๐ รูป ซึ่งจะมีพิธีเปิดในเช้าวันรุ่งขึ้น **หัวข้อเรื่องสัมมนาก็แสนจะธรรมชาติ คือเรื่อง "พระสงฆ์กับการอนุรักษ์ป่า"** ผู้จัดสัมมนาก็มิใช่ใครอื่นไกล ได้แก่ *มูลนิธิคุ้มครองสัตว์ป่าและพรรณพืช แห่งประเทศไทยฯ คณะกรรมการประสานงานองค์การพัฒนาเอกชนอีสาน* และ *กลุ่มพระสงฆ์เสขิยธรรม*

แต่ **"ข่าวกรอง"** ที่ทางการได้รับก็คือ *ประชาชนในท้องถิ่นรวมทั้งนักศึกษาธรรมศาสตร์* จะไปชุมนุมที่*สำนักสงฆ์โดยอาศัยการสัมมนาพระสงฆ์ดังกล่าวเป็นเครื่องบังหน้า ทั้งนี้เพื่อประท้วงต่อต้านการอพยพโยกย้ายชาวบ้านในโครงการ คจก.* แต่สิ่งปรากฏแก่สายตาของเจ้าหน้าที่ซึ่งติดอาวุธครบมือเข้ามา "ตรึง" สถานการณ์ในสำนักสงฆ์ ก็คือ พระสะพายบาตร แบกกลดทยอยสมทบเข้ามาในสำนักสงฆ์ ที่เข้ามาแล้วก็ปักกลดในบริเวณป่าภายในเขตวัด

หลังจากผู้จัดสัมมนาได้ทำการชี้แจงแก่เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองและปราบปรามอยู่พักใหญ่ ๆ จึงได้มีการถอนกำลังเจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่ออกไป แต่ก็ยังมีทีท่าไม่วางใจทีเดียวนัก ตำรวจ ตชด. และ ทหารร่วม ๒๐ นาย ถูกกำชับให้สอดส่องสังเกตการณ์การสัมมนานี้อย่างใกล้ชิด เพื่อรักษาความปลอดภัยและ **"เพื่อความสะดวก"** โดยยอมไม่ติดอาวุธสงครามเข้ามาในสำนักสงฆ์ ตามคำร้องขอของเจ้าหน้าที่



ผู้จัดสัมมนา เพื่อเป็นการเคารพสถานที่

นับแต่เช้าวันนั้น ด่านป่าไม้ที่เคยเงียบเหงาก็เริ่มกวดขันตรวจรถและผู้โดยสารอย่างถี่ถ้วน **"บำรุง คะโยธา"** ผู้นำเกษตรกรกาฬสินธุ์ ซึ่งได้รับเชิญเป็นวิทยากรในการสัมมนาถูกเจ้าหน้าที่ที่ด่านตรวจมีการตรวจบัตรประชาชน ใบขับขี่ ทะเบียนรถ และอื่น ๆ จิปาถะ เท่าที่สามารถเอาผิดกับผู้มาสัมมนาได้ ผลคือ รถที่นำวิทยากรถูกเรียกปรับ เพราะมีป้ายดำ ส่วนรถของผู้จัดสัมมนาก็ถูกตำรวจระดับ พตท. ตรวจและจับข้อหาขับรถเร็วเกินกำหนด แถมจะให้ไปจ่ายค่าปรับที่สถานีตำรวจในเมืองซึ่งอยู่ห่างนับสิบกิโลเมตร ต่อเมื่อรู้ว่าผู้ถูกจับเป็น หม่อมหลวง จึงแก้ตัวว่า "หยอกเล่น"

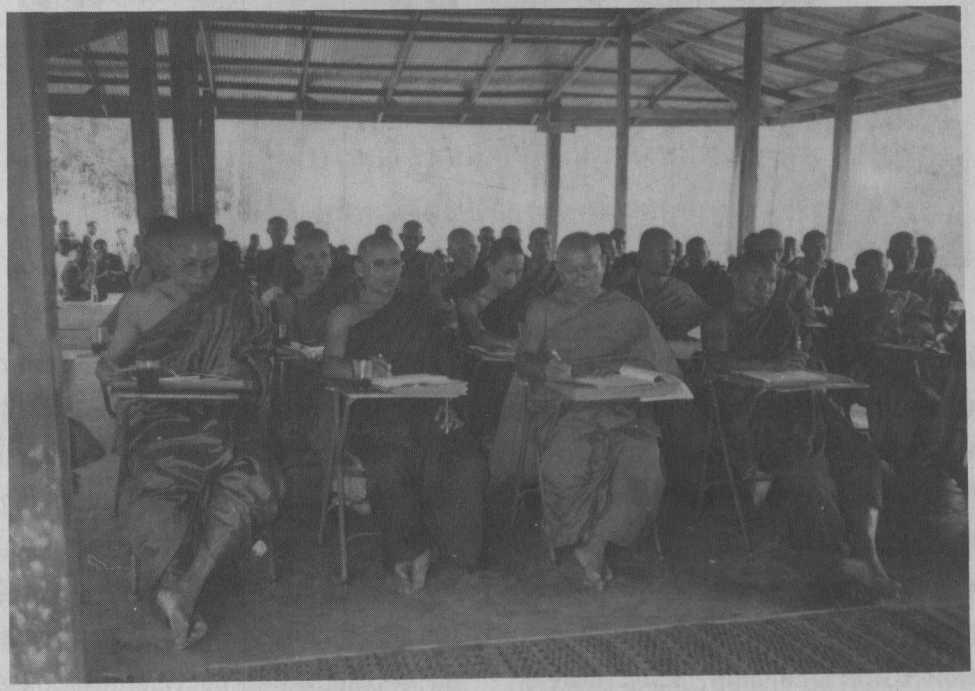
มีการพยายามวิ่งเต้นให้งานสัมมนานี้ล้มเลิกให้ได้ แต่ **พระอธิการไทยทวี ปสาโท เจ้าสำนักสงฆ์บ้านโคกกลาง**ยืนยันสนับสนุนงานนี้ ดังนั้นเมื่อวันสัมมนามาถึง ก็ปรากฏว่าเจ้าคณะอำเภอเมืองสกลนครไม่สามารถมากล่าวเปิดงานได้ เพราะ **"อาพาธ"** กะทันหัน พร้อมกับข่าวที่ว่าเจ้าคณะ ตำบลบึงทวาย อ. เต่างอย ไม่สามารถมากล่าวปิดสัมมนาได้เช่นกัน เป็นอันว่าแขกคนสำคัญเกิดมีเหตุมาไม่ได้ แต่แขกที่ไม่ได้รับเชิญกลับมาพร้อมพรั่งจำเพาะเจ้าหน้าที่ที่คอยสังเกตการณ์รายล้อมศาลาร่วม ๒๐ คน ทั้งถ่ายรูป อัดเทป และจดบันทึกอย่างขะมักเขม้นพอถึงรายการบรรยายของ **นิคม พุทธา** เจ้าหน้าที่มูลนิธิคุ้มครองสัตว์ป่าฯ *บรรยายไปได้ครึ่งรายการ ก็มีผู้กองนายหนึ่ง "กระซิบ" บอกผู้จัดให้เตือน นิคม ว่าอย่าพูดวิจารณ์ "นโยบายรัฐบาล" อาจจะเกิดเหตุได้*

เพียงแต่วันแรก บรรยากาศก็ตึงเครียด อึดอัดกันทั้งวิทยากร ผู้ร่วมสัมมนา ชาวบ้านที่มาสังเกตการณ์และเจ้าหน้าที่ทั้งที่อยู่ประจำและสลับเวียนกันเข้าเวียนออกตลอดวัน กระทั่งพระรูปหนึ่งต้องออกมาพูดให้ได้ยินทั้งศาลาก่อนเปิดการประชุมวันแรกว่า **"รอยยิ้มหายไปไหนกันในงานนี้ ก็เมืองไทยเป็นแดนแห่งรอยยิ้มไม่ใช่หรือ"**

บรรยากาศและท่าทีของเจ้าหน้าที่วันนี้ผิดกับอดีตราวกับ *"หน้ามือเป็นหลังมือ"* สมัยที่การพัฒนาชนบทยังเฟื่องเมื่อ ๗-๘ ปีก่อน หน่วยราชการนับไม่ถ้วนแห่กันเข้าหาพระสงฆ์ทั้งในเมืองและหมู่บ้าน เพื่อระดมมาเป็นกำลังสำคัญในการตอบสนองนโยบายของรัฐ พระสงฆ์ถูกนิมนต์เข้าร่วมการสัมมนาครั้งแล้วครั้งเล่า ไม่ว่าจะเป็นเรื่องสาธารณสุขมูลฐาน พัฒนาหมู่บ้านบ.ว.ร. หมู่บ้านค.ว.ร. และหมู่บ้าน

แผ่นดินธรรมแผ่นดินทอง ฯลฯ ในเรื่องการอนุรักษ์ป่าก็เช่นกัน กรมป่าไม้ อำเภอ จังหวัด ตลอดจน กอ.รมน. ต่างขานรับเป็นทอด ๆ ว่า **"ป่าเป็นของทุกคนทั้งพระและประชาชน ต้องช่วยกันรักษาและฟื้นฟู เพื่อความมั่นคงของชาติ"** แต่เมื่อนโยบายใหม่เกิดขึ้น กรมป่าไม้ชูป่าเศรษฐกิจ ต้องการที่ดินชาวบ้านในป่าเสื่อมโทรมเพื่อปลูกยูคาลิปตัส ก็ไม่สนใจพระสงฆ์อีกต่อไป *ยิ่งเกิดเรื่องพระประจักษ์ขึ้น ข้าราชการตั้งแต่ระดับรัฐมนตรีเกษตรฯ ไปจนถึงเจ้าหน้าที่ป่าไม้ชั้นผู้น้อย ก็พูดเป็นเสียงเดียวกันว่า* **"พระไม่มีหน้าที่รักษาป่า"** นับแต่นั้นมาทหารและข้าราชการพลเรือนพากันหวาดระแวงพระอนุรักษ์ ช่วงที่ข่าวพระประจักษ์กำลังดัง แม้แต่สารคดีโทรทัศน์เกี่ยวกับพระอนุรักษ์ที่ทำงานเรียบ ๆ ซึ่งให้ผลโดยไม่เกี่ยวข้องกับพระประจักษ์ยังถูกสั่งห้ามออกอากาศ และมีการสัมมนาพระกับการอนุรักษ์ป่า ที่วัดสวนแก้ว ๑๘ กรกฎาคม ที่ผ่านมา โทรทัศน์ก็ไม่กล้าถ่ายทอด แม้จะส่งเจ้าหน้าที่ไปทำข่าวก็ตาม

ข่าวพระประจักษ์จางไปแล้ว แต่วันนี้เหตุการณ์ที่สำนักสงฆ์บ้านโคกกลางก็ยังเป็นหลักฐานย้ำว่า ทางการยังผวาพระอนุรักษ์อยู่ ชนวนที่ก่อเหตุไม่ใช่อะไรอื่นหากเป็นเพราะโครงการ คจก. บ้านโคกกลางนอกจากจะเคยเป็นข่าวเกรียวกราวทั่วประเทศเมื่อปีที่แล้วจากเด็กเลี้ยงควายถูกเจ้าหน้าที่ป่าไม้จับ จนชาวบ้านประท้วงกันเป็นเรื่องราวใหญ่โต **หมู่บ้านนี้ยังอยู่ในโครงการ คจก. หลายหมู่บ้านใกล้ ๆ บ้านโคกกลางถูกอพยพเรียบร้อยแล้วท่ามกลางความไม่พอใจของชาวบ้าน** การสัมมนาพระสงฆ์ในสถานที่เช่นนี้จึงย่อมถูกเพ่งเล็งจากเจ้าหน้าที่ ยิ่งกว่านั้นการสัมมนานี้ยังมีการบรรยายเรื่อง คจก. โดยวิทยากรจากองค์กรพัฒนาเอกชน (สมภพ บุญนาค จากสถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา และ คุณบำรุง คะโยธา) และชาวบ้านเฉพาะที่ได้รับผลกระทบจากโครงการ คจก. (กำนันพอ เหลือศิริ) เพียงข้อมูลแค่นี้ก็มากพอที่จะกระตุ้นผู้ว่าราชการจังหวัดให้ต้อง **"เหล่"** มาในงานนี้



เสร็จจากการสัมมนาวันแรก **พท. ปณิธาน เชิญอักษร** ผู้บังคับกอง**พัน**พัฒนาที่ ๒ จ. นครราชสีมาเข้ามาพูดคุยกับผู้จัดและเสนอให้จัดเวทีให้ทางการเป็นผู้พูดบ้างในฐานะที่เป็นผู้รู้และเกี่ยวข้องกับ คจก. พูดจากันอยู่นานและพาดพิงถึงเรื่องอื่นด้วย เป็นอันว่าผู้จัดยินดีเชิญ พท. ปณิธาน และตอบคำถามเรื่อง คจก. หลังจากที่พระสงฆ์ผู้ร่วมสัมมนาได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์การทำงานอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และจบอภิปรายภาคบ่ายเรื่อง **"ปัญหาและผลกระทบต่อ**



สิ่งแวดล้อมภาคอีสาน" (โดยคุณบำรุง บุญปัญญา และร่องกี้ พลเยี่ยม) รายการพิเศษปิดท้ายก็ได้แก่การบรรยายโดย พท. ปณิธาน *ผู้พันหนุ่มแห่งค่ายสุรธรรมพิทักษ์จากนครราชสีมา ได้ยอมรับว่าโครงการ คจก. สร้างความเดือดร้อนให้แก่ประชาชนในป่าเสื่อมโทรม แต่ยืนยันว่าเป็นความทุกข์ทางจิตใจเนื่องจากการพลัดพรากจากที่ดินที่เคยผูกพันมานาน แต่ในเรื่องทางกายนั้น โครงการ คจก. ได้จัดเตรียมพื้นที่รองรับซึ่งแม้โครงการพื้นฐานจะยังไม่ครบสมบูรณ์ แต่เมื่อสิ้นสุดโครงการเชื่อว่าชีวิตความเป็นอยู่ของชาวบ้านจะดีขึ้นกว่าเดิม* ปัญหาตอนนี้จึงเป็นเพียงแต่ปัญหาทางใจที่เกิดจากการยึดมั่นถือมั่นตรงนี้เองที่พท. ปณิธาน ได้วิงวอนให้พระสงฆ์ทำหน้าที่สั่งสอนให้ชาวบ้านลดกิเลสตัณหาคลายความยึดติดในที่ดินเดิมของตน พท. ปณิธานย้ำว่า การสอนธรรมะเป็นบทบาทของสงฆ์ที่จำเป็นสำหรับทุกขั้นตอนของโครงการ คจก.

"เห็นจะต้องเปลี่ยนชื่อโครงการ คจก. เป็นโครงการจัดที่ทำกินและสั่งสอนศีลธรรมให้กับผู้ยากไร้ในพื้นที่ป่าสงวนเสื่อมโทรมเสียแล้ว" พระบางรูปเปรยขึ้นหลังจากการบรรยายและตอบคำถามยุติลง

วันสุดท้ายของการสัมมนาคือ วันที่ ๒๗ มกราคม ๒๕๓๕ ตอนสายบรรยากาศคึกคักกว่าปกติเพราะมีเจ้าหน้าที่หลายหน่วยงานมาสังเกตการณ์ สารวัตรจาก อ. เขาวง นำเจ้าหน้าที่ตำรวจในเครื่องแบบร่วม ๑๐ คน มา **"อำนวยความสะดวก"** ไม่น้อยหน้าหน่วยอื่น ดังนั้นเมื่อมีการถอนกำลังส่วนหนึ่งออกจากสำนักสงฆ์ในตอนบ่าย บรรยากาศรอบ ๆ ศาลาที่จัดสัมมนาจึงดูเงียบเหงาผิดรูปไปจากเดิมจนสังเกตได้ มีเพียงเจ้าหน้าที่ไม่กี่คนสังเกตการณ์อย่างเนือย ๆ แต่ก็ผ่อนคลายมากขึ้น การสัมมนายุติลงโดยไม่มีเหตุร้ายอย่างที่บางคนคิดกัน กระนั้นก็ตาม บรรยากาศ และท่าทีของเจ้าหน้าที่ราชการตลอด ๓-๔ วันที่ผ่านมา ก็เป็นเครื่องชี้แสดงให้พระที่ร่วมสัมมนา **เฉพาะท่านที่ยังไม่เคยประสบผลกระทบของโครงการ คจก. โดยตรงได้รู้ว่า คจก. เป็นของร้อนเพียงใด และยิ่งพระมาแตะเรื่องนี้ด้วยแล้ว มันก็จะร้อนไปถึงเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นทุกระดับจนต้องวิ่งวุ่นกันไปหมด วุ่นเสียจนกระทั่งแม้แต่ "บักหำ" เด็กเลี้ยงควายที่เป็นข่าวเกรียวกราวก็พลอยถูกลูกหลงด้วย เพราะถูกเจ้าหน้าที่นอกเครื่องแบบสั่งห้ามเข้าวัดแถมกำชับด้วยว่าห้ามพูดอะไรหากมีคนมาถาม ดังนั้นเมื่อวินาทีสุดท้ายของการสัมมนามาถึงคนที่โล่งอกมากที่สุดเห็นจะไม่มีใครเกิน เจ้าหน้าที่ราชการที่มาสังเกตการณ์งานนี้อย่างแข็งขันนั้นเอง**

รายงานจากสำนักสงฆ์บ้านโคกกลาง
อ. เต่างอย กาฬสินธุ์

ใบบอกรับการเป็นสมาชิกจดหมายข่าว
เสขิยธรรม

ชื่อ_____นามสกุล _____

ที่อยู่ (วัด/บ้าน) เลขที่_____หมู่ที่_____ซอย_____

ถนน_____ตำบล_____อำเภอ_____

จังหวัด_____รหัสไปรษณีย์_____โทรศัพท์_____

บอกรับเป็นสมาชิก [ ] ๑ ปี (๖ ฉบับ) ๑๐๐ บาท เริ่มต้นฉบับที่_____ถึงฉบับที่

[ ] ๒ ปี (๑๒ ฉบับ) ๒๐๐ บาท เริ่มต้นฉบับที่_____ถึงฉบับที่

[ ] ตามกำลังศรัทธา_____บาท/ปี

สั่งจ่ายโดย [ ] ธนาณัติ [ ] ตั๋วแลกเงิน [ ] เช็ค [ ] เงินสด

ในนาม นายพิภพ อุดมอิทธิพงศ์ คณะกรรมการศาสนาเพื่อการพัฒนา (ศ.พ.พ.)

๑๒๔ ซ.วัดทองนพคุณ ถ.สมเด็จเจ้าพระยา เขตคลองสาน กรุงเทพฯ ๑๐๖๐๐

ธนาณัติ สั่งจ่าย ปณ.คลองสาน

==========

ใบบอกรับการเป็นสมาชิกอุปถัมภ์

โดย [ ] ถวายพระสงฆ์ที่ผู้จัดทำเห็นควรจะได้รับจดหมายข่าวเสขิยธรรมอ่านเป็นประจำ

[ ] มอบให้อื่น ๆ ตามชื่อที่อยู่ข้างล้างนี้

ชื่อ_____นามสกุล _____

ที่อยู่ (วัด) บ้านเลขที่_____หมู่ที่_____ซอย_____ถนน _____

จังหวัด_____รหัสไปรษณีย์_____โทรศัพท์_____

บอกรับเป็นสมาชิก [ ] ๑ ปี (๖ ฉบับ) ๑๐๐ บาท เริ่มต้นฉบับที่_____ถึงฉบับที่

[ ] ๒ ปี (๑๒ ฉบับ) ๒๐๐ บาท เริ่มต้นฉบับที่_____ถึงฉบับที่

[ ] ตามกำลังศรัทธา_____บาท/ปี

สั่งจ่ายโดย [ ] ธนาณัติ [ ] ตั๋วแลกเงิน [ ] เช็ค [ ] เงินสด

ในนาม นายพิภพ อุดมอิทธิพงศ์ คณะกรรมการศาสนาเพื่อการพัฒนา (ศ.พ.พ.)

๑๒๔ ซ.วัดทองนพคุณ ถ.สมเด็จเจ้าพระยา เขตคลองสาน กรุงเทพฯ ๑๐๖๐๐

ธนาณัติ สั่งจ่าย ปณ. คลองสาน

แซงแซวในดงขมิ้น



● ***"เสขิยธรรม"*** ฉบับที่ ๑๐ มีนาคม-เมษายน ๒๕๓๕ เป็นฉบับรับลมร้อนมีเรื่องร้อนใจให้ใครบางคนได้ใจร้อนกันบ้างล่ะครับ

● **ค.จ.ก.** โครงการจัดที่ทำกินให้แก่ราษฎรผู้ยากไร้ในพื้นที่ป่าสงวนเสื่อมโทรม โดยการเอาป่าสงวนเสื่อมโทรมมาจัดแบ่งให้ชาวบ้าน ได้ทำกินโดยถูกต้องตามกฎหมาย มีเงินช่วยเหลือและอาหารแห้งให้พอสมควร ตามสโลแกนที่ว่า **"เกิดมาใช่อื่น เพื่อผืนดินไทย"** และ **"รัฐได้ป่าประชาได้ที่"**

● ฟังดูมันลอยหรู และตื้นตันใจในความห่วงใยของรัฐและกองทัพบกที่มีต่อประชาชนเสียจริง ๆ แต่ท่านผู้เป็นเผ่าพันธุ์แห่งไทยทั้งหลายท่านรู้หรือเปล่า **ป่าสงวนเสื่อมโทรมนั้น มันมีมนุษย์ทำกินอยู่แล้ว ตามโครงการ ค.จ.ก. พวกเขาต้องออกไปอยู่ที่อื่น**

● ด้วยเหตุนั้นเอง**พระอาจารย์ไพศาล วิสาโล** ที่ฟิตจัดเพราะผ่านการอุ่นเครื่องมาจากอังกฤษสด ๆ ร้อน ๆ จึงได้ออกแบบสอบถาม เพื่อสำรวจหาข้อมูลถึงผลกระทบจากโครงการนี้ มิได้ใช้เพื่อต่อต้านโครงการ แต่เพื่อจะเป็นข้อมูลบอกแก่รัฐได้ว่า **คนไม่มีที่ทำกินนั้นรู้อยู่ว่าเดือดร้อนแค่ไหน แต่คนที่ทำกินอยู่แล้วจะต้องจากที่ทำกินนั้นเดือดร้อนอย่างไร?**

● ใครได้รับ**แบบสอบถาม**แล้วโปรดกรอกแบบคืนเจ้าของด้วยอย่าได้ระแวงว่าจะเอาไปทำในสิ่งที่เดือดร้อนภายหลัง รับรองว่าผู้ออกแบบสอบถามหาได้มีความหวังดีน้อยไปกว่าเจ้าของโครงการไม่ **ผิดด้วยหรือที่คนประเทศนี้จะบอกผู้ปกครองว่า เขากำลังมีความเดือดร้อนอย่างไร???**

● **พระอาจารย์คำเขียน สุวณฺโณ** วัดภูเขาทอง ซึ่งดูแลป่าที่ภูโค้ง ชัยภูมิ ญาติโยมที่อุปการะวัดอยู่ในเขต ค.จ.ก. ด้วย ซึ่งคงต้องรอเวลาให้เจ้าหน้าที่เขามานิมนต์ออกจากวัด และเชิญออกจากที่ทำกิน ท่านบอกว่า **"ชาวบ้านย้ายไปไหน ท่านก็ไปด้วย"** เรียกว่าไม่ดื้อแพ่ง เหมือนพระบางรูปที่ชาวบ้านย้ายไปหมดแล้ว ตัวเองยังทนอยู่ต่อไป

● เป็นความพยายามเพื่อจะให้พระรู้จักตัวเอง **พระอาจารย์พงษ์ศักดิ์ เตชธมฺโม** จากผาลาดเชียงใหม่ จัดให้มีกลุ่มสนทนาเรื่อง ความสอดคล้องระหว่างธรรมวินัยกับกฎหมาย ที่สำนักธรรมวิจัย มหาจุฬาฯ ทั้งนี้ได้ทุนการจัดจาก **มูลนิธิธรรมนาถ** งานนี้ใครจะพูดอย่างไรก็ตาม เถิด **พระอาจารย์ประจักษ์ คุตฺตจิตฺโต** บอกว่า **"ต้องดูเรื่องจริงที่ปะคำซิครับ"**

● งานเดียวกันคุณฝรั่งจากออสเตรเลีย มาถ่ายทำวีดีโอเรื่องหลวงพ่อประจักษ์ มันจึงมีการจัดฉากกันบ้าง **พระอาจารย์มหาจันทร์ พระมหาเจิม พระอาจารย์สมนึก พระอาจารย์ไพศาล** เข้าฉากด้วย ปรากฏว่าดารารับเชิญต่างเกร็งไปตาม ๆ กัน จนคุณฝรั่งต้องออกปากว่า **"ไม่ต้องซีเรียสก็ได้นะ"** เอ้ ฝรั่งว่าอย่างนี้หรือเปล่า

● พูดไว้น่าคิด**พระอาจารย์วิทยา จิตฺตธมฺโม** จาก

สำนักเขาสาป ระยอง ฝากชาวเสขิยธรรมว่า "เรื่องของหลวงพ่อประจักษ์ ชาวเสขิยธรรมทำให้เป็นข่าวครึกโครมแล้ว ปล่อยให้หลวงพ่อโดดเดี่ยว ไม่ช่วยเหลือ" คล้ายกับจะถามว่า **"ใครผู้สร้างเหตุการณ์ ควบคุมเหตุการณ์ได้หรือเปล่า"** หรือ **"เป้าหมายเพียงแค่ให้เป็นข่าว?"**

● **พระมหาอดิเรก ธมฺสาโร** เจ้าอาวาสวัดอมรคีรี เอื้อเฟื้อสถาน**ที่ประชุมปรึกษางานเสขิยธรรม ๕-๖ มีนาคม**เพื่อกำหนดทิศทางบทบาทและหน้าที่ในคราวประชุมใหญ่ **วัดเขาป่าแก้ว ปราจีนบุรี** หลังจากวันวิสาขบูชา ๗ วัน **พระครูโชติสมานคุณ**เตรียมลุ้นเต็มที่ก็แล้วกัน

● **พระมหาอดิเรก** เจ้าเดิมอีกเหมือนกัน ให้สัมภาษณ์ออกรายการมองต่างมุม ๒ ทุ่มช่อง ๑๑ เมื่ออาทิตย์กลางเดือนมกราคมนี้ **วิจารณ์ พ.ร.บ. คณะสงฆ์ ๒๕๐๕ ว่า "รวมอำนาจ"**

● ล่วงมา ๒-๓ วันทางเจ้าของรายการได้รับจดหมายเตือนจาก**ผู้หวังดีต่อพุทธศาสนา** (คือพระว่าเอง) บริภาษว่าทำไมให้พระมาวิจารณ์เรื่องการเมือง **ผิดคำสั่งมหาเถร - สมาคมนะ** มันเป็นเสียงเตือนจากย่านบางลำภู ใครบางคนบอกกับ ***"ศีลพรต"*** อย่างนั้น

● "ศีลพรต" ก็อยากกราบเรียนท่านมหาเถรสมาคมเหมือนกันว่า **น่าจะออกคำสั่งห้ามพระเททองหล่อพระพุทธรูปเพื่อหาเงินกันบ้างมันขัดคำสั่งพุทธบิดานะครับ**

● การประชุมถวายความรู้แก่พระสงฆ์ เมื่อ ๑๐-๑๙ ม.ค. นี้ที่อาศรมวงศ์สนิท นครนายก การเดินทางไปสถานที่วัดเขาสาป ระยองปรากฏว่า **พระฉันเพลไม่ทัน** วุ่นวายพอดู ***"ศีลพรต"*** ต้องกราบขอโทษด้วย พร้อมกับสั่งสำทับไปกับเจ้ากรรมนายเวร ขอชดเชยผู้เป็นต้นเหตุในชาตินี้ก็แล้วกัน

● จากกลุ่มเดียวกันนี้ฝากชมเชยความคิดหัวใส (หมายความว่าคิดดีนะครับใช่อื่น) ของ**พระอาจารย์สมนึก นาโถ** เจ้าอาวาสวัดปลัดไม้ลาย นครปฐม วัดร่มรื่นดี มีกังหันลมวิดน้ำมารดต้นไม้ภายในวัด ประหยัดไฟไปได้มาก (เป็นการประท้วงการสร้างเขื่อนที่ไม่ต้องไปโจมตีใคร) **แถมพูดมีมุขขำอีกต่างหาก**

● **พระอาจารย์ปลัดไสว สุจิตโต** วัดหนองจิก นครปฐม ชาวคณะเสขิยธรรมที่มาเยี่ยมแล้วท่านพาไปดูบ่อทรายที่ชาวบ้านเขาดูดออกไปขายจนเป็นทะเล ฝากบอกมาว่า "เสียท่าแล้วอาจารย์เอ๋ย **ทำไมไม่อนุรักษ์ซากไม้ตะเคียนในบ่อทรายนั้นให้ชาวบ้านไว้ขูดหวยเสียเองเล่า"**

● ประทับใจไม่รู้ลืมจากวัดพระนอน สุพรรณบุรี **พระครูปลัดบุญส่ง ปัญญาธโร** ที่ให้การต้อนรับดี มีอัธยาศัยเป็นกันเอง ชาวคณะเสขิยธรรม กราบขอบคุณมา ณ ที่นี้ด้วย

● สิ่งที่น่าสนใจของวัดพระนอนคือ **อุทยานมัจฉาแห่งชาติ**ในรอบรัศมี ๖๐๐ เมตร ใครจับปลา ตำรวจจะจับทันที

● **มีเรื่องฝาก**ให้ชาวเสขิยธรรมคิดจากวัดพระนอนหลายเรื่อง

ข้อแรก **"มะม่วงมีอายุ ๖๐ ปี ผลิตผลได้มากว่าไม้มะค่ากี่ต้น"** ถ้าตอบได้จะรู้ว่า เราควรหันมาปลูกป่ามะม่วงดีหรือป่ามะค่าดี

ข้อสอง **"พระภิกษุสามเณรรูปใดอยากเรียนรู้เรื่องต่อกิ่ง ทาบกิ่ง เสียบยอด มะม่วง กะท้อน ทางวัดยินดีบริการเต็มที่"**

ข้อสาม **"ลงทุนจัดวัดให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยว เกือบ ๕๐ ล้านทำให้เข้ากับความต้องการ ของชาวบ้าน"**

ข้อสี่ **"แต่ก่อนวัดเลี้ยงปลา เดี๋ยวนี้ปลาเลี้ยงวัด"** (เพราะรายได้จากการขายอาหารปลาให้นักท่องเที่ยว)



แซงแซวในดงขมิ้น

● **งานศพคุณโยมบิดา** ของพระอาจารย์**เจ้าคุณพระเทพเวทีที่วัดพระพิเรนทร์** เมื่อกลางเดือน ก.พ. นั้น พวงหรีดในงานหลายชิ้นทำมาจาก**วัสดุที่สลายตัวไปได้โดยง่ายตามธรรมชาติ** นี้เป็นผลพวงของการที่ท่านพูดปรับความเข้าใจกับญาติโยมเรื่องการรักษาสิ่งแวดล้อม

● ลูกศิษย์ที่ดีก็ต้องช่วยงานอาจารย์ได้บ้าง ว่าแล้ว **พระอาจารย์ดุษฎี เมธังกุโร** ก็ได้รวบรวม**บทความที่เกี่ยวกับป่าและการอนุรักษ์ธรรมชาติ ตามทัศนะทางพระศาสนา**ที่เป็นผลงานของท่านอาจารย์พุทธทาสและท่านอาจารย์เจ้าคุณพระเทพเวที จะออกจำหน่ายเร็ว ๆ นี้ ใครสนใจอาจจะติดต่อสอบถามได้ที่ ศ.พ.พ.

● ปิดท้ายรายการด้วยข่าวคุณโยมแม่ชี ๑๑-๑๕ ม.ค. **กองทุนเสถียรธรรม** โดยคุณโยม**แม่ชีศันสนีย์ เสถียรสุต** (แม่ชีตุ๊ก) ให้การอุปถัมภ์จัดโครงการ **"ศิลปะการพัฒนาสถานภาพแม่ชีไทย"** ที่เสถียรธรรมสถาน ซอยวัชรพล ถนนรามอินทรา เพื่อกำหนดแนวทางด้านเผยแผ่ธรรม

● ๒๒ มีนาคมนี้เป็นวันเลือกตั้งสส. สิ่งที่พระควรระวังคือ **อย่ากระทำการใด ๆ ที่ให้คุณให้โทษแก่ผู้สมัครสส. เพราะผิดกฎหมาย** จะรวมถึงการผูกดวงเพื่อให้เป็นรัฐบาลหรือรดน้ำมนต์ผู้ผิดหวังด้วยหรือไม่ก็ไม่ทราบ

● ขอทิ้งท้ายว่า "วิงวอนชาวเสขิยธรรมทั้งหลายที่เลิกสิ่งเสพติดไม่ได้ เราก็ไม่ว่ากัน แต่พออยู่ต่อหน้าชุมชน **ควรงดกริยาปากคาบบุหรี่ มือถือขวดเครื่องดื่มประเภทชูกำลังหรือน้ำอัดลมเสียที"** *สวัสดี*

ศีลพรต



บริการข้อมูลสำหรับนักเทศน์สมัยใหม่

รายชื่อบทความข้างล่างนี้ เป็นข้อมูลที่จะเป็นประโยชน์ต่อความเข้าใจในปัญหาต่าง ๆ ของสังคมปัจจุบันได้เป็นอย่างดี**หากพระคุณเจ้าหรือท่านผู้อ่านต้องการบทความใด กรุณาเขียนจดหมายสอดแสตมป์ ๒ บาทต่อหนึ่งบทความ** ส่งมายัง ฝ่ายศูนย์ข้อมูลคณะกรรมการศาสนาเพื่อการพัฒนา (ศ.พ.พ.) เรายินดีที่จะจัดส่งไปให้ท่านทันที

กรรณิกา วิริยะกุล **"อนาคตแรงงานเด็ก อยู่ที่กฎหมายต้องศักดิ์สิทธิ์"** ไทยรัฐ ๗ พ.ย. ๓๔ น. ๑, ๑๗

อนาคตของชาติ คงต้องฝากไว้กับเด็กที่จะต้องเติบโตมาเป็นผู้ใหญ่ในวันข้างหน้า แต่เด็กวันนี้กลับไม่ได้รับการดูแลหรือให้ความสำคัญจากผู้ใหญ่มิหนำซ้ำยังถูกเอารัดเอาเปรียบจากผู้ใหญ่ต่าง ๆ นานา ถ้าดูจากตัวเลขในตลาดแรงงานแล้วก็น่าวิตก เพราะกฎหมายแรงงานเด็กมีจุดอ่อนอยู่มาก

"ธุรกิจโฟม ปัญหาสิ่งแวดล้อมจริงหรือ" มติชน ๑๓ ต.ค. ๓๔ น. ๕

การใช้โฟมในชีวิตประจำวันนับวันจะมากขึ้นทุกขณะ ปัญหาขยะตกค้างที่เกิดจากโฟมก็เพิ่มจำนวนติดตามมาด้วยเช่นกัน เพราะโฟมไม่สามารถย่อยสลายได้เองตามธรรมชาติ อีกทั้งการเผาทำลายโฟมก็ก่อให้เกิดสาร CFC ซึ่งเป็นตัวทำลายโอโซนในชั้นบรรยากาศอีกด้วย

เสกสรร สิทธาคม **"อนุรักษ์ธรรมชาติ...ด้วยพิธีบวชต้นไม้"** สยามรัฐ ๘ ก.ย. ๓๔ น. ๑๓

การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมกำลังเป็นที่สนใจของหลาย ๆ หน่วยงาน ต่างก็รณรงค์กันไปตามรูปแบบของตัวเอง พิธีบวชต้นไม้ก็เป็นอีกวิธีหนึ่งที่ใช้ได้ผล โดยการประยุกต์พิธีกรรมทางศาสนามาใช้ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน

นพ. อภิเชษฎ์ นาคเลขา **"เขื่อนปากมูล หอย และพยาธิใบไม้ในเลือด"** สยามรัฐ ๑๘ ก.ย. ๓๔ น. ๑๐

เมื่อมีการสร้างเขื่อนขึ้นมาย่อมมีความขัดแย้งที่เกิดขึ้นต่อสิ่งแวดล้อมระบบนิเวศวิทยาและปัญหาสาธารณสุขของชุมชนอาจเกิดขึ้นได้ อย่างกรณีหอยและพยาธิใบไม้ในเลือดสื่อมรณะของผลการสร้างเขื่อนปากมูล

"ปัญหาหลากหลายกับทางแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม" มติชน ๑๕ ก.ย. ๓๔ น. ๘

ปัจจุบันทั่วโลกกำลังวิตกถึงภาวะวิกฤตของสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นมหันตภัยที่จะนำมาสู่การสูญสิ้นของมนุษยชาติ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ ความขัดแย้งระหว่างการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรต่าง ๆ และปัญหาด้านองค์กร กฎหมายและการแปลงแผนไปสู่การปฏิบัติ ซึ่งล้วนแล้วแต่เกี่ยวโยงซึ่งกันและกัน จึงเป็นเหตุปัจจัยที่นำไปสู่การแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น

"ชำแหละแหลกรายการทีวีดาบสองคมซ่อนในจอแก้ว" ไทยรัฐ ๓๑ ส.ค. ๓๔ น. ๕

นักวิชาการ จิตแพทย์และนักจัดรายการมานั่งถกเถียงรายการทีวีเมืองไทย ขณะนี้มีทั้งดอกไม้และยาพิษควรจะเสริมข้อดีและแก้ข้อเสียโดยเฉพาะบรรดาผู้ปกครองควรจะทำอย่างไรต่อการดูทีวีของลูกหลาน

"ความเครียดของคนกรุง" สยามรัฐ ๒๙ ส.ค. ๓๔ น. ๑๑

กองสุขภาพจิตได้ทำการสำรวจเรื่องความเครียดของคนกรุง ถ้าคุณกำลังเครียดอยู่ก็ขอให้ทราบไว้ว่า คุณมีเพื่อนร่วมเครียดอีกมากมายและยังมีวิธีคลายเครียดให้คุณอีกด้วย

"เสียงสะท้อนของคนหลังเขื่อน" มติชน ๘ ก.ย. ๓๔ น. ๘

การสูญเสียที่ดินที่เกิดจากการเวนคืนที่ดิน โดยการอ้างนโยบายสาธารณะ การยึดที่ดินคืนจากชาวบ้าน โดยอ้างนโยบายป่าไม้แห่งชาติ และการเข้ามาครอบครองที่ดินจำนวนมากในหมู่บ้านของนายทุนขนาดใหญ่ มิได้เพียงส่งผลต่อสิ่งแวดล้อมเท่านั้น แต่ยังทำลายชีวิต วัฒนธรรมและอำนาจต่อรองของชุมชนลงด้วย อันเป็นสิ่งที่ประเมินค่ามิได้

นงนุช สิงหเดชะ **"สนามกอล์ฟ (อีกที) ต้นเหตุเกษตรกรรมอ่อนแรงและค่านิยมใหม่ในทางเสื่อม"** มติชน ๒๘ ม.ค. ๓๕ น. ๑๐

ผลกระทบหลักที่เกิดจากสนามกอล์ฟที่สำคัญคือการบุกรุกป่าสงวนฯ การแย่งน้ำและพื้นที่ของเกษตรกร รวมทั้งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอันเนื่องมาจากการใช้สารเคมีในปริมาณมาก

ถนนหนังสือ

ฉบับเสขิยธรรม

เป็นจดหมายข่าว มีวัตถุประสงค์เพื่อแลกเปลี่ยนความคิด ความรู้ และประสบการณ์การประยุกต์หลักธรรมมาใช้กับชีวิตและสังคมสมัยใหม่ ทั้งในหมู่ของบรรพชิตและฆราวาส

บรรณาธิการผู้พิมพ์โฆษณา

นายธำรง ปัทมภาส

คณะสาราณียกร

ฝ่ายสงฆ์

พระอธิการสมนึก นาโถ
พระอธิการทับทิม อนาวิโร
พระอธิการวิทยา จิตฺตธมฺโม
พระมหาประจวบ ปญฺญาทีโป
พระมหานิพนธ์ สุภธมฺโม
พระมหาเจิม สุวโจ
พระไพศาล วิสาโล
พระสุทัศน์ วชิรญาโณ

ฝ่ายฆราวาส

นายนิพนธ์ แจ่มดวง
นายปรีดา เรืองวิชาธร
น.ส.ลัดดา วิวัฒน์สุระเวช
นายพิภพ อุดมอิทธิพงศ์
นายเสถียร ใสสำเพาะ
นายวีระพันธ์ วุฒิบุญญะ
น.ส.ปัณฑิตา ยรรยงค์ยุทธ

ผู้จัดทำ

กลุ่มเสขิยธรรมร่วมกับคณะกรรมการศาสนาเพื่อการพัฒนา(ศพพ.)

การเป็นสมาชิก

เสขิยธรรม ออกเผยแพร่ปีละ ๖ ฉบับ ราคาฉบับละ ๒๐ บาท ค่าสมัครสมาชิก ๑๐๐ บาท/๑ ปี ประสงค์จะบอกรับเป็นสมาชิก โดยส่งธนาณัติหรือตั๋วแลกเงินในนามนายพิภพ อุดมอิทธิพงศ์ มายังเลขที่ ๑๒๔ ซอยวัดทองนพคุณ ถนนสมเด็จเจ้าพระยา คลองสาน กรุงเทพฯ ๑๐๖๐๐

กลุ่มเสขิยธรรม

เกิดขึ้นจากการรวมตัวของพระภิกษุและฆราวาสผู้ห่วงใยในพระพุทธศาสนาและสภาพของสังคมไทย มีความประสงค์จะประยุกต์ใช้ศาสนธรรมเพื่อการพัฒนาตนเองและสังคมอย่างสมสมัย นอกเหนือจากการประสานงานและเกื้อหนุนกำลังใจซึ่งกันและกันในการทำงานเพื่อสังคมในด้านต่างๆ แล้ว ลักษณะเฉพาะอีกประการหนึ่งของกลุ่มฯก็คือการเพียรพยายามประยุกต์ธรรมะเพื่อเป็นข้อวัตรปฏิบัติเพื่อขัดเกลาตนเอง โดยมุ่งสู่ประโยชน์สุขของสังคมและเพื่อสมดุลของระบบนิเวศน์ อาทิ การลดและพยายามงดเว้นจากอบายมุขสมัยใหม่ เช่น บุหรี่ เครื่องดื่มประเภทยาชูกำลัง น้ำอัดลม ภาชนะพลาสติกและโฟม เป็นต้น

ผู้มีความสนใจ ติดต่อสอบถามรายละเอียดได้ที่ฝ่ายประสานงานกลุ่มเสขิยธรรม ๑๒๔ ซอยวัดทองนพคุณ ถนนสมเด็จเจ้าพระยา เขตคลองสาน กรุงเทพฯ ๑๐๖๐๐ โทร. ๔๓๗-๙๔๔๕, ๔๓๗-๙๔๕๐

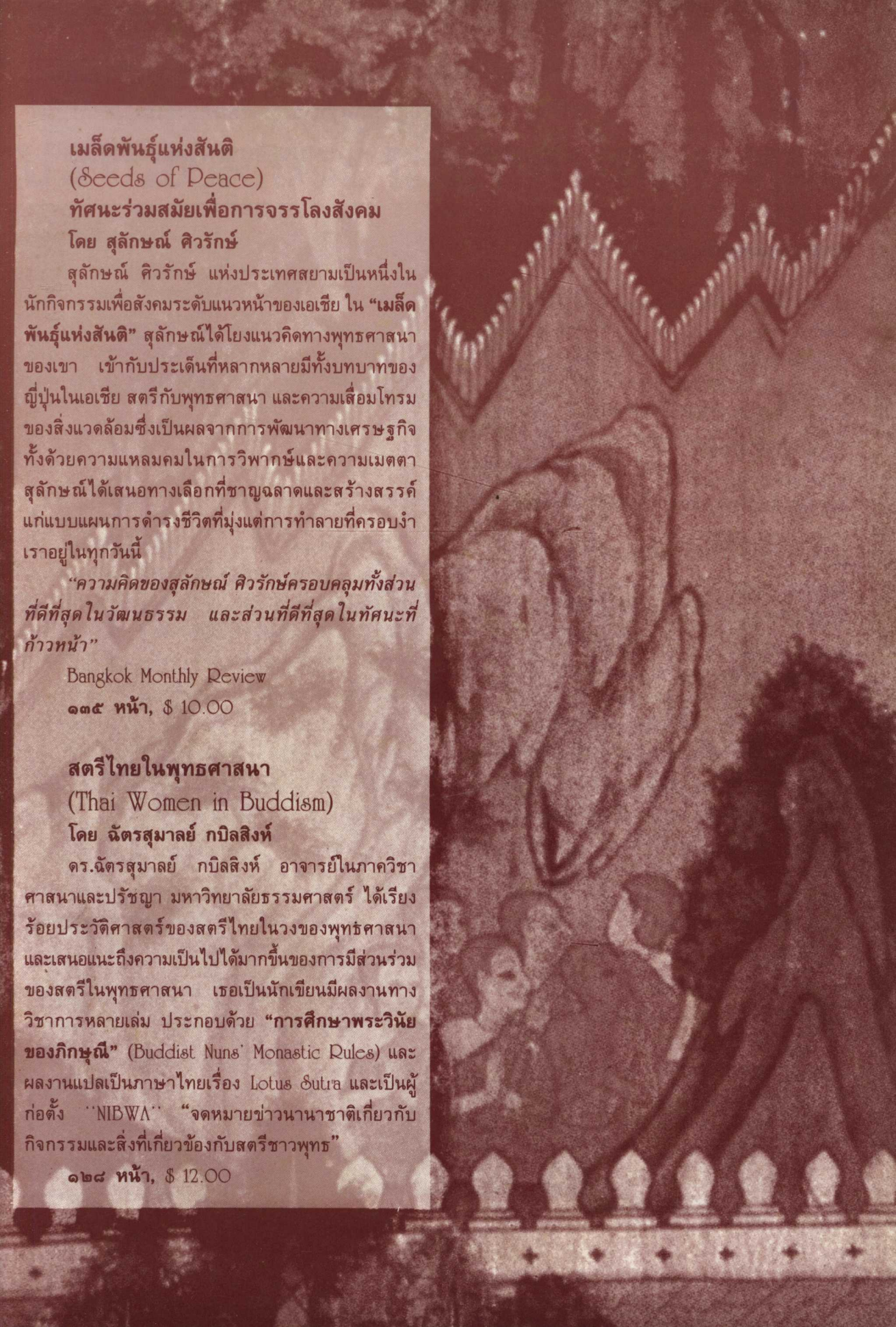
คณะกรรมการศาสนาเพื่อการพัฒนา(ศพพ.)

ก่อตั้งเมื่อพ.ศ.๒๕๒๒ มีวัตถุประสงค์เพื่อ

๑.ประสานงานระหว่างบุคคล กลุ่มบุคคลและหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับศาสนาและการพัฒนาเพื่อดำเนินงานร่วมกัน

๒.แลกเปลี่ยนประสบการณ์และความรู้ความเข้าใจเรื่องศาสนาและการพัฒนา พร้อมทั้งศึกษาหาแนวทางร่วมกันในการทำงาน

๓.ฝึกอบรมและสรรหาทรัพยากรบุคคลและวัสดุอุปกรณ์ เพื่อสนับสนุนส่งเสริมหน่วยงานซึ่งต้องการการเกื้อหนุนดังกล่าว



เมล็ดพันธุ์แห่งสันติ
(Seeds of Peace)
ทัศนะร่วมสมัยเพื่อการจรรโลงสังคม
โดย สุลักษณ์ ศิวรักษ์

สุลักษณ์ ศิวรักษ์ แห่งประเทศสยามเป็นหนึ่งในนักกิจกรรมเพื่อสังคมระดับแนวหน้าของเอเชีย ใน **"เมล็ดพันธุ์แห่งสันติ"** สุลักษณ์ได้โยงแนวคิดทางพุทธศาสนาของเขา เข้ากับประเด็นที่หลากหลายมีทั้งบทบาทของญี่ปุ่นในเอเชีย สตรีกับพุทธศาสนา และความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อมซึ่งเป็นผลจากการพัฒนาทางเศรษฐกิจ ทั้งด้วยความแหลมคมในการวิพากษ์และความเมตตา สุลักษณ์ได้เสนอทางเลือกที่ชาญฉลาดและสร้างสรรค์แก่แบบแผนการดำรงชีวิตที่มุ่งแต่การทำลายที่ครอบงำเราอยู่ในทุกวันนี้

"ความคิดของสุลักษณ์ ศิวรักษ์ครอบคลุมทั้งส่วนที่ดีที่สุดในวัฒนธรรม และส่วนที่ดีที่สุดในทัศนะที่ก้าวหน้า"

Bangkok Monthly Review

๑๓๕ หน้า, $ 10.00

สตรีไทยในพุทธศาสนา
(Thai Women in Buddism)
โดย ฉัตรสุมาลย์ กบิลสิงห์

ดร.ฉัตรสุมาลย์ กบิลสิงห์ อาจารย์ในภาควิชาศาสนาและปรัชญา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ได้เรียงร้อยประวัติศาสตร์ของสตรีไทยในวงของพุทธศาสนา และเสนอแนะถึงความเป็นไปได้มากขึ้นของการมีส่วนร่วมของสตรีในพุทธศาสนา เธอเป็นนักเขียนมีผลงานทางวิชาการหลายเล่ม ประกอบด้วย **"การศึกษาพระวินัยของภิกษุณี"** (Buddist Nuns' Monastic Rules) และผลงานแปลเป็นภาษาไทยเรื่อง Lotus Sutra และเป็นผู้ก่อตั้ง "NIBWA" "จดหมายข่าวนานาชาติเกี่ยวกับกิจกรรมและสิ่งที่เกี่ยวข้องกับสตรีชาวพุทธ"

๑๒๘ หน้า, $ 12.00